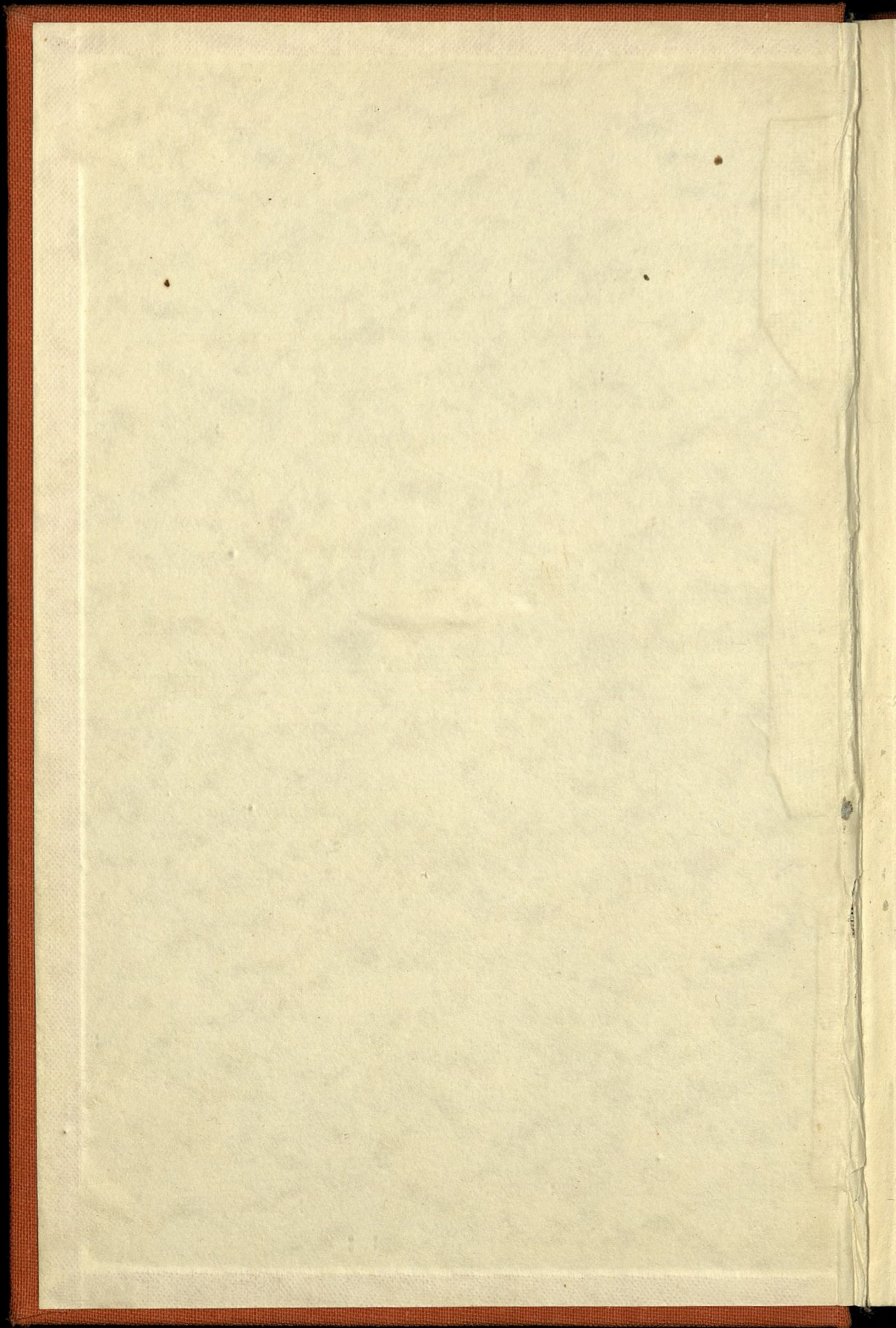

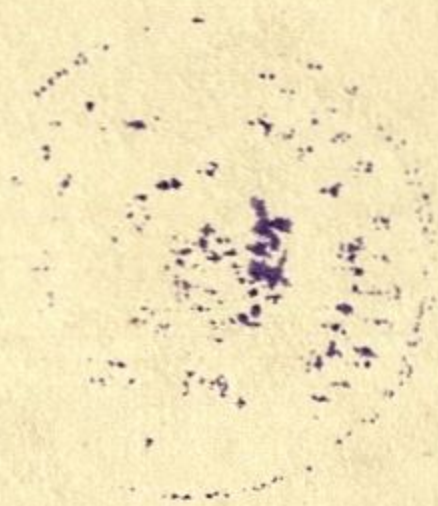
Narodna in univerzitetna knjižnica
v Ljubljani

96499

1

ŠMARNICE:
MARIJINA
BOŽJA POTA
V EVROPI

*Milostna podoba Matere božje
v Čenstohovi na Poljskem (str. 142).*

Šmarnice:

MARIJINA BOŽJA POTA V EVROPI

Spisal

Josip Lavtižar

V LJUBLJANI 1933

Založil pisatelj. Ráteče-Planica na Gorenjskem

Natisnila Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani (Karel Čeč)

96499

I m p r i m a t u r.

Škofijski ordinariat v Ljubljani
dne 15. febr. 1933, štev. 528.

Jožef Vole, l. r.
stolni kanonik, škofijski cenzor.

Ignacij Nadrah, l. r.
generalni vikar.

96499

D1969/1950

Vsebina.

	Stran
Mati usmiljenja	5
Uvod	6
1. Marija Pomagaj na Brezjah	7
2. Mati božja na blejskem jezeru	11
3. Velesovo pri Kranju	16
4. Šmarna gora	21
5. Záplaz na Dolenjskem	26
6. Črna gora pri Ptuj	31
7. Mati milosti v Mariboru	36
8. Petróvče pri Celju	41
9. Nova Štifta pri Gornjem gradu	46
10. Marija Bistrica na Hrvaškem	52
11. Tersat nad Jadranskim morjem	56
12. Gospa Sveta pri Celovcu	61
13. Žalostna Mati božja v Lugavu na Koroškem	66
14. Marijino Celje na Zgornjem Štajerskem	71
15. Roža skrivnostna v cerkvi sv. Štefana na Dunaju	75
16. Svete Višarje	80
17. Sveta gora pri Gorici	85
18. Marija Loreto v Italiji	90
19. Marija Snežna v Rimu	94
20. Monserrát na Španskem	99
21. Naša Gospa na stebru v Zaragozi	103
22. Fátima na Portugalskem	108
23. V Lurdu	114
24. Lijon na Francoskem	119

	Stran
25. Naša Gospa v Parizu	124
26. Stari Ötting na Bavarskem	129
27. Stara Boleslava na Češkem	134
28. Čenstohoya na Poljskem	139
29. Kazánska Marija v Petrogradu	144
30. Ibérska Mati božja v Moskvi	149
31. Dve Marijini svetišči v Kijevu	155
Sklep	159

Mati usmiljenja.

*Prečudno sanjal sem nocoj.
Na sodnem stolu pred menoj
Sodnik povzdignil glas je svoj:*

*»Pristopi sveti Mihael!
Pretehtaj vrednost dobrih del,
ki človek ta jih je spočel.«*

*Zajél jih Mihael je v pest:
»Gospod, saj jih je komaj šest!
Ta ti je bil premalo zvest.«*

*MARIJI splaval je tačas
smehljaj dobroten na obraz:
»Nadangeli, pozivljam vas!*

*Ko zorni majnik je dehtel,
ta Šmarnice je meni pel,
pa bi v nebesa ne prišel?«*

*Tedaj se zopet raj zapre.
Kako lepo je bilo vse!
Vso čast MARIJA naj sprejme!*

*Kadár s svetá pa romar gre,
GOSPA v nebo naj ga otme,
kjer večni majnik se začne.*

Silvin Sardenko.

Uvod.

Slovenci imamo že veliko lepih knjig, ki jim pravimo Šmarnice, pisanih v čast majnikovi Kraljici. Naj se jim pridruži tudi letošnja knjiga, ki nas bo vodila po Marijinih božjih potih. Najprej bomo obiskali nekaj domačih Marijinih cerkvá, potem pa vzeli v roko popotno palico in romali po raznih krajih Evrope. Šli bomo v Avstrijo, potem na Laško, Špansko, Portugalsko, Francosko, Nemško, Češko in Poljsko. Pogledali pa bomo tudi v Rusijo in videli, kako Rusi, čeprav ločeni od katoliške Cerkve, častijo preblazeno Devico Marijo. Gledali bomo veličastna svetišča, zidana v njeno slavo, srečavali romarje vsakovrstnih narodov in ž njimi slavili Mater Gospodovo. Spoznali bomo, kako se vedno in vedno spolnjujejo Marijine preroške besede, ki jih je govorila pri obisku svoje tete Elizabete: »Glej, odslej me bodo srečno imenovali vsi narodi zemlje.« Marijino češčenje je podobno krasni cerkvi, ki so jo začeli zidati že prvi kristjani in jo bodo zidali do konca sveta tisti, ki pridejo za nami.

Pisatelj letošnjih Šmarnic vas bo vodil po daljnih božjih potih, ki jih je — razen treh — vse sam obiskal. Po zgledu drugih narodov se bodo vnela tudi vaša srca k toliko večji ljubezni do Pomočnice kristjanov. Saj je najdražje in največje, kar nosi slovensko ljudstvo v svoji duši — Marijina podoba.

V skladu z dekreti Urbana VIII. in drugih papežev izjavljam, da dajem vsemu, kar je pisano v tej knjigi, le tako veljavo, kakršno ima vsako drugo vestno človeško poročilo.

Pisatelj.

Prvi dan.

Marija Pomagaj na Brezjah.

Ta mesec bodo zacveteli Marijini altarji. Pred njimi bomo videli gospodo in preprosto ljudstvo, združeno v prisrčni molitvi. Vse je veselo, zvonovi pritrkavajo, glasijo se Marijine pesmi, po šmarnicah dehti v božji hiši. Naš narod je prestal že veliko prekušenj. Nekaj v turških napadih, nekaj pa v hudih domačih stiskah. Zato so zgradili pobožni prednamci na gorah in ravninah cerkve v spolnjenje kake obljube ali v zahvalo za prejete dobrote. Največ teh cerkvá je posvečenih preblaženi Devici. Taki sveti kraji so studenci dušnega in telesnega blagoslova. Znameniti so postali zaradi milosti, ki jih prejemajo verniki na priprošnjo Matere božje. Radi jih obiskujemo, vsaj tiste, ki niso preveč oddaljeni. Saj je v človeškem srcu vkoreninjena želja po potovanju. Skoro potrebno je, da pozabimo včasih vsakdanje skrbi ter gremo v druge kraje. Kolikor dalje smo od doma, kolikor bolj tuja nam je neznana okolica in kolikor bolj se bližamo Marijinemu svetišču, toliko mehkeje nam postaja srce. Morebiti pade celó kaka tiha solza na samotno, trdo stezo.

* * *

Danes, prvega majnika, bomo šli v središče verskega življenja v naši domovini, k M a r i j i P o m a g a j n a B r e z j a h.

Lepa je gorenjska stran Slovenije. Vedno bolj dohajajo tujci občudovat veličastvo njenih gorá. Poleg naravnih krasot imamo pa tukaj tudi biser, ki je znan

daleč naokrog. Ta biser je slavno Marijino svetišče na Brezjah, krona Marijinih božjih potov na Slovenskem, magnet, ki vleče nase vernike naše domovine.

Pred več leti je stala na tem mestu majhna cerkev, pripadajoča kot podružnica bližnji župniji Mošnje. Imela je glavni altar svetega Vida in dve stranski kapelici. Leva je bila posvečena svetemu Antonu puščavniku, desna pa Mariji Pomočnici. To desno kapelico je dal sezidati leta 1800 mošenjski župnik Urban Ažbé. Sezidal jo je iz tega namena, ker je sveti oče Pij VII. ob tistem času razglasil, naj se 24. dan majnika obhaja spomin Marije Pomočnice v zahvalo za rešitev iz mnogih nadlog, ki so takrat trle sv. Cerkev.

Župnik Urban Ažbé je oskrbel kapelici tudi Marijino podobo, ki jo je naslikal Leopold Lajer v Kranju. Lajer je imel pred prihodom Francozov v naše kraje dober zaslužek s slikanjem. V francoski vojski pa ni bilo naročil. Na slikarjeva vrata je začelo trkati uboštvo, da je Lajerja resno skrbelo, kako bo preživel sebe in svojo družino. Ker je bil izvrsten risar, je začel ponarejati francoski papirnat denar. Gosposka je zvedela o tem in ga obsodila v ječo. Tukaj je obljubil, da bo naslikal Marijo Pomočnico, če ga reši ječe. Pravijo, da je imel pri slikanju verige na rokah. Marija je plačala njegovo zaupanje s tem, da je bil pomiloščen. Lajer pa je iz hvaležnosti prinesel leta 1814. na Brezje sliko, ki je še dandanes v Marijinem altarju.

Dalj ko to podobo ogleduješ, bolj ti stopa pred oči Marija kot usmiljena Mati. Slika kaže, da je mojster izrazil na njej vse zaupanje na preblaženo Devico. Hotel nam jo je predstaviti kot ljubeznivo Pomočnico, ki ne more odreči nobene prošnje svojim otrokom. Na podobi je razlita čudna miloba. Marija, držeča Jezusa v naročju, ima nekoliko nagnjeno glavo v znamenje, da je pripravljena vse storiti, česar bi jo prosili. Gleda nas tako prijazno, da smo popolno prevzeti ljubezni in zaupanja do nje. Na misel nam prihaja pesem:

Lepa si Marija,	ker za Bogom prva
ni je tebi par,	si najlepša stvar.

Cerkveni učeniki pravijo, da ne morejo opisati Marijine časti in lepote, temveč jo morajo le občudovati. Eden izmed njih piše: »Naj bi slavil Marijo kolikor mogoče, sem še vedno podoben otroku, ki ne zna govoriti. V njeno naročje je vsul Bog najobilnejše zaklade svoje milosti. Kar je dal Mariji, ne bo dal nikomur več. Nikoli več ne bo ustvaril človeka, ki bi bil svetejši kakor Marija. Ona ni sveta kakor drugi izvoljeni božji, temveč presega vse na svetosti.«

Leta 1863. se je zgodil na Brezjah prvi čudež.

Osemnajstletno deklico Marijo Tavčar, doma iz sosednje župnije Bégunje pri Lescah, je lomila božjast. Reva je imela desno nogo v kolenu tako sključeno, da se ni nič več vdala. Dolgo časa je ležala, potem pa hodila po berglah. Razna zdravila ji niso nič pomagala. Tržiški zdravnik Tomaž Pirc, pri katerem je iskala pomoči, ji je rekel: »Ljuba moja, to je mogoče le pri Bogu.« Sklenila je, da bo šla k Mariji na Brezje. Tam bi morebiti zadobila zdravje. Na Brezjah je med sveto mašo prisrčno molila, da bi mogla zopet hoditi. Naenkrat je začutila, da lahko giblje z ohromelo nogo. Vsa vesela je vstala in v veliko začudenje pričujočih odložila bergle. Zdrava in z genljivo zahvalo je šla na svoj dom. To je bilo dne 22. septembra leta 1863.

Temu čudežu je sledilo že po desetih dneh drugo čudovito ozdravljenje. Ko je slišala 22 letna Marija Janc, doma iz Zgoš pri Bégunjah, da je Marija Tavčar na Brezjah ozdravela in tam pustila bergle, je gnalo tudi njo v kapelico Marije Pomočnice na Brezje. Marija Janc je trpela velike bolečine zaradi trganja po kostéh. Dve leti je trdo ležala. Bolezen ji je desno nogo tako zasukala, da je bila peta spredaj, prsti pa zadaj. Noga ni nič več rastla; ostala je krajša in drobnejša kakor leva. Kadar je klečala, se je mogla prav malo opirati na koleno. Kljub temu je tako trdno zaupala na Marijino pomoč, da je čevelj že kar s sabo na Brezje nesla, da bi se tam obula. Poprej namreč ni mogla nositi nobene trde obutve na desni nogi. Šla je po berglah že prejšnji večer na Brezje, kjer je

imela teto, pri kateri je prenočila. Do treh zjutraj je spala, potem pa vstala in šla prosit mežnarja, da ji je odprl cerkev. S težavo je pokleknila pred altar in prosila Marijo, naj tudi njene bergle vzame k sebi med tiste, ki sta že viseli na steni. Potem je drsala trikrat po kolenih okrog altarja. Kar v hipu je postala noga mehka. Stopi na zdravo nogo in takoj se ji iztegne tudi bolna noga. Veselja in groze omamljena je padla na tla in ni nič vedela, kako dolgo je ležala. Proti dnevu so začeli ljudje prihajati v cerkev. Vstala je in hodila kakor vsi drugi. Prestrašeni so ljudje zavpili in glasno hvalili preblazeno Devico za toliko milost.

Omenjena dva dogodka v kapelici na Brezjah nista ostala edina. Sledila so še druga ozdravljenja. Glas o njih je šel daleč po slovenskih deželah in iz vseh krajev so začeli prihajati romarji na Brezje. Od leta 1876. dalje je bilo v poletnem času darovanih deset do šestnajst maš na dan.

Toda mala cerkev ni več zadostovala velikemu številu božjepotnikov. Zato se je leta 1889. mošenjski župnik Franc Kumer v zaupanju na božjo pomoč in radodarnost Marijinih častilcev pogumno poprijel zidanja nove cerkve. Graditelje je vodila misel, da mora biti novo svetišče veličastna hiša božja, ki naj priča vsem, ki bodo za nami živeli, kako časti slovensko ljudstvo Mater božjo. Dne 9. oktobra 1889. je ljubljanski knezoškof dr. Jakob Missia slovesno blagoslovil temeljni kamen. Potem pa je zidava naraščala ter bila dovršena v ti velikosti in lepoti, kakor jo vidite zdaj. Le staro Marijino kapelico so pustili na tistem kraju, kjer je bila poprej. Naredili so ji novo sprednjo stran, notranjost pa je ostala nespremenjena. Nad kapelico se vzdiguje kupola kakor varihinja prostora, ki si ga je Marija izbrala za svoje bivanje.

V začetku so božjo pot na Brezjah oskrbovali domači dušni pastirji. Njim so se pridružili tudi drugi duhovniki iz sosednjih župnij. Toda ob velikem pritisku romarjev se je vedno bolj čutila potreba, da bi dušno pastirstvo na Brezjah prevzeli redovniki. Treba pa je bilo ustanovnega zaklada za zidanje in vzdrže-

vanje samostana. Ko so tudi to oskrbeli, je bil leta 1897. vložen temeljni kamen za novi frančiškanski samostan poleg cerkve. Kmalu so došli častiti redovniki in prevzeli oskrbovanje svetišča. Marija je dobila zveste varihe, romarji pa vnete dušne voditelje.

»Pojdimo k Mariji Pomagaj na Brezje!« — ta klic se je začel zdaj še bolj razlegati na vse strani. Poprej neznana vas z malo cerkvijo je postala sloveča božja pot. Množica zahvalnih podob, visečih na stenah svetišča, govori na glas, v koliko potrebah je že Marija pomagala. Na nekaterih podobah bereš zgodbo čudežnega ozdravljenja. Na drugih je samo ime darovalca z letno številko ali kratka opomba: »V zahvalo za prejeta milost.« Marija pa je podelila še veliko več dobrot, o katerih ne poročajo ne podobe in ne napisi, toda živo so zapisane v srcih njenih hvaležnih otrok.

Angelsko nedeljo 1. septembra 1907. je bilo zbranih na Brezjah vsaj 30.000 božjepotnikov. Knezoškof dr. Anton Bonaventura Jeglič, obdan z več kakor sto duhovniki, je v papeževem imenu z zlatima kronama venčal Marijo z božjim Detetom v naročju, v znamenje največje časti in zahvale. V dnevih od 1. do 4. septembra 1932. pa so s posebnim sijajem obhajali petindvajsetletnico Marijinega kronanja. Slovesnost je izvršil knezoškof dr. Gregorij Rožman v spremstvu mnogoštevilne duhovščine ter ob navzočnosti tisoč in tisoč Marijinih častilcev.

O sveta Devica, Pomočnica kristjanov! Izbrala si v naši domovini kraj, na katerem deliš posebne milosti. Ne odtegni od nas svoje usmiljene roke. S trdnim zaupanjem se priporočamo tvojemu varstvu. Naj te naša srca proslavljajo in ljubijo na zemlji, da te bodo proslavljala in ljubila tudi v nebesih. Amen.

Drugi dan.

Mati božja na blejskem jezeru.

Marijino ime je polno veselja. Hvala Tebi, o Gospod, da si dal Materi svojega Sina tako lepo in pomenljivo ime! »Zdrava, morska zvezda!« — tako

pozdravlja cerkvena pesem Marijo. Morje ima silne globočine in skrite skalnate grebene, na katerih se je razbila že marsikatera ladja, ali pa so jo deroči valovi potegnili s seboj in potopili. Tako je tudi s človeškim življenjem. Koliko nesreč nam grozi, koliko nevarnosti nas obdaja! Toda Marija nam je zvezda-vodnica. Sveti nam s svojim zgledom, varuje nas s svojo priprošnjo. Glejmo nanjo, izročajmo se njenemu varstvu. Lepo piše posebni Marijin častilec sveti Bernard: »Če te valovi življenja mečejo sem in tja, ne obrni očesa od bleščobe te zvezde. Če se vzdiguje vihar skušnjav, ozri se na to zvezdo in pokliči Marijo. Če te obdaja žalost, osrči se in misli na Marijo. Če te straši smrt, spomni se Marije.«

* * *

Stopímo v čoln in peljímo se po blejskem jezeru v Marijino bivališče na otoku. Že pred stoletji si je izvolila Marija ta lepi prostor za svoj sedež. Res nekaj posebnega je vsa okolica ob jezeru. Vzemi Bledu otok z Marijino cerkvijo, pa bo več kot polovica krasote izginila iz tega kraja.

Ohranila se je stara pripovedka, da nekdaž ni bilo tukaj jezera. Tam, kjer je zdaj voda, so bili v pradednih časih pašniki. Sredi pašnikov je stala na gričku lesena kapela Matere božje. Ker ni imela ograje, je dohajala živina s pašnikov na griček, hodila poljubno okrog kapele in onesnažila svetišče. Ljudem pa ni bilo dosti mar, da bi bili odganjali živino od svetega prostora. Zato so večkrat slišali glas: »Ogradite kapelo, ako ne — bo drugače ograjena.« Kljub temu se niso zmenili za svarilo. Ko se nekega jutra zbudijo, vidiijo kapelo daleč naokrog ograjeno, pa ne s plotom, temveč z jezerom.

Iz zgodovine vemo, da je podaril rimsko-nemški cesar Henrik Sveti leta 1004. blejska in bohinjska zemljišča briksenškemu škofu s Tirolskega. Škofje ali njih namestniki so večkrat prihajali s Tirolskega na Bled nadzorovat velika posestva. Ne moremo si

misliti, da so kot cerkveni knezi samo množili svetno premoženje, temveč da so skrbeli tudi za krščanski pouk blejskih prebivalcev in za zgradbo potrebnih cerkvá. Kje pa bi bili našli lepši prostor za novo cerkev kakor na blejskem otoku! Zato beremo v starih pismih, da je prebival že leta 1238. na otoku duhovnik z imenom Henrik, kot oskrbnik ondotne Marijine cerkve.

Kako stara je torej ta božja pot! Pomisliti pa moramo, da to še ni posebna starost, ker so zidali Marijine cerkve že v prvih krščanskih časih. V Rimu je 80 njenih cerkvá. Najstarejšo med njimi, ki ji pravijo sveta Marija v Kozmedinu, je dal zgraditi papež Dionizij že leta 265. V Carigradu je ukazala postaviti cesarica Pulherija Marijino cerkev leta 450. Tako so se množila Marijina svetišča od stoletja do stoletja ter naraščajo še dandanes v znamenje velike časti, s katero proslavljajo verniki Mater božjo.

Da bi imela Marija na blejskem otoku še lepše stanovanje, so ji postavili novo cerkev, ki jo je posvetil 15. decembra 1465 prvi ljubljanski škof Žiga grof Lamberg. Zdaj je imela jezerska Kraljica vedno več obiskovalcev, ki so dohajali na otok toliko rajši zato, ker so tam opravljali stalni duhovniki božjo službo in oskrbovali dušne potrebe božjepotnikov.

Ljudje, živeči toliko sto let pred nami, so nam zgled, kako naj se zatekamo tudi mi v vseh zadevah k Mariji. Saj je ona tista zakladnica, v katero je Bog položil vse, kar je lepega in dobrega. Njej je izročil ključe do vseh milosti. Na njeno priprošnjo bomo prejeli, česar potrebujemo v zemeljskem življenju in česar si želimo v večnosti. Upoštevajmo vedno njeno pomoč. V dvomih, da bomo razsvetljeni. V zmotah, da pridemo na pravo pot. V skušnjavah, da jih premagamo. V slabostih, da dobimo podporo. V padcu, da zopet vstanemo. V trpljenju, da prejmemo tolažbo. Trdno se zanašajmo na Marijo in brez strahu, da bi jej bili kdaj nadležni. Četudi je naša tolažba v tem, da Bogu služimo, da imamo živo vero vanj, da žalujemo nad grehi in prenašamo voljno vse težave, bomo prejeli vendar še večjo tolažbo v češčenju preblazene

Device Marije. Mi trpimo v tej solzni dolini, ali ona je trpela še več. Mi čutimo težo vsakdanjih križev, Marija pa je stala prav pod križem svojega Sina. Malo polajšanja dobivamo v svojih težavah, Marija ga je našla še manj. Kadar se spominjamo torej njene nepremagljive potrpežljivosti, bomo tudi mi bolj vdani v božjo voljo.

Cerkev na blejskem otoku pa ni imela vedno jasnih in veselih dni. Dočakala je temne oblake, za katerimi se je skrivalo solnce. Ta žalostni čas je nastopil takrat, ko se je na Kranjskem širila Lutrova vera. Na Bledu je bilo veliko odpadnikov, ki so učili, da so božja pota nepotrebna. Marsikdo jim je verjel. Nastala je mrzlota v srcih, pobožnost se je ohladila in blejska Mati božja je samevala v zapuščenosti dolgih petdeset let (1560—1609). Romarji so izostajali in ž njimi darovi za cerkev. Nihče ni več nalival olja v svetilke, nihče prižigal sveč na altarju, nihče zvonil k božji službi. Težko je opisovati obupno stanje tedanje božje poti! Briksenški škofje, katerim je pripadala cerkev, bi bili radi zboljšali te razmere, toda kako daleč sta bila Bled in Briksen drug od drugega! Prav tako bi bili ljubljanski škofje Peter Zapoški, Konrad Glušič in Janez Tavčar pripravljeni poseči vmes, pa se niso mogli mešati v duhovske pravice Tirolcev.

Vsa stvar je dobila lepšo podobo, ko je bil imenovan leta 1609. Jurij Burnel za jezerskega duhovnika. Zapisniki poročajo o njem, da je kot goreč dušni pastir visoko povzdignil zanemarjeno božjo pot v svojem skoro 30 letnem delovanju. S podporo briksenških škofov in z miloščino romarjev je popravil cerkev, da je postala zopet vredno stanovanje nebeške Kraljice. Množilo se je romanje na otok in se lepo razcvitalo. Burnel je bil namreč tudi dober pridigar, ki je znal govoriti iz srca srcem. Poleg tega so videli ljudje njegovo zgledno življenje. Ni bilo nedelje v gorkejših mesecih, da bi ne bile prišle procesije od raznih strani na božjo pot. Marija pa, četudi poprej tako pozabljena, ni odtegnila milostne roke od prosilcev. Glas o mnogih uslišanjih je šel iz kraja v kraj ter privabil vedno

večje število ljudi na otok. Nekateri so se prišli zahvalit za prejete dobrote, drugi so prosili pomoči v novih potrebah, vsi pa so imeli zaupanje na Marijo v trdni veri, da jim bo pomagala.

O izgubljenem sinu vemo, da je zapustil domačo hišo, šel v tujo deželo in tam zapravljal vse premoženje. Ko je bil v najhujši sili, je rekel: »Šel bom nazaj k svojemu očetu.« Tako je rekel, ker ni imel več matere. Če bi bil imel še mater, bi bil gotovo dejal: »Šel bom nazaj k svoji materi.« Saj vemo, da je mati bolj usmiljena kakor oče. Tako recimo tudi mi, kadar potrebujemo pomoči: Šli bomo k tisti, ki nam jo je določil njen Sin za Mater. K tisti pojdemo, pa ne samo takrat, ko smo v težavah, temveč vsak dan se bomo izročali njenemu varstvu. »O kako močni smo« — pravi sveti Avguštin — »ako smo oboroženi z Marijino priprošnjo!«

Torej le z zaupanjem k Mariji! Njo je obogatil Bog Oče z močjo in milostjo, Bog Sin z modrostjo, Bog sveti Duh z ognjem svoje ljubezni. Zares bogato, prebogato obdarovana. Zato je pa tudi zmožna, izvrševati imenitno službo Matere vseh ljudi in Matere Jezusove Cerkve.

Jezerska božja pot se je polagoma tako povzdignila, da je postala cerkev premajhna. Ko je bil brixenski škof Viljem baron Welsberg leta 1628. na Bledu, je določil, naj se zgradi večja hiša božja. Kmalu je bilo sezidano sedanje svetišče kot vredno bivališče blažene Device Marije.

V veliko nevarnost pa je prišla Mati božja ob času, ko so zasedli Francozi našo deželo. Mogočni cesar Napoleon je hotel podjarmiti Evropo. Dolgo časa mu je šlo vse po sreči, leta 1813. pa je začela ugašati njegova zvezda. Ker ni imel dovolj denarja in vojakov, je zahteval vedno več davkov. Toda ljudje so bili vsled neprestanih dajatev popolno obubožani. Francoska vlada, ki ni mogla nikjer več dobiti, je upala, da si bo prisvojila od cerkvá in posebno od božjih potov denar ali dragocenosti. — Tudi cerkev Matere božje na Jezeru je bila določena, da mora oddati svoje premoženje. Prišel je davkar iz Radovljice in pripe-

ljal s seboj ljubljanskega zlatarja, da bi ocenil, koliko je vredna zlatnina in srebrnina Marijine cerkve. Takratni blejski župnik Franc Gabrič se jima je odločno uprl ter slovesno izjavil, da bi bil to rop imovine, ki so jo prinesli romarji v dar Materi božji. Tačas pa, ko se je vršila obravnava v župnišču, so odpeljali Blejci vse čolne na otok, da se nista mogla peljati davkar in zlatar do cerkve. Šla sta v Radovljico in prišla v spremstvu vojakov na Bled, da bi s silo dobili kako ladjo. To je domačine še bolj razburilo. Po cerkvah so udarjali ob zvonove kakor o požaru in od vseh strani so hiteli ljudje skupaj. Najbolj so se izkazale ženske. Čakale so na otoku oborožene z raznim domačim orodjem, da bi odgnale vsakega, ki bi bil prišel blizu. Vpile so: »Marija varuje nas, me bomo pa varovale Marijo. Nikoli ne boste oropali njene cerkve!« Davkar, zlatar in vojaki so uvideli, da nič ne opravijo. Umaknili so se in odšli nazaj v Radovljico. Francozi so morali pa še tisto leto zapustiti našo deželo.

Tudi dandanes ima jezerska Kraljica veliko obiskovalcev. Glavna shoda sta Veliki in Mali Šmaren. Zvon se vedno oglašja njej v čast. Z zaupanjem prijemajo za vrv vsak romar, da bi bil uslišan. Iz lepo izrezljanega in bogato pozlačenega velikega altarja pa gleda na svoje častilce Marija, sedeča na prestolu z Jezuščkom v naročju.

Preblazena Devica! Povzdignjena si nad angele in svetnike. Tvoj božji Sin ti je podelil veličastvo, kakršnega ni dosegel nihče drugi. Blagoslovi nas s svojo roko. Ostani nam dobrotna Mati zdaj in posebno ob smrtni uri. Amen.

Tretji dan.

Velesovo pri Kranju.

Dandanes ni menda več župnije na katoliškem svetu, kjer bi ne obhajali Šmarnic v mesecu majniku. Zdi se, kakor bi bil ta mesec praznik za krščansko ljudstvo. Marijini častilci hočejo kolikor mogoče slovesno proslaviti svojo Gospó. Kjer je Marijina podoba,

jo blage roké okrase s cveticami, ki jih je ob tem času že vse polno. V mestnih in podeželskih cerkvah se zbirajo ljudje k skupni šmarniški pobožnosti. Zjutraj zgodaj ali zvečer, ko mine delo, vabijo zvonovi vernike pred Marijin altar. Sredi dehtečega cvetja in svetlih lučic vidimo milo podobo majniške Kraljice. Duhovnik stopi pred altar ali gre na leco, držeč v roki knjigo, iz katere čita vsak dan kaj lepega iz Marijinega življenja. Oglasijo se orgle, odmevajo pesmi, kvišku puhté molitve, s katerimi potožujemo svoje težave nebeški Materi in jo prosimo pomoči. Ob sklepu blagoslovi Jezus svoje ovčice. Razveseljeni hitijo verniki na svoj dom. Šmarnice so postale priljubljena ljudska pobožnost.

* * *

Če gremo po cesti, ki pelje iz Kranja v Kamnik, pridemo v poldrugi uri do cerkve, stoječe na mali višini. To je sveta Margareta na Trati. Blizu nje ugledamo v dolini drugo, toda veliko večjo cerkev in poleg nje obširno poslopje. Vprašamo domačina, kako se imenuje ta zgradba. Odgovoril nam bo: »Pred kloštrom ali Velesovo.« Od leta 1238. do 1771. je zadostovala stara cerkev. Leta 1771. pa so zgradili sedanjo, ki zasluži, da jo nekoliko opišemo.

Kamenite stopnice peljejo proti cerkvi, nad katero se vzdiguje zvonik. Trojni vhod drži v hišo božjo, ki je znotraj 38 metrov dolga in 19 metrov široka. Po pravici jo prištevamo najlepšim v ljubljanski škofiji. V mogočnem velikem altarju je hranjena nad tabernakljem Marijina milostna podoba, o kateri govori ustno izročilo, da so jo našli na hrastovem deblu. Nad podobo vidimo sliko Marijinega oznanjenja. Altarno mizo obdaja čvetero umetno izrezljanih podob (relief), predstavljajočih Marijino brezmadežno spočetje, rojstvo, obiskovanje in vnebovzetje. V ladji, ki ima neko podobo z ljubljansko uršulinsko cerkvijo, je šest altarjev, in sicer: Na listni strani altar sv. Jožefa, sv. Vincencija Fererija in sv. Štefana. Na evangeljski strani pa altar sv. Janeza Krstnika, sv. Dominika in sv. Katarine. Vse slike so umotvoril mojstra Schmidta iz Kremsa v Spodnji Avstriji. Te slike je hodil veliko-

krat gledat, občudovat in tudi učiti se z njih slikar Leopold Lajer iz Kranja, tisti Lajer, ki je naslikal milostno podobo Marije Pomagaj na Brezjah.

Pod korom notranje cerkve so stopnice v prostorne podzemeljske rakve, v katerih počiva več pokojnih samostanskih prebivalcev. V Velesovem je bil namreč nekdanj velik ženski samostan, sloveč ne samo v deželi, temveč tudi daleč čez kranjske meje. Odlične plemenite družine so pošiljale vanj svoje hčere, da živijo, ločene od posvetnega šuma, v tej mirni dolinici. Kraj je na treh straneh obdan s hribi, ima le proti južni strani odprt pogled ter je kakor ustvarjen za samotno bogoljubno življenje.

Nune so živele po pravilih sv. Dominika, častile blaženo Devico Marijo in nosile belo obleko. Zato so jim rekli »bele nune«. Prednico so si same volile. Zaprtije (klavzure) niso imele posebno stroge. Ker je bil samostan vlažen, so šle iz zdravstvenih ozirov v spremstvu prednice za nekatere ure iz samostana, toda ponoči niso smele ostati zunaj.

Ljudje so radi obiskovali velesovsko cerkev. Od vseh strani so prihajali romarji. Posebno slovesno se je vršila božja služba o Marijinih praznikih. Preprosti ljudje in gospoda višjih stanov — vsi brez razločka so hodili v Velesovo, priporočat se Mariji.

Saj si ti, o nebeška Gospa, Mati revežev in bogatinov. Ti ne delaš razločka med nami. Vsi smo potrebni tvoje pomoči. Ti si mir, veselje in blagoslov sveta. Sprejmi nas pod svoj plašč in varuj nas vsega hudega. Po tvoji prošnji in po tvojem zasluženju naj pridemo enkrat v tvojo družbo.

Dolina, v kateri stoji velesovski samostan, se imenuje v starih pismih »Vallis sanctae Mariae« — Marijina dolina. Dalje nam pove staro poročilo, pisano na pergamentu (na živalski koži), da so imeli trije bratje z imenom Verijand, Gerloh in Valter svoj grad nad Velesovem in da so tam, kjer je bila najdena na hraсту Marijina podoba, sezidali leta 1238. cerkev Matere božje s samostanom. Oglejski očak Bertold je takoj po dovršitvi cerkve in samostana sporočil po Kranjskem, naj verniki radi obiskujejo milostno velesovsko Mater

božjo. Že od takrat so Kranjci in njih sosedje radi hodili v Velesovo na božjo pot. Marijo smo dolžni častiti že zaradi tega, ker jo je Bog sam tako visoko počastil ter v njej združil vse, kar je vredno največjega spoštovanja. Brez madeža spočeta in prosta vsakega greha nam je prečista Devica najpopolnejši vzor svetega življenja. Pa to še ni edini vzrok, zaradi katerega jo častijo izvoljeni v nebesih in mi na zemlji. V kakšni visokosti se nam kaže, ker nosi v svojem naročju tistega, ki je Vladar vesoljstva! Le Bog sam je nad Marijo neskončno vzvišen in zato za Bogom ni nobene stvari, ki bi bila našega češčenja bolj vredna kakor Mati božja. Zato ji je sveta Cerkev od prvih časov krščanstva skazovala čast, ki je višja od časti drugih svetnikov. Prav iz tega vzroka ne obhajamo njenega spomina le en dan, temveč praznujemo posamezne dogodke njenega življenja večkrat med letom. Sploh se komaj opravlja kaka božja služba, da bi Marije ne klicali na pomoč.

Na svojih apostolskih potih je došel v Velesovo sveti Hijacint, po rodu Poljak. Kot učenec svetega Dominika v Rimu je stopil Hijacint v dominikanski red ter neutrudno pridigoval po raznih krajih Evrope. Bil je v Italiji, na Nemškem, Danskem, Švedskem in Ruskem. V poletenskih mesecih je hodil peš in spal na trdih tleh. Posebno je častil Mater božjo. Kot pregledovalca dominikanskih samostanov ga je pripeljala pot tudi v Velesovo. Pohvalil je, kar je videl dobrega, ter odpravil, kar se ni strinjalo z redovnimi predpisi. Od tu je odpotoval v svojo domovino na Poljsko, kjer je umrl leta 1257. Poljaki ga časté kot svojega narodnega zavetnika.

Velesovski samostan je čakal v teku časov marsikatero hudo preskušnjo. — V petnajstem stoletju so Turki večkrat napadli slovenske dežele, ropali, morili in požigali. Tudi samostan v Velesovem so porušili. Veliko so morale prestati redovnice ob tem času s svojo prednico Ano plemenito Gallenberg. Že poprej so se kristjani zavarovali na razne načine; po teh napadih pa so začeli cerkve obdajati s še močnejšim in višjim zidovjem.

Žalostna doba za samostan je bila tudi v času, ko so pristaši Martina Lutra oznanjali v naših krajih krivoverstvo. Veliko so jih premotili, da so odpadli od katoliške Cerkve. Luterani so se polastili samostanskega premoženja v Velesovem in že kar neovirano hodili po samostanskih prostorih. To je bilo seveda v hudem nasprotju z redovnimi pravili. Nune so se poskrile pri svojih sorodnikih in se vrnile šele po daljšem času v samostan.

Najhujša nesreča pa je zadela Velesovo, ko je bil s cesarskim odlokom 3. julija 1782 odpravljen samostan. Bele nune so sicer še prebivale v njem, toda novink niso smele več sprejemati. Sovražniki bogoljubnega življenja so dosegli svoj namen, častita družba Bogu posvečenih devic pa je bila obsojena k počasni smrti. Zadnja prednica Marija Agneza Plauz (Plavec) je umrla leta 1797., zadnja izmed vseh redovnic Avgušтина plemenita Bartoloti pa leta 1834.

Kljub temu ni propadla božja pot. Marija je sicer nekaj let pogrešala obiskovalcev, kmalu pa so začeli zopet dohajati. Velesovski župniki, ki so poprej stanovali pri sveti Margareti na Trati, so se preselili v novo župnišče pred cerkvijo, pozneje pa v izpraznjeni samostan in prebivajo še zdaj v njem. Staro leseno župnišče pri sveti Margareti je kupil nekdo iz bližnje vasi Police ter iz njega naredil hišo, kjer se pravi pri »Duhovniku«.

Če pomislimo, dragi verniki, da častijo Marijo v velesovski cerkvi in tudi v drugih cerkvah že toliko stoletij in če upoštevamo dalje, da se je ohranilo Marijino češčenje kljub vsemu preganjanju do današnjih dni, moramo pripoznati, da so ti kraji pod posebnim božjim varstvom. Zato pravi Silbert, znani cerkveni pisatelj novejšega časa: »Če bi tudi vsi jeziki in spisani spomeniki molčali o tem, s kakšnimi čudeži je poveličal Bog Marijo Devico, bi že sami kameni božjih potov oznanjali po vsem krščanskem svetu, da je Bogu vseč češčenje nebeške Kraljice in da Boga samega časti, kdor časti Mater božjo.«

Iz hvaležnosti za uslišane prošnje so božjepotniki donesli velesovski Mariji razna darila ter še posebej

okrasili njeno milostno podobo z zlatnino in srebrnino. Teh dragocenosti se je hotel polastiti neki zločinec. Skril se je zvečer v cerkvi in začel ponoči svoje delo. Ker ni imela Marijina podoba močnega omrežja, je tat brez posebnega truda oropal Marijo vsega nakitja. To delo je bilo torej prav lahko, toda nemogoče je bilo ukradeno blago odnesti iz cerkve. Velesovski župnik Jurij Varl, ki je opisal čudežna uslišanja v ondotni cerkvi, poroča o omenjenem dogodku sledeče:

»Ko je mislil tat z ropom uiti skozi okno, ga je zgrabila nevidna moč za levo roko, da se kar ganiti ni mogel ž njo. Groza ga prešine, da ne ve, kaj bi počel. Zdaj poskusi z desno roko, v kateri je držal ukradene dragocenosti. Ta je bila popolno voljna. Obesil je vse nazaj, kar je snel z Marijine podobe in obžaloval svojo pregreho. Mežnar, ki je prišel zjutraj dan zvonit, ga je našel klečečega pred altarjem. Tat se ni nič sramoval tega, kar je mislil učiniti. Sam je pripovedoval, kaj se je zgodilo tisto noč in kako mu je izkazala Marija pri njegovem zločinu svojo milost.«

O Mati usmiljenja! Ti sprejmeš vsakega, ki se zateče k tebi. Tudi velike grešnike pripelješ k spoznanju in jim daješ upanje, da jih Bog ne bo zavrgel. Koliko si jih že privedla k poboljšanju! Usmili se tudi nas, ki zdihujemo k tebi. Vzemi dolžno pismo, v katerem so zapisani naši grehi, in raztrgaj ga s tistimi rokami, na katerih si nosila Njega, ki je umrl za odrešenje sveta. Amen.

Četrty dan.

Šmarna gora.

Ko nam je naša mati s prvim koščekom kruha pokazala nebeškega Očeta, nam je pripovedovala tudi o Mariji. Tiho smo poslušali materine prisrčne besede in gledali nebesa, polna svetlobe in veselja. V rojstni hiši smo videli na steni podobo preblazene Device, ob potih ali na polju pa znamenja, postavljena njej v čast. V znamenja smo nosili cvetlične šopke in jih pokladali v Jezusovo in Marijino na-

ročje. Na gričih in gorah smo gledali bele cerkve in vpraševali, kdo jih je sezidal tako visoko.

Vse to smo ohranili v spominu ne le v mladosti, temveč tudi v poznejših letih. Mila Marijina slika se nam je vtisnila v srce in ne bo nikoli izginila iz njega. Z zaupanjem gledamo na Marijo, saj ji je Bog toliko dal, da more nas vse obogatiti. Po njeni priprošnji smo vse prejeli, kar smo izgubili z grehom. Ali ni velik naš dobiček?

* * *

Slovenci so že od nekdaj ljubili Marijo. Saj najdemo med Marijinimi cerkvami take, ki so bile zidane v davnih stoletjih. Dragi verniki! Vprašam vas: Odkod je naše ljudstvo zajemalo tako ljubezen do Matere božje? Kdo mu je utrdil tako močno zaupanje na preblaženo Devico? Odgovor ni težak. Slovenci so vedeli, da je dal Sin božji vsem ljudem, torej tudi njim Marijo za Mater. Zato so se nje oklenili in se zatekali k njej v vseh potrebah. Postavljali so ji cerkve in znamenja ob potih, ker so si mislili: Povsod, kjer hodi naša noga, se hočemo spominjati te dobre Matere. Povsod naj jo srečujemo, povsod naj naše oko gleda devic Devico, ki je vzor vsega, kar je lepo in dobro.

Kam bomo šli danes obiskat Marijo? Božja pota zelo pospešujejo njeno češčenje. Verniki, ki vidiijo gorečnost romarjev, se toliko bolj vnemajo v ljubezni do nebeške Kraljice. V velikem številu se zbirajo na teh milosti polnih krajih. Prihajajo večkrat od daleč, utrujeni, lačni, žejni, bolehn, obteženi z mnogimi skrbmi. Iskreno molijo pred Marijino podobo, molitev jim prihaja iz srca. Kdo bi ostal neobčuten ob takih prizorih? Božjepotniki si mislijo: Na tem kraju, kjer klečimo, jih je klečalo že tisoče in tisoče, pravični in grešniki, preprosti ljudje in odličnjaki. Marija je gledala na vse kot usmiljena Mati ter jim delila iz obilnosti svoje dobrote. Koliko bolnikov je dobilo zdravje, koliko žalostnih je bilo potolaženih, koliko solz posušenih, ran zaceljenih, grešnikov spravljenih z Bogom! Romar čuti, da je blizu srca

božje Matere, ki bo pogledala tudi na njega s svojim milim očesom.

Pohitimo v duhu na Šmarno goro pri Ljubljani. Pravilno bi morali reči »svete Marije gora«. Dviga se popolnoma osamela 667 metrov nad morjem. Vrh, na katerem je cerkev, se imenuje Šmarna gora. Drugemu vrhu pravijo Grmada. Ob njunem vznožju teče Sava. Stojita kakor dva velika otoka v sredi ljubljanskega, kamniškega in sorškega polja. Šmarna gora je zaradi značilne lege po pravici ponos kranjske dežele. Toliko bolj častitljiva je zaradi starodavne božje poti. Zgodovinarji trdijo, da je stalo na vrhu Šmarne gore že leta 1216. Marijino svetišče, torej pred več kakor 700 leti. Že takrat so dobivali odpustke tisti, ki so obiskovali Mater božjo na Šmarni gori. Prvotno kapelo so nadomestili leta 1431. z novo cerkvijo, ki je imela po sredi več stebrov in devet altarjev. Deseti altar pa je stal ob vnani cerkveni steni.

»Čemu toliko altarjev?« — bi morda kdo vprašal.

Božja pot je tako zelo slovela, da je prihajalo na Šmarno goro vedno več romarjev in ž njimi tudi večje število duhovnikov. Na ta način so se duhovniki hitreje razvrstili pri posameznih altarjih, da jim ni bilo treba predolgo čakati s sveto mašo. Altar ob vnani cerkveni steni pa je dobro služil ob največjih shodih, ko ljudstvo ni dobilo prostora v cerkvi. Ob takih prilikah je bila božja služba s pridigo pred cerkvijo.

Pomisliti moramo, da so živeli ljudje takrat v velikih stiskah. Rzsajale so kužne bolezni, zoper katere niso poznali nobenega uspešnega sredstva. Nevihte s točo in strelo so uničevale kmetom polja in lesena poslopja. Črv jim je razjedal travnike do gole prsti. Roji kobilic so obirali poljske pridelke do suhih stebel. Kaj pa turški napadi? Sovražnik je od leta do leta plenil deželo, zažigal vasi in odganjal ljudi s seboj v sužnost. Kje iskati pomoči? Nikjer drugod kakor pri Bogu in pri Materi božji. Kadar so se bližali Turki našim krajem, so goreli na Šmarni gori in na Grmadi kresovi v znamenje, naj ljudje

odpeljejo ali zakopljejo svoje imetje ter se pripravijo za odhod. Slovenske pokrajine so se branile, kolikor je bilo mogoče, ter pošiljale brambovce zoper Turke. Ko so se poslavljali od doma in odhajali v turški boj, so peli naši fantje in možje:

Z Bogom kranjska ti dežela,
bodi srečna in vesela,
tebe zdaj zapustil bom,
kruh soldaški jedel bom.
S Šmarne gore, o Marija,
bodi moja tovaršija,
romar tvoj ne bom jaz več,
grem iz tega kraja preč.

Cerkev na Šmarni gori je bila obdana z visokim zidom, da bi Turki ne mogli priti do nje. Tako močno zavarovanih trdnjav, ki so jim rekli tabori, je bilo več v naših krajih. Navadno so tabore gradili okoli cerkvâ, stoječih na gričih ali gorah. Ker so Turki večkrat napadli Ljubljano in bližnjo okolico, je zelo verjetno, da tudi Šmarni gori niso prizanesli. Pravljica govori, da so jahali Turki po hribu navzgor in da je rekel njih poveljnik: »Moja mula bo zobala z Marijinega altarja, preden bo ura poldvanajstih.« Ljudje, skriti za zidovjem, so klicali Marijo na pomoč. Turki so v hipu, kakor bi bili ugledali prikazen, zbežali nazaj in se vrnili v dolino. To se je zgodilo neko saboto. V spomin na to nepričakovano rešitev so sezidali verniki pri stezi, ki drži proti vrhu Šmarne gore, kapelico z imenom »Sveta sabota«. Ker so bili rešeni ob poldvanajstih dopoldne, je prišlo v navado, da zvoni na Šmarni gori poldne že ob poldvanajstih.

Tudi mi se zaupljivo obračajmo k Mariji v vseh potrebah. Kakor Šmarna gora sama stoji, da nobena druga gora ne zadržuje razgleda v daljavo, tako stoji tudi Marija vzvišena in vidna na vse strani. Nihče nam ne more zabraniti pogleda nanjo, vsem je odprta njena mila roka. Prav je torej, da se oziramo iz te solzne doline proti sedežu nebeške Kraljice. Saj je njeno materino srce vedno pripravljeno, da sprejme prošnje, zdihtovanja in pritožbe trpečih. Ma-

rija, združena z Bogom in pri studencu večnega zveličanja, pozna naše nadloge. Neštete množice so našle pri njej mir srca, tolažbo in pomoč. Tudi mi ne bomo zastonj prosili, česar potrebujemo. Veliko žen je na svetu, imenitnih in bogatih, ki jim pravimo gospé. Toda ni je tako visoke kakor Marija. Ona je najvišja Gospa, ker je Mati Gospoda nebes in zemlje. Če sprejema Jezus že prošnje svetnikov, kako bi ne sprejemal prošenj svoje Matere! Ona prosi svojega Sina, karkoli hoče, in Sin ji da, karkoli želi. Zato le hitimo k nji in nič se ne mudimo. Spletajmo ji posebno ta mesec vence pobožnih molitev in lepih pesmi. Mi jo sicer častimo vsak dan, ob Šmarnicah pa še posebno. In kadar se povrne prihodnje leto zopet nov majnik, vračajmo se tudi mi pred Marijino podobo.

Šmarnogorska cerkev je postala sčasoma pretesna za čete romarjev, ki so jo hodili obiskovat v vedno večjem številu. Zato je bila zgrajena nova cerkev v tej podobi, kakor je zdaj. Župnijski zapisnik v Vodicah, kamor spada Šmarna gora kot podružnica, poroča o zidanju nove cerkve sledeče:

»Gospod Jožef Anton Juraj je bil župnik v Vodicah od leta 1711. do 1720. On je postavil cerkev Matere božje na Šmarni gori. Iz Vodice je šel za župnika v Naklo in tam umrl leta 1722.«

Cerkev je zidana v okroglasti podobi in ima dve kupoli: eno nad svetiščem in eno nad ladjo. V velikem altarju je kip Matere božje z božjim Detetom v naročju. Obdana sta z zlatimi žarki in opravljena v dragoceni obleki. Okrog trona je pozlačen okvir, na katerem so upodobljene petnajstere skrivnosti rožnega venca. Obe kupoli je poslikal Matej Langus iz Kamne gorice leta 1842. in 1846. Slike predstavljajo zgodbe iz Marijinega življenja in so po sodbi strokovnjakov prav dobro izvršene. Umetnik Langus ni veliko računal za svoje delo. Rekel je: »Ni mi toliko za zaslužek, temveč da zadostim srčni potrebi in kolikor mogoče lepo okrasim priljubljeno Marijino cerkev.«

Na Šmarni gori so imeli dobro ubrane zvonove, ki so jih morali žrtvovati svetovni vojni. Tako slavna božja pot pa brez zvonov! Sestavili so v ta namen odbor, ki se je po mnogih posvetih odločil, da izroči ulivanje novih zvonov livarni v Šent Vidu nad Ljubljano. Dovršeni so bili leta 1928. Liv se je izborno posrečil. Predvsem ugaja veliki zvon z mogočnim glasom A in s težo 3496 kilogramov. Ko so spravili manjše tri zvonove brez posebnega truda na goro, je povzročal veliki zvon nemale težave, ker je več tehtal kakor vsi drugi. Na pomoč so prišla gasilna društva iz okolice in nad tristo mož. Privlekli so ga z vrvmi in brez vprege srečno na vrh. Naj oznanuje s svojimi tremi tovariši dolgo vrsto let slavo nebeške Kraljice!

Pobožni Slovenci! Le radi se zatekajte v svojih nadlogah na Šmarno goro, kamor vas vabi prijazni kraj, veličastna cerkev in ubrano zvonjenje. Hvalite Marijo, da si je izbrala svetišče, kjer deli posebne milosti. Dokler bodo stale naše božje poti, tako dolgo bomo prejemale od Matere Gospodove dušno in telesno pomoč.

Bog te je povišal, o blažena Devica, nad vse svetnike, ki te slavijo kot svojo Kraljico, saj so po tvoji priprošnji dosegli krono večnega življenja. Prosi tudi za nas, da živimo po tvojem zgledu. Ti si Boga nad vse ljubila, zato si vredna njegove ljubezni in zaslužiš, da te tudi mi ljubimo. O, izkaži se nam milostljivo Mater. Amen.

Peti dan.

Záplaz na Dolenjskem.

Narodi, rešeni s Kristusovo smrtjo na križu, pojó slavo Zveličarju in obenem tudi slavo blaženi Devici Mariji.

»Glej, tvoja Mati!« — s temi besedami nas je izročil umirajoči Odrešenik Marijinemu varstvu. Marija, ki je delila s svojim Sinom trpljenje na svetu, je zdaj deležna njegove slave v nebesih. Tam vlada med

izvoljenimi kot Kraljica, nam na zemlji pa je ljubezniva Mati. Nova ljudstva so prišla in izginila, vsa pa so čutila dobrote njenega usmiljenja. Marijine roke so obsegale vse, ki so z zaupanjem pri njej iskali pomoči. Njene oči so gledale v sijajne palače in v borna stanovanja revežev, na bolniške postelje in na ležišča umirajočih. Pobožna pravljica pripoveduje:

Ko je šla Marija vsa vesela in srečna obiskat po Gabrielovem oznanjenju svojo teto Elizabeto, so jo angeli spremljevali na potu, in kamor je stopila njena noga, so povsod pognale krasne cvetke iz zemlje.

To je samo pripovedka. Ni pa pripovedka, da je Marijino češčenje zgodba samih dobrot. Ljudje so častili Marijo kot Mater božjo, Marija pa jim je povračala njih zaupanje z neštetimi milostmi svojega materinega srca.

* * *

Zelo sloveča Marijina božja pot na Dolenjskem je Záplaz. Cerkev stoji na prijaznem griču sredi Dolenjske, od koder je na razne strani obširen pogled.

Ako greš iz Male Loke navzgor proti Čátežu, imaš prijetno senco skozi gozd. Vsa pot je naraven park, ki ga delajo hrasti in gabri s pomešanim smrečjem. Sprehod, da si ne moreš želeči lepšega. Ob koncu goščave čepi nekaj hiš, pod njimi so v strmem bregu vinogradi. Kmalu se ti pokaže na višini Záplaz. Ime je dobil od peščenih plazov, pa tudi kraj, kjer stoji župna cerkev, se imenuje Plaz. Sicer pa je gora zarastla in na več krajih tudi dobro obdelana.

Bilo je binkoštni torek. Med ubranim zvonjenjem iz čáteškega zvonika so prihajale procesije s križi in zastavami. V dolgih vrstah je stopalo ljudstvo s svojimi duhovniki proti Záplazu. Tu so bili zbrani romarji od Svetega Križa, z Dol, s Polšnika, iz Šentjurja pod Kumom in drugih župnij. Iz vrst božjepotnikov je odmevala molitev rož. venca. Lep prizor.

Sveti rožni venec je stara molitev, razširjena povsod, kjer prebivajo katoličani. Imenoval bi jo dušno last katoliškega sveta. Narodi so sprejeli z veseljem to darilo Matere božje. Rožni venec je ponos velikašev

in preprostega ljudstva. Molili so ga vsi in ga še molijo bodisi papež, škof, cesar, kralj, vojak, učenjak, kmet in siromak. Papež Pij V. ga je molil vsak dan, francoski kralj Ludovik XI. ga je imel vedno pri sebi, sveti Alfonz Liguori ga je nosil na vratu, redovniki imajo privezanega ob pasu. Papeži so ga imenovali zveličanje kristjanov, zaklad milosti, kras sv. Cerkve, bič satanov. Ko je prosil neki škof papeža Pija IX., naj blagoslovi rožne vence, ki jih bo razdelil v svoji škofiji, mu je rekel papež: »Povejte doma, da papež ne blagoslavlja samo rožnih vencev, temveč da tudi sam rožni venec moli in da vabi vse vernike, naj ga molijo.« Katoliška Cerkev je vedno priporočala to molitev in jo kar obsipala z odpustki. Tako je postal rožni venec dnevna molitev Marijinih služabnikov. On je knjiga prosjaka in bogatina; knjiga matere, ki ziblje otroka; knjiga romarja na božji poti; knjiga starega moža in stare ženice, ki se pripravljata na smrt; knjiga bolnika, da ga ne straši zadnja ura. Tudi mrliču ga dajo v roke, da ga vzame s seboj v grob. Sovražniki sv. vere ne marajo za rožni venec, dobri kristjani pa ga ljubijo nad vse.

Kjer drži ob koncu čateške vasi glavna pot na Záplaz, stoji na vsaki strani piramida s kipoma Matere božje in sv. Jožefa. Cesta proti vrhu je dobro izpeljana. Pri cerkvi je 544 metrov morske višine. To seveda ni veliko s kraji na Gorenjskem, toda na Dolenjskem, kjer je vsa lega dosti nižja, lahko upoštevamo tako višino.

Božja pot na Záplazu ni stara. Iz ohranjenih pisem je razvidno, da je stala tukaj okrog leta 1800 kapelica Matere božje. Ljudje so se radi priporočali Mariji na tej višini. Gosposka pa ni marala za procesije, ki so hodile tja gor. Ukazala je leta 1813., da se mora kapelica podreti, češ, da se godijo nerednosti pri pobiranju milih darov. Pravi vzrok pa je bil ta, ker vlada ni rada gledala javnih dokazov ljudske pobožnosti. Kmetje so se upirali zahtevi gosposke, končno pa so morali vendar kapelico podreti. Toda vse zatiranje je bilo brezuspešno. Kmalu je stala zopet nova kapela na tistem mestu kakor prej. Nihče ni hotel povedati,

s kakšnim denarjem so jo sezidali, dasi je gosposka mnogo o tem preiskovala. Zdaj ji ni ostalo drugega, kakor da je vso stvar pustila v miru. Božja pot pa je zaradi tega še bolj napredovala. Ljudje so kar vreli na Záplaz. Marijino milostno podobo, ki je bila ob času preganjanja shranjena v čáteški župni cerkvi, so slovesno prenesli nazaj v kapelo. Leta 1848. so kapelo toliko razširili, da je bil v njej altar in tesen kor za pevce. Odslej se je na Záplazu brala sveta maša, kar je bilo do tedaj nemogoče.

Iz povedanega spoznamo, kaj je versko navdušenje in koliko premore ljubezen do Marije. Ti ubogi ljudje še Marije niso smeli častiti tam, kjer bi jo bili radi. Gotovo so s solzami v očeh podirali njeno sveetišče. Toda trdna vera na Marijino pomoč je bila večja kakor strah pred tistimi, ki so jih preganjali.

»Naj nam kapelico tudi desetkrat poderó,« — tako so govorili — »pa bomo sezidali zopet novo.«

Zaupanje na Marijo je znamenje Bogu vdane duše. Večkrat si morebiti malosrčen in veliko skrbi te muči. Ko bi se v vseh težavah obračal do Marije, kak mir bi našel pri njej! Daruj ji svoje srce, izroči se ji popolnoma. Ako ona prosi zate, se v resnici nimaš bati ničesar.

Poslušajmo dalje, kako je bilo na Záplazu. Zgodilo se je nekaj, kar je to božjo pot silno povzdignilo. Čudoviti dogodek je opisal leta 1855. v »Zgodnji Danici« naš zgodovinar dekan Peter Hicinger. Zgodba je naslednja:

Mati je šla z bolnim detetom v naročju kot romarica na Kum. Kum je 1219 metrov visoka gora nad Savo ob kranjsko-štajerski meji. Na vrhu sta dve cerkvi. Večja je posvečena sveti Neži, manjša pa svetemu Joštu. Ob glavnih shodih pride toliko ljudi, da je vsa gora polna. Mati je nesla kljub veliki gneči otroka v cerkev z namenom, da bi mu sprosila zdravje. Toda množica ljudstva se je porivala semintja ter zadušila otroka. Kdo bi mogel izreči žalost matere, ki je držala mrtvo dete v naročju! Prinesla ga je v cerkev, da bi ozdravel, zdaj pa je mrtev. Reva se je vrnila z mrličkom domov. Tu je premišljevala:

»Ako mi je otrok v cerkvi na Kumu umrl, mi ga bo pa Marija na Záplazu dala živega nazaj.«

Kar hitro je nesla mrtvega otroka na Záplaz, ga položila na altar pred Marijo ter jo prosila s trdnim zaupanjem, naj zbudi otroka od smrti. Velikanska materina prošnja! Dvakrat je drsala mati po kolenih okrog altarja, toda brezuspešno. Ko pa je ponovila to pot v tretjič, je otrok zajokal na altarcu. Pretresljivi dogodek je šel kakor blisk na vse strani. Marsikdo ni hotel verjeti, toda priče so bile tako zanesljive, da jim niso mogli oporekati. Ljudje so glasno oznanjali Marijino slavo in ji prepevali zahvalne pesmi. Záplaz pa je od tistega časa največja božja pot na Dolenjskem.

Pokojni čáteški župnik Jožef Gregorič je od leta 1863. do 1873. mnogo zidal na Záplazu. Opiral se je na staro prerokbo, da bo stala na tem griču krasna cerkev in da bodo množice ljudstva iz vseh krajev hodile Marijo častiti na Záplaz. Vneti gospod je z mnogimi stroški naredil veliko novega. Ljudje so govorili, da zida nebeški Jeruzalem. Toda stavba se mu ni posrečila, kakor je on pričakoval. Poleg tega mu je tudi pošel denar, da je moral jenjati z delom.

Leta 1906. pa so začeli podirati staro zidovje, od katerega je ostalo samo nekaj sten pri velikem altarcu. Poprejšnja cerkev je bila preprosta, znotraj samo štiri metre visoka in za večje število romarjev pretesna. Župljani so z veseljem vozili kamenje, darovali les in prispevke v denarju. Ko je bilo gradivo pripravljeno, so pogumno začeli z delom, ki je šlo tako hitro izpod rok, da so sezidali cerkev prvo leto že do vrha, drugo leto pa jo pokrili. Posvetil jo je knezoškof dr. Anton Bonaventura Jeglič 14. oktobra 1917. Vendar je bila popolno dovršena z dvema zvonikoma šele v letih 1925. in 1926. Vmes je prišla namreč svetovna vojna. Prav tako je tudi padec denarja zelo oviral hitrejši napredek.

Nova cerkev je dovolj prostorna za večje število romarjev ter je dostojno svetišče za nebeško Kraljico. Vidi se daleč na okoli, posebno lepo tudi iz železniškega vlaka, ko se pripelješ iz predora pod Sveto Ano in se voziš proti Trebnjemu.

Po opravljeni cerkveni slovesnosti smo ogledovali daljno okolico, razprostrto pred nami. Že zaradi obširnega razgleda je vredno, da obiščemo Záplaz. Ljudje so pripovedovali, kako se imenuje ta gora, ona cerkev ali vas. Lep kos zelene Dolenjske ima oko pred seboj, večinoma valovit svet z nizkimi griči in z nekaterimi višjimi vrhovi.

Ob severovzhodu sta blesteli na mogočni višini dve cerkvi.

»To je Kum« — je omenil nekdo izmed družbe. »Tja gor je nesla mati bolnega otroka, ki se je med množico ljudstva zadušil. S Kuma pa je prinesla mrliča k Mariji na Záplaz, kjer je oživel.«

Nekdo drugi je pripovedoval o štajerskem romarju, ki je bil v mladih letih skoraj popolnoma slep. Šel je k Mariji na Záplaz, kjer je dobil zopet pogled. V zahvalo za to milost je bil že 50 krat na Záplazu.

Znanih pa je še več drugih uslišanj na ti božji poti.

Marijo častimo,
pred njo pokleknimo
in njej se zročimo,
zapijmo na glas:
Mogočna Kraljica
si nam Pomočnica,
o prosi za nas!

Šesti dan.

Črna gora pri Ptuj.

Kakor izgine pri solnčnem vzhodu svetloba lune in zvezd, tako izgine pred Marijo svetloba angelov in svetnikov. Vsak izmed nas bi bil srečen, če bi mogel nekoliko občutiti Marijino nebeško slavo. Ker pa to ni mogoče, moramo vsaj občudovati njeno blaženost v nebesih. Saj je čisto umevno, da se Marija, ki je nosila z Jezusom trnjevo krono na zemlji, raduje tudi njegovega veličanstva. Saj je spodobno in pravično, da je tista, kateri je bil pokoren sam Sin božji, deležna tudi njegovega vladanja v nebeškem kraljestvu. Ako je rekel Zveličar svojim učencem: »V hiši mojega Očeta je veliko prebivališč, grem pred vami, da vam

prostor pripravim« — kakšen prostor, kakšno pove-
ličanje je pripravil šele svoji Materi! Zdi se, da govori
Kristus preblaženi Devici: »Ti si Kraljica vsem angel-
skim korom in vsej družbi svetnikov. Ker si bila
polna milosti, pa si se imenovala deklo Gospodovo,
si zdaj nad vse povzdignjena. Kraljuj zmagovalni Cer-
kvi v nebesih. Varuj vojskujočo se Cerkev na zemlji.
Tolaži trpečo Cerkev v vicah. Vse milosti naj teko po
tvojih rokah. Tebi naj se klanjajo izvoljeni božji.«

* * *

Pustimo zdaj za nekaj časa našo ljubo Gospo v ne-
beški blaženosti in obiščimo jo v njenem stanovanju
na zemlji. Popotujmo tja do prostranega Ptuijskega
polja na Spodnjem Štajerskem. Tam zagledamo na
srednje visokem, s sadnim drevjem obrastlem in s
hišami obdanem hribčku veliko cerkev, ki ji pravijo
»S v e t a M a r i j a n a Č r n i g o r i«. Izvedenci so
mnenja, da je ta cerkev izmed najlepših cerkvá Slo-
venije in Jugoslavije sploh. Naše občudovanje naj
torej velja mogočnemu Marijinemu svetišču, stoječemu
pred nami.

Cerkev je bila zgrajena okrog leta 1400. v vitkem
gotškem slogu. Dolga je 35, široka 15 in visoka 14
metrov. V notranjščini so tri ladje. Osem stebrov pod-
pira rebrovje cerkvenega oboka, deset altarjev pa
dovršuje lepoto Marijinega domovanja na Črni gori.

Kako so morali biti vneti štajerski Slovenci za
Marijino čast, da so ji postavili tako svetišče, in kako
veliko duhovnikov je hodilo z župljani na Ptuijsko
goro, kjer je v cerkvi deset altarjev! Radi jo obisku-
jejo tudi Prekmurci in Medjimurci. O Marijinih praz-
nikih so mnogoštevilni shodi. V velikem altarju vi-
dimo kamenito podobo Matere božje, ki drži v levi
roki nebeško Dete, v desni pa plašč, ki ga razprosti-
rajo trije angeli. Pod plaščem je zbranih mnogo ljudi
raznih stanov. Pri tem pogledu prihaja vsakemu na
misel molitev po lavretanskih litanijah: »Pod tvoje
varstvo pribežimo, o sveta božja Porodnica!«

Ljubi Marijini častilci! Vse naše življenje je ne-
varna pot. Kdo nas bo podpiral? Tista, na katero se

najbolj zanašamo, ko pravimo: »Pod tvoje varstvo pribežimo.« Od vseh strani prežijo sovražniki, da bi nas pogubili. Kdo nam bo pomagal? Tista, ki se ji tolikokrat priporočamo z besedami: »Pod tvoje varstvo pribežimo.« Skušnjave nam silijo v dušo. Kako naj jih premagamo? S pomočjo blažene Device, do katere se z zaupanjem obračamo s klicem: »Pod tvoje varstvo pribežimo.«

V nekem kraju na Švicarskem je peljala zelo nevarna ozka steza čez visoko goro. Ob zgornji strani so visele na stezo strme pečine, ob spodnji strani pa so zijali globoki prepadi. Daleč na okrog ni bilo nobenega človeškega stanovanja. Vsak klic na pomoč se je izgubil med navpičnimi stenami. Veliko popotnikov, lovcev in pastirjev se je že ponesrečilo v tej divji soteski. Ljudje so vse poskušali, da bi pot zavarovali, pa ni pomagalo dosti. Nesreč ni bilo ne konca ne kraja. Pot so imenovali »zakleto stezo«. Slednjič so sklenili, da postavijo v skalovju kapelico Matere božje. Nekaj pogumnih mož se je odločilo za to nevarno delo. Brez vsake nezgode so izklesali iz kamnja toliko prostora, da so postavili v votlino Marijino podobo. Od tistega časa je pot varna.

Kdo pa je zidal veličastni hram božji na Črni gori? Ljudstvo pripoveduje takole:

Bogat grof na Vurbergu je imel edino hčerko, ki je bila slepa. Oče in mati sta prosila Marijo, da bi deklica spregledala. Ko nekega dne vsi skupaj molijo, zagleda hčerka svetlobo. Oči se ji odpro, da zavpije: »Pojdimo na grič, kjer vidim svetlobo!« Gredo in pridejo na Črno goro. Hčerka pravi: »Tukaj sem zagledala svetlobo.«

Grof začne iz hvaležnosti do Marije zidati cerkev na griču. Toda ni je mogel dozidati, ker ni imel dovolj denarja. Podpirali so ga trije drugi graščaki, pa tudi ti so si izpraznili žepe. Naposled je dovršila cerkev neka gospa, bogatejša od onih štirih. Veliko je prispeval tudi cesar.

Tako pripoveduje narod o začetku cerkve. Zgodovinski podatki pa poročajo, da sta zgradila cerkev okrog leta 1400. graščaka Bernard in njegov sin Fri-

derik iz bližnjega mesta Ptuja. Odtod ime Ptujška gora. Podpirali pa so ju pri stavbi tudi Celjski grofi.

V poznejših letih so Turki hudo divjali po Spodnjem Štajerskem. Cerkev na Ptujski gori je služila kristjanom kot zavetišče ali tabor. Turški poveljnik, ki mu je bilo ime Aga, se je zarotil, da mora dobiti na vsak način cerkev v oblast. Narodna pesem poroča, da je rekel:

Še preden ura zjutraj sedem bije,
najej moj konj z altarja se Marije.

Turki so že pridrli do lipe pod goro, toda konji so jim popadali mrtvi na tla, cerkev pa je očrnela. Sovražnik je prestrašen zbežal nazaj. Od tistega časa se imenuje Ptujška gora Črna gora, kar še dandanes matere pripovedujejo

otrokom radovedno slušajočim,
da cerkve obeliti ni mogoče,
ker apno stene se prijete noče.

Razen Turkov so tudi privrženci Lutrove vere zelo škodovali božji poti na Črni gori. Pregnali so katoliškega duhovnika in postavili na njegovo mesto lutrovskega pastora. Božja pot, poprej zelo obiskana, je bila nekaj let zapuščena. Po odhodu krivovercev pa se je začela zopet **veselo razvijati**. Od vseh strani so dohajali romarji, kakor bi hoteli nadomestiti, kar so poprej zamudili. Prav tako ima črnogorska Marija tudi dandanes veliko častilcev. Mnogokrat pride po deset procesij, vsaka s svojim dušnim pastirjem. Razne milosti, ki jih prejemajo božjepotniki, vzpodbujajo ljudi, da iščejo s toliko večjim zaupanjem pomoči pri Materi božji na Črni gori.

Katoliška Cerkev je vedno odobraval potovanja na svete kraje, kjer se nam utrdi vera in poživi pobožnost. Bog je sicer duh in ga lahko molimo povsod. Vemo pa tudi, da človek ni samo duša, temveč da vpliva nanj vnanji svet in se zato na gotovih krajih lažje približa Bogu in bolj prisrčno moli.

Za taka romanja je dala Marija sama prvi zgled. O njej čitamo, da je večkrat obiskala Oljsko goro in Kalvarijo ter počastila stopinje svojega trpečega Sina.

Posnemali so jo v tem apostoli in prvi kristjani. Tako so nastala polagoma razna božja pota, na katerih je Bog večkrat čudežno uslišal prošnje romarjev. Posebno pa so kristjani radi obiskovali Marijina svetišča.

[Korist romanja bi najbolj pojasnila sledeča primera:

Marsikdo čuti, da njegovo zdravje ni več tako krepko, kakor je bilo poprej. Vprašuje zdravnike, na kakšen način bi zopet ozdravel. Zdravniki mu svetujejo, naj spremeni domači zrak. Naj gre, kakršna je že bolezen: ali k morju ali v planinski kraj ali v toplice. Ko spremeni podnebje, bo boljši. Bolnik gre od doma, ostane nekaj časa v primernem kraju in se vrne pokrepčan domov.

Glejte podobo romarja! Tudi on gre iskat zdravja bodisi telesnega ali dušnega. Obišče kraj milosti in odloži breme, ki ga je težilo. Verski čut se mu poživí, srce se ogreje v pobožnosti. Gleda milo Marijino podobo, moli, poje, duh se odpočije v svetišču. Prenovljen zapušča sveti kraj, miren in zadovoljen se vrača v domačo hišo. □

Kristus je nekdam rekel: »Ko bom povzdignjen, bom vse vlekel k sebi.« Prav tako govori Mati božja. Povzdignjena je nad angele in svetnike. Poveljučana je v nebesih, poveljučana pa tudi na zemlji v svetiščih, kamor vabi z mogočno priprošnjo svoje otroke k sebi.

[Genljiv zgled ljubezni do Marije nam je škof Anton Martin Slomšek, o katerem upamo, da bo prištet svetnikom. Ko je bil star šestnajst let, je že izgubil dobro mater. »Anton, na tem svetu nimaš več matere!« — tako mu je pisal njegov podpornik duhovnik Jakob Prašnikar. Slomška je zadelo to bridko poročilo do dna duše, toda takoj se je ozrl po Materi Mariji. Povsod jo je nosil v mislih s seboj. Ko je stopil v bogoslovje, je marljivo preiskoval, kaj so stari cerkveni očetje pisali o Materi božji. Kot duhovnik in kot škof je velikokrat pridigoval o Mariji tako lepó in po domače, da ljudje niso mogli prehvaliti njegovih govorov. Nekaj dni pred svojo smrtjo je še obiskal glasovito Marijino cerkev na Črni gori. □ Kdaj je še klečal romar z večjo ljubeznijo

pred Marijino podobo kakor škof in božji služabnik Slomšek v tem svetišču? Tukaj je položil naš slovenski apostol žrtev svojega življenja na Marijin altar. Ni še preteklo po tem obisku teden dni, ko je z boguvdanim pogledom na žalostno Mater božjo in z zadnjim vzdihom »prosi za nas« zatisnil oči k večnemu počitku (24. septembra 1862).

Presveta Devica! Brani in razširjaj sveto Cerkev, utrdi vero v naših dneh, varuj našo domovino, prosi za nas vse. Čeprav smo Evini otroci, smo vendar tudi tvoji otroci. Tvoji smo in tvoji vedno ostanemo. Amen.

Sedmi dan.

Mati milosti v Mariboru.

Dobro vam je znana, ljubi Marijini častilci, prelepa molitev, ki se začanja z besedami: »Pozdravljena, Kraljica, Mati usmiljenja, življenje in upanje naše, pozdravljena!« Mólimo jo po lavretanskih litanijah in vsak dan po sveti maši. Preteklo je že 900 let, ko je bogoljubni menih Herman, benediktinec v Švici, zložil to ljubeznivo Marijino pozdravljenje.

Kdo je bil ta menih Herman? Revček, da ga je vsak miloval. Že od rojstva je bil ves sključen. Rekli so mu z latinsko besedo »Contractus«. Večinoma je sedél. Hoditi ni mogel. Morali so ga podpirati ali celó nositi. Kar pa mu je Bog odvzel na telesnih močeh, to mu je nadomestil na bistri glavi. Njegovi starši so skrbeli, da se je Hermanov talent razvil v raznih vednostih. Poslali so svojega pohabljenega sina v benediktinski samostan Reichenau v Švici. Tukaj se je tolikanj odlikoval v učenosti in pobožnosti, da so ga menihi kljub njegovi telesni hibi sprejeli v svojo družbo. Marljiv je bil v molitvi in v spisovanju lepih knjig. Marija je vdihnila pobožnemu Hermanu sladko veselje v vsem njegovem trpljenju in mu sprosila prečudno spoznanje božjih reči. V zahvalo za to milost in v tolažbo vseh trpinov je zložil molitev »Salve Regina« ali »Pozdravljena, Kraljica«. On je bil prvi, ki je po-

šiljal v goreči ljubezni te besede pred sedež Matere usmiljenja. Za njim pa jih ponavljajo milijoni in milijoni s trdnim zaupanjem, da jim bo Mati milosti sprosila, kar jo prosijo. Mariji so znani naši najskrivnejši zdihljaji, ona posluša najmanjše pa tudi največje prošnje. Njeno srce čuti z nami veselje in žalost. Zemlja, na kateri živimo, je dežela pregnanstva, Marija pa nam je dana od Boga, da briše svojim otrokom solze in jih napolnjuje s sladko tolažbo. O nad vse srečni, ako častimo Marijo in se obračamo do nje v vseh potrebah! Blizu Marije biti se pravi: biti blizu Boga in njegovega blagoslova. Povzdignimo zato svoje oči k nebeški Kraljici, sklenimo svoje roke, odkrijmo jej svoje srce in zaupno jo prosimo, dokler nas ne usliši in nam ne pomaga. Kdo bi jo bil kdaj klical, pa bi ga ne bila uslišala? Kdo jo je kdaj prosil, pa bi ne bil prejel pomoči? Še več. Kdo je bil pogubljen, ki je pribežal k Mariji?

* * *

V Mariboru je krasna cerkev z imenom »Mati milosti«. Gotovo boste radi zvedeli kaj več o tem Marijinem svetišču.

Leta 1746. je šla pobožna grofinja Ivana Felicita Khünburg na božjo pot k svetemu Frančišku Ksaverju v Savinjski dolini. Nazaj gredé je ostala nekaj časa v Konjicah. Tam je našla v zakristiji nadžupnijske cerkve kip Matere božje z Jezuščkom v desnici in z žezlom v levi roki. Podoba je bila izrezljana iz lipovega lesa in že precej stara, najbrž delo takega meniha iz bližnjega kartuzijanskega samostana Zajčkega. V Konjicah je podoba nekaj let samevala, potem pa prišla v veliko čast. Grofinji je zapuščena podoba zelo ugajala. Kupila jo je ter vzela s seboj v Gradec. Tam jo je dala lično prenoviti. Sledeče leto jo je prinesla v Maribor ter jo izročila redovnikom minoritom. Minoriti so z veseljem sprejeli ljubeznivo Marijino podobo. Dne 25. januarja 1747 so jo v svoji, že poprej Materi božji posvečeni cerkvi, izpostavili v javno češčenje. Gotovo ni bilo samo naključje, da je prišla dolgo pozabljena podoba zopet na altar. Kakor je sveta

Devica že pred mnogimi leti skazala veliko dobrot svojim častilcem, tako je bila njena želja, da bo tudi usmiljena Mati vsem, ki jo bodo prosili pomoči.

O rimskem cesarju Titu pripovedujejo zgodovinarji, da je vsakega uslišal, kdor ga je česa prosil. Semintja je še več dal, kakor je prosilec pričakoval. Ko so mu dvorjani očitali, da je predober, je odgovoril: »Vladar ne sme nikogar odpraviti nezadovoljnega, kdor pride s prošnjo k njemu.«

Tako bi lahko rekla tudi Marija. Bo mar nebeška Kraljica manj dobrotljiva? Kako bi bilo mogoče, da bi ne pomagala potrebnim, saj je vendar Mati milosti?

Stari modrijan Seneka je rekel, da je kraljem in kraljicam največja čast, ako ubogim radi pomagajo. To je čisto resnično. Znano nam je o vladarjih, kako so bili dobri državljani. Znano nam je posebno o kraljicah, da jih je Cerkev prav zaradi njih dobrotljivosti in pobožnosti prištela svetnicam. (Elizabeta Turinška, Elizabeta Portugalska, Margareta Škotska.) Ako so bile zemeljske kraljice tako dobre siromakom, v koliko večji meri velja to o Kraljici nebes in zemlje! Saj je bila Marija kakor po drugih lepih lastnostih tako tudi po svojem usmiljenem srcu najbolj podobna Jezusu, ki je iz ljubezni do nas umrl na svetem križu. Zato piše sveti Alfonz Liguori:

»Če bi se tudi po vsem svetu oznanjala Marijina slava, bi bilo vendar le slabo vračilo za ljubezen, ki jo ima Marija do človeškega rodu. Kakor posreduje njen Sin za nas pri nebeškem Očetu, tako prinaša Marija naše molitve k prestolu svojega Sina. Njeno usmiljenje je tako veliko, da se lahko zanaša na Marijino pomoč vsak, če bi bil še tako zapuščen. Ne ravnal bi prav, kdor bi prišel s strahom k tej dobri Materi, zakaj pri Mariji ni nič hudega, nič strašnega, marveč sama milost in ljubezen. Preberi vse sveto pismo, in če najdeš le količkaj neprijaznega nad Marijo, se ji bližaj s strahom. Toda nikjer ne boš našel neprijaznosti, temveč samo dobroto. Zato se z veseljem zateci k tej ljubi Pomočnici.«

Mariborčani so novo Marijino podobo kmalu vzljubili ter ji dali ime »Mati milosti« ali »Mati usmilje-

nja«. Pa je niso visoko čislali in zaupno častili samo domačini, tudi romarji so začeli od blizu in daleč prihajati v Maribor. V velikem številu jo obiskujejo bodisi posamezni ali v družbah ali tudi v procesijah Kranjci, Korošci, Avstrijci in Hrvati. Celo s Češkega je došlo že več božjepotnikov. Posebno slovesno so obhajali 25. januarja obletnico njenega javnega češčenja. Marija pa je tudi pokazala, da je res Mati milosti. Stara knjižica našteva samo iz nekaterih let 800 čudežnih uslišanj in 30 spreobrnjenj krivovercev. Koliko grešnikov pa je ob njeni milostni podobi zapustilo pot pogube, je znano le Bogu vsevednemu.

Veselo se je razvijala božja pot do vladanja cesarja Jožefa II. Ta pa je prepovedal vse shode in pregnal leta 1784. očete minorite iz samostana, ki je obstajal že petsto let v Mariboru. Toda minoriti niso pustili priljubljene Matere milosti v zapuščeni cerkvi. Vzeli so jo s seboj v kapucinski samostan, ki je bil tudi zatrt in kjer jim je bilo po izgonu iz minoritskega samostana dovoljeno stanovanje. Bivša kapucinska cerkvica je postala leta 1785. župnijska cerkev »slovenske fare« v Mariboru. Oskrbovali so jo še nekaj let minoriti, za njimi svetni duhovniki, pozneje redovniki redemptoristi in potem zopet svetni duhovniki, dokler niso prišli leta 1864. očetje frančiškani za dušne pastirje. V vseh presledkih pa je ostala milostna podoba v velikem altarju.

Kristjani! Čeprav so morali Marijini častilci v dobi vednih spreminjav z Marijo vred marsikaj pretrpeti, se vendar ni zmanjšalo njih zaupanje nanjo, ona pa tudi ni prenehala sipati dobrot na tiste, ki so se ji priporočali. Menda so še bolj goreče klicali k dobri Materi: »K tebi vpijemo izgnani Evini otroci; k tebi zdihujemo žalostni in objokani v tej solzni dolini.«

V tem pomenu nagovarja sveti Peter Damijan blaženo Devico z besedami: »Ali bi bilo mogoče, da bi nas pozabila zdaj, ko si povzdignjena k časti nebeške Kraljice? Ne, ne, daleč od nas bodi ta misel! Nikdar ne bo pozabilo naše revščine tako usmiljeno srce, kakršno je tvoje.«

O da bi obrnila Marija svoje milostljive oči tudi na nas! Najlepša podoba usmiljenja je namreč v očesu, iz katerega govori duša bolj kakor iz vsakega drugega telesnega čuta. Skoraj nobena beseda ne pove tega, kar razodeva pogled. Zato pravimo večkrat, da se človeku že na očeh bere, kar ima v srcu.

S kakšnim veseljem je počivalo Marijino oko nad Detetom Jezusom! Nasproti pa: s kakšno žalostjo je iskalo izgubljenega, dokler ga ni našlo v templju! S koliko bridkostjo ga je gledalo na križu, potem pa zopet, s kakšno radostjo vstalega od smrti! Prav s takim očesom gleda Marija na potrebe človeških otrok. Z usmiljenim očesom, da bi nam vzbudila zaupanje v njeno pomoč! Z milim, da bi nas potolažila v nadlogah! Z veselim, da bi nam pokazala plačilo v nebesih!

Kakor posije po hudem vremenu zopet solnce izza oblakov, tako je prišlo tudi za Mater milosti v Mari-boru po prestanih mračnih dnevih novo veselje. Častiti očetje frančiškani so ji od leta 1893. do 1900. z milodari dobrega ljudstva postavili krasno novo cerkev z dvema zvonikoma in s tremi ladjami, dolgo 55 in široko 24 metrov. To cerkev, ki je zares cerkev Matere milosti, ker je bila zanjo zidana, je papež Pij X. odlikoval z redkim naslovom male bazilike in jo pridružil baziliki Marije Snežne v Rimu. V ti lepi mariborski cerkvi se časti zdaj Mati milosti kot zavetnica ali patrona. Ne obiskujejo je samo prebivalci prijaznega Maribora, temveč prihajajo k njej tudi romarji z Dravskega polja in zelenega Pohorja, iz Slovenskih goric in Prekmurja ter iz drugih daljših krajev. Največji naval božjepotnikov je Veliki Šmarin, Mali Šmarin in o Porcijunkuli. Pa tudi slovesnost 25. januarja se je v letu 1887. obnovila po zaslugi takratnega gvardijana in župnika patra Kalista Herica, velikega častilca Marijinega. Od tedaj se vsako leto nad vse slovesno obhaja dan 25. januarja, ki je tudi blagdan ali proščenje bazilike.

O Marija, naša usmiljena Pomočnica! Obrni v nas svoje milostljive oči in glej naše potrebe. V nevarnosti je mladina, sprosi ji stanovitnost v dobrem. V ne-

varnosti so grešniki, daj jim milost spreobrnjenja. V nevarnosti smo zaradi mnogih skušnjav, pomagaj nam, da jih premagamo. Tolaži bolnike, stoj na strani umirajočim. Poživi nas v veri, upanju in ljubezni. Podeli nam dar pobožne molitve in vnemo za dobra dela. Naj čutijo tvoje varstvo vsi, ki te kličejo na pomoč. Amen.

Osmi dan.

Petróvče pri Celju.

V posebni časti imamo tiste kraje, po katerih je hodil naš Gospod in jih posvetil s svojimi stopinjami. Betlehem, Jeruzalem in Nazaret — komu niso ljuba ta imena! Prav tako nam je draga domovina blažene Device Marije. Na širni zemlji pa je še veliko drugih krajev, ki si jih je Mati božja izbrala za svoje bivanje. Po pravici jim pravimo Marijina svetišča ali božja pota. Rekli bi jim zakladnice dušnega in telesnega blagoslova, imenovali bi jih studence milosti božje. Čeprav se v teh krajih morebiti ne godijo očitni čudeži, so vendar verniki, zaupajoči na Marijino pomoč, poprej uslišani kakor drugod. Ko je hodil Jezus po svetu, je zelo rad poplačal vero in zaupanje. »Zaupaj, tvoja vera ti je pomagala!« — tako je rekel marsikomu in ga ozdravil. Enako deli tudi dandanes Marijinim častilcem vsakovrstne dobrote.

Kakor daleč sega nazaj zgodovina katoliške Cerkve, povsod najdemo dokaze, da so se verniki zanašali na pomoč blažene Device. Ljubezen, ki so jo skazovali apostoli Materi svojega Učenika, tisto ljubezen so ji ohranili kristjani vsa stoletja do danes. Kjerkoli je zavladala krščanska vera, povsod se je širilo Marijino češčenje, povsod so se začela vzdigovati Marijina svetišča.

Bodi nam torej češčena, o blažena Mati, ki si čast in bramba svete Cerkve. Prosi za nas, da prejmemo plačilo, prihranjeno vsem, ki se tebi priporočajo. O tvojem usmiljenju priča zgodovina svete Cerkve, o tvojem varstvu priča življenje svetnikov. Ti si posredovalka med Bogom in med nami. Blagor nam, da

smo tvoji otroci. O Marija, rožna Devica, potegni nas za sabo, varuj nas, brani nas kakor svojo last in svojo posest.

* * *

Ako zapustimo starodavno Celje, mesto polno zgodovinskih spominov, pridemo kmalu v župnijo Žalec, ki ima nad tri tisoč prebivalcev. Župniji pripada kot podružnica daleč naokrog znana Marijina cerkev Petróvče. V Petróvčah si je izbrala Marija milostni prestol, na katerega gleda množica vseh, ki so v dušnih ali telesnih potrebah. Že v trinajstem stoletju je stala tukaj cerkev, zidana v gotskem slogu. Ker ni zadostovala obiskovalcem, so sezidali na njenem mestu leta 1655. sedanjo krasno hišo božjo v romanskem slogu. Dolga je 33, široka 10, visoka 14 metrov. Stavba, v kateri je sedem altarjev, ima veličastno pročelje iz rezanega kamena. Iz obsežnih prostorov sklepamo, v kako velikem številu obiskujejo romarji Mater božjo v Petróvčah. Zgradba te cerkve je združena z znamenitim zgodovinskim spominom. Priobčujemo ga na podlagi starih listin in ljudskega pripovedovanja.

V sedemnajstem stoletju je živel blizu Petróvč graščak baron Frančišek Miglio. Bil je pobožen mož in usmiljenega srca. Ljudje ga niso samo spoštovali, temveč tudi ljubili. Ljubezen si je pridobil s svojo radodarnostjo in s podpiranjem siromakov. Poleg tega je kot Marijin častilec velikokrat prišel v petróvško cerkev ter ji donašal vsakovrstne darove. Takrat pa so Turki pritiskali v naše dežele, ropali, požigali in odganjali kristjane v sužnost. Ker še ni bilo redne vojske, ki bi šla nad sovražnika, so graščaki sami nabirali brambovce zoper turške napade. Tudi baron Frančišek Miglio se je ohrabil ter peljal nabrano četo v turški boj.

Preden pa je zapustil dom, je šel še enkrat v Petróvče. Izročil je sebe in svoje tovariše Mariji ter jo prosil srečne zmage. Pa ne samo to.

»Če se vrnem po porazu Turkov zdrav domov,« — tako je obljubil Mariji — »hočem živeti v deviškem stanu in tebi, ljuba Mati, zvest ostati do smrti.«

V znamenje te obljube je šel prav do Marijine podobe in nataknil svoj prstan na kazalec Marijine desne roke.

S spominom na Pomočnico kristjanov je odšel Frančišek nad sovražnike svete vere. Marija mu je stala pred očmi kakor vedna spremljevalka. Ako bi solnca ne imeli, kakšna bi bila zemlja? Če bi Marije ne imeli, kaj bi nam ostalo drugega kakor tavanje v temi! Njo, ki jo časti vsa Cerkev, si je izbral tudi Frančišek kot varihinjo v vseh nevarnostih. Dajala mu je pogum in ga podpirala v hudem boju. Vedel je, kako velika je Marijina čast, vedel pa tudi, kako mogočna je njena prošnja pri Bogu. Spoznaval je vedno bolj, da Marija ni daleč od njega, kakor mati ni daleč od otroka, ki vpije na pomoč.

Boj je trajal dolgo časa in vse je kazalo, da maloštevilna krščanska vojska ne bo zmagala hudih turških napadov. Končno pa se je obrnila bojna sreča na krščansko stran. Turki so začeli omagovati in bežati nazaj. Kristjani so jim vzeli ves plen in rešili veliko sužnjev.

Tudi Frančišek Miglio se je pogumno bojeval in ostal nepoškodovan. Njegovega tovariša pa je turški meč smrtno ranil. Umirajoči je prosil Frančiška, naj skrbi za njegovo hčerko, ki bo brez staršev, ker ji je mati že poprej umrla. Dobri Frančišek je obljubil prijatelju, da mu bo rad storil to ljubav. Obljuba pa mu je napravila veliko težav. Izvedel je namreč, da so prijateljevo hčerko odpeljali sovražniki v turško sužnost. Poizvedoval je na vse strani, kje bi jo dobil in na kakšen način bi jo rešil. Rad bi se bil vrnil na svoj grad, toda vest mu je rekla, naj ne hodi brez ugrabljene deklice domov. Vzel je s seboj nekaj hlapcev in zasledoval ž njimi Turke, ki so bežali na Hrvaško. Veliko hudega je prestal na tej poti, vendar se mu ni primerila nobena posebna nesreča. Zavest, da bo storil dobro delo usmiljenja, če iztrga Turkom nedolžno žrtev, ga je podpirala v iskanju. Po preteku več dni je dobil zanesljive podatke. Zvedel je, da so Turki med potjo prodali deklico nekemu plemenitašu in dognal je tudi grad, v katerem prebiva do-

tični plemenitaš. Ta pa k sreči ni bil trd človek. Ko so mu povedali, kako je bila deklica odpeljana iz domačega kraja, jo je izročil Frančišku za tisto vsoto, ki jo je on plačal Turkom. Kakšno veselje za oproščeno hčerko in kakšno zadoščenje Frančišku, da ga ni varalo upanje na rešitev!

Občudovati moramo zvestobo, ki jo je izkazal Frančišek svojemu prijatelju in bojnemu tovarišu. To že ni bila več navadna zvestoba, temveč junaštvo, izvirajoče iz požrtvovalne ljubezni do bližnjega. Kako veliko vrednost mora imeti taka ljubezen pri Bogu! Dobra dela so ključi, ki nam odpirajo nebesa. Že z lepo besedo storimo marsikaj dobrega, brez primere več pa z dobrimi deli. Veliko src bi bilo razveseljenih in veliko solz posušenih, če bi vladala med nami dejanska krščanska ljubezen. Prava ljubezen se ne kaže samo z lepimi besedami, marveč z dobrimi deli. Pogosto se nam ponuja priložnost, da komu pomagamo. Tisti Gospod, ki je rekel: »Kar ste storili dobrega bližnjemu, ste storili meni,« — nam bo vse obilno povrnil. Kolikor več dobrih del, toliko večje plačilo. Naj nam svetijo krasni zgledi svetnikov, ki so vse žrtvovali iz ljubezni do bližnjega. Kdor obilno seje, bo tudi obilno žet. Blagor usmiljenim, ker bodo usmiljenje dosegli.

Po vrnitvi v domovino je peljala Frančiška prva pot v Petróvče. Prisrčno se je zahvalil Mariji za varstvo in jo prosil nadaljnje pomoči. Skrbelo pa ga je, komu bi izročil oteto deklico, ki ni imela ne očeta in ne matere. Pričakoval je, da mu že pride kakšna dobra misel.

Dalj časa je imel samo sočutje z zapuščeno siroto, pozneje pa se je naselilo v njegovo srce čuvstvo ljubezni. Zatiral je sicer slabo nagnjenje, toda vest mu je očitala, da je s posvetno ljubeznijo razžalil Devico Marijo, kateri je obljubil pred odhodom na vojsko zvestobo do smrti. Spomnil se je prstana, ki ga je daroval Mariji v Petróvčah z zagotovilom, da bo ostal vedno v deviškem stanu. Hudo mu je bilo, da je zdaj njegovo srce razdeljeno in predstavljal si je, da se ne spodobi, ako bi nosila nebeška Kraljica še v bo-

doče darovani prstan v znamenje njegove obljube, ki jo je prelomil. Šel je v Petróvče, pokleknil pred milostni altar in molil:

»Odpusti mi, sveta Devica, da sem postal nezvest besedam, ki sem jih govoril pred odhodom v vojsko. Ti si me varovala in me pripeljala zdravega domov. Nisem vreden tvoje milosti in tudi nisem vreden, da bi moj prstan krasil tvojo deviško roko.«

Potem je vstal in se približal Mariji, da bi ji snel prstan z roke. Toda ni bilo mogoče. Ko je segel po prstanu, je Marija zakrivila kazalec, na katerem je bil prstan. Ali ga bo vzel s silo, če je prst zakrivljen? Nikakor ne. Tega bi ne bil upal storiti. Groza je spreletela Frančiška. V trenutku ni vedel, kaj bi naredil. Tisti hip se tudi zavedel ni, kaj bi pomenil ta pretresljivi dogodek. Kmalu pa mu je prišlo razsvetljenje. Pokleknil je pred Marijino podobo in zdihoval:

»Izkazala si mi zopet novo milost, o blažena Devica! Ponižno se ti zahvalim, da nisi zavrgla prstana, ki sem ti ga podaril. Razdreti hočem vezi, ki so me priklepale na svet in me odvrčale od tebe. Zvest ti hočem ostati, kakor sem ti obljubil.«

Hudo mu je bilo, ko se je vračal domov. Ne zaradi sebe — saj je bil popolnoma odločen, kaj bo storil — temveč zaradi deklice, ki jo je rešil turške sužnosti in ki je dorastla v lepo mladenko. Pa tudi tukaj je našel izhod. Bližnji graščak je omenil o neki priliki, da bi deklico rad vzel v zakon. Frančišku je bila ponudba zelo po volji. Ni trajalo dolgo, da je postala rešena mladenka žena bližnjega graščaka, Frančišek pa se je popolnoma posvetil Marijini službi.

Že je sklenil, kaj bo naredil s svojim premoženjem. Nikogar ni bilo, da bi mu bil zapustil denar in posestvo, zato je določil svoje imetje Materi božji v Petróvčah. Na prostoru stare cerkvice ji je postavil leta 1655. sedanjo krasno svetišče z lepo izdelanim velikim altarjem. Nad tabernakljem stoji Marijina podoba s prstanom in z zakrivljenim kazalcem desne roke. V levici drži božje Dete, v desnici kraljevsko žezlo. Glava je nagnjena proti Jezusu, na obrazu razlita čudovita miloba.

Pred glavnim altarjem je v tlaku plošča, pod katero počiva baron Frančišek Miglio, njegova duša pa se veseli pri tisti, kateri je žrtvoval sebe in svoje imetje.

Z zaupanjem te imenujemo Mater, o Marija! Ti si naša tolažba in naše upanje. Ljubila si Boga nad vse, zato si bila vredna njegove ljubezni in zaslužiš, da te ljubimo tudi mi. Tvoje ime nas napolnjuje z upanjem, da nas ne boš zapustila. Materina ljubezen ne pozna meje, tako tudi tvoja ljubezen do nas ne bo jenjala, dokler nas ne pripelješ tja, kjer te častijo angeli in svetniki kot svojo Kraljico. Amen.

Deveti dan.

Nova Štifa pri Gornjem gradu.

V davnih časih je vladal egiptovsko deželo v Afriki kralj, z imenom Simand. Nad vse je ljubil svojo mater. Ko je umrla, je zelo žaloval za njo. Na njen grob je dal postaviti spomenik iz dragocenega marmorja. Spomenik je predstavljal ženo s trojno krono na glavi. Prva krona je pomenila, da je bil materin oče kralj. Druga krona je pomenila, da je bil materin mož kralj. Tretja pa, da je tudi njen sin kralj.

Lep zgled imamo nad ljubeznijo, ki jo je izkazoval kralj Simand svoji materi.

S trojno krono, toda z mnogo veličastnejšo, je okrasil tudi Bog Marijo. Prvo krono ji je položil na glavo v znamenje njene velike časti, ker je bila izbrana izmed vseh drugih njenega spola za Mater Sina božjega. Drugo krono ji je položil na glavo zaradi njene mogočne priprošnje in tretjo v spomin tiste slave, ki jo je dosegla kot Kraljica angelov in svetnikov v nebesih.

Tudi mi pokladamo Mariji krone na glavo s tem, da jo častimo vsak dan z molitvijo, da prepevamo njej v slavo lepe pesmi in da smo polni zahvale za njene dobrote. Vsak dober otrok ljubi nad vse svojo mater in ji dela veselje, kjerkoli more. Katera mati pa nam je tako dobra kakor Marija? Zato bodimo njeni vdani

otroci, spolnujmo zapovedi njenega Sina in živimo po Marijinem zgledu. Vsak zvest služabnik služi veselo svoji gospodi, potrudimo se tudi mi, da bomo zvesto služili svoji nebeški Gospodovalki.

O Marija! Tvoje sveto ime siplje svetlobo v temó našega srca. Kakor je tebi prečastno to ime, tako je nam v tolažbo in v največjo srečo. Ti rosiš blagre vesoljnemu svetu, ti nas napolnjuješ s sladkim upanjem. Kdor tebe pozna in tebe kliče, ne more obupati. V znamenje iskrene zahvale za vse dobrote, ki smo jih prejeli od tebe, pokladamo na tvojo glavo krono otroške vdanosti. Ponižno te prosimo, da jo blagovoliš sprejeti in da ostaneš tudi v prihodnje naša ljuba Mati.

* * *

Štajerski Slovenci so že od nekdanj vneti Marijini častilci. Radi hodijo po božjih potih, pa tudi doma imajo marsikatero lepo Marijino svetišče. Med njimi se odlikuje župnijska in romarska cerkev **N o v a Š t i f t a p r i G o r n j e m g r a d u**. Njena zgodovina je tesno zvezana z zgodovino ljubljanske škofije, ker imajo ljubljanski cerkveni knezi obširna posestva v ondotnem kraju.

Lepa cesta nas pelje iz Celja skozi Savinjsko dolino. Potem se obrnemo na levo proti Gornjemu gradu ter pridemo od tu v dobri uri v Novo Štifo, ki sameva pod goro Črnilec ob štajersko-kranjski meji. Za Gorenjce pa je najbližja pot v Kamnik in iz Kamnika po gorski cesti v Novo Štifo.

Božja pot je nastala leta 1558. Takrat je vladal ljubljansko škofijo Peter Zapoški (Petrus de Seebach), ki je najrajši stanoval v Gornjem gradu. Ljudje so ga hodili prosit, da bi sezidali na tistem kraju, kjer je zdaj Nova Štifa, cerkev v čast Materi božji. Pripovedovali so mu, da vidiyo večkrat svetlobo, ki se vzdiguje iz ondotnih tal, in da jim je ta svetloba opomin, naj zgradijo tukaj cerkev ali pa vsaj Marijino kapelo.

Škof Peter ni bil lahkoveren v tem oziru. Dvomil je, da bi bila resnica, kar so ljudje govorili ter ni hotel dovoliti zidanja. Zato ga je menda napadla huda

bolezen v nogah, ki so mu tako otekle, da je le s težavo hodil.

Ker je prav takrat v naših krajih širil luteransko vero odpadnik Primož Trubar, je dejal škof:

»Trubar, ki nam tako rad očita praznoverstvo, bo imel potem še več povoda za svojo trditev.«

Ker pa kljub temu niso odjenjale prošnje, naj pride vladika Peter sam pogledat kraj, na katerem se prikazuje svetloba, je končno ugodil ljudski želji. S težavo je zasedel konja ter jahal v dvornem spremstvu na določeno mesto. Ob njegovem prihodu je bilo ondi zbranega veliko ljudstva, ki je težko pričakovalo škofove odločbe.

Škofu se je čudno zdelo, zakaj je postal konj, na katerem je sedel, tako nemiren. Zaganjal se je sem in tja, stresal z glavo, se vzpenjal in z nogami kopal zemljo. Saj so mu izbrali vendar najkrotkejšega konja v hlevu, odkod zdaj ta razburjenost?

»Kje se prikazuje svetloba iz tal?« je vprašal škof okoli stoječe.

»Prav tukaj, kjer tolče konj z nogami,« so mu odgovorili vsi soglasno.

Vladika se ni mogel več ustavljati ljudski volji. Rekel je slovesno:

»Naredil bom, kakor zahtevate. Zidali bomo na tem prostoru cerkev v čast Materi božji. Podpirati vas hočem pri delu. Blažena Devica nam bo pa tudi pomagala v sedanjih hudih časih, ko vzdiguje krivoverstvo svojo oholo glavo zoper katoličane.«

Tedaj je stopil raz konja. Hoteli so ga podpirati, pa ni bilo treba, ker so mu postale noge v hipu lahke. Vsi so se čudili, da je bil tako gibčen, ko je poprej le s težavo hodil. Prinesli so mu vodo, da jo je blagoslovil in ž njo pokropil določeni kraj za zgradbo cerkve.

Z velikim veseljem so se domačini poprijeli dela. Ker so jim pomagali tudi daljni okoličani, je šlo zidanje hitro naprej. V štirih letih je bila cerkev dovršena in posvečena preblaženi Devici.

Veliko gorečnost so imeli prednamci, ki so storili toliko v čast Materi božji. Stoletje je drvilo za sto-

letjem, kraljestvo se je podiralo za kraljestvom, ne-omajana pa je ostala ljubezen krščanskega sveta do Marije. Naši predniki so bili prepričani, da je Marija zaklad, ki bogatí vse ljudi. Zato so jej postavljali tako krasna svetišča. Iz kamnja, lesa in barv nam doni vedno in vedno: »Zdrava Marija, milosti polna!« Kdo bi mogel prešteti vse njene cerkve? Kdo vse bratovščine, procesije in vsakovrstne slavnosti njej v čast? Kdo vse molitve in slavospeve, ki kipijo neprestano iz milijonov src proti nebu ter se združujejo pred prestolom nebeške Kraljice? Marijo so častili od prvih krščanskih časov, jo častijo zdaj in jo bodo častili verniki vseh stanov. Tukaj ni nobene izjeme, ker je skazala Marija kristjanom že toliko milosti, da jih ne moremo dovolj ceniti. Sveti Bonaventura pravi:

»Dva sinova sta Marijina: eden je Bog, eden pa človek. Prvemu je Marija telesna Mati, drugemu pa duhovna Mati. Ona ljubi tiste, ki njo ljubijo. Za malo, kar ji boš dal, ti bo veliko dala.«

Sveti Anton Padovanski jo je večkrat pozdravljal z besedami: O gloriosa Domina — o slavna Gospa! Enako jo slavi Cerkev s častnimi naslovi, ko ji pravi: Salve Regina — pozdravljena Kraljica! Ave Regina coelorum — Zdrava nebes Kraljica! Ave Domina angelorum — Zdrava angelov Gospa!

Kako velik pomen imajo ti naslovi! Kraljestvo Marijino je tisto kakor kraljestvo Kristusovo. Od svetlih biserov v morju do žarečih zvezd na nebu, od otroka v zibeli do angela pri božjem prestolu, od mej naše zemlje tja do rajskih vrat — vse to je Marijina dežela. Zares! Kraljica tako velikega kraljestva zasluži veličastno ime: »Kraljica vesoljnega sveta.« Take slave kakor Marija, dekla Gospodova, še ni užival nihče in je nikdar užival ne bo. Vsa zemeljska velikost bo obledela in se zdrobila v prah, Marijina slava pa bo sijala na veke.

Kristjani! Povzdignimo roke proti tej prečudni ženi, obdani s solncem in s krono dvanajsterih zvezd na glavi. Marija, ki je tako lepa in bogata, nas ne bo zapustila.

Božja pot v Novi Štifti je hitro zaslovela daleč okoli. V pismu, ki ga je poslal škof Peter papežu Piju IV. v Rim, poroča med drugim, da pride ob Marijinih praznikih, posebno ob Velikem Šmarnu, od deset do trideset tisoč romarjev, pa ne samo s Štajerskega, Kranjskega in Koroškega, temveč tudi s Hrvaškega in celo iz daljne Dalmacije. Takega števila božjepotnikov si ne moremo razlagati drugače kakor na ta način, da so se godila izredna uslišanja.

Beseda Nova Štifta pomeni novo ustanovo. Zanj so veliko storili ljubljanski škofje. Slovesno so obhajali tukaj večkrat božjo službo v spremstvu mnogobrojne duhovščine. Posebno rad je prišel tja škof Tomaž Hren. Kadar je le mogel, je obiskal cerkev in skrbel, da je bilo vedno dovolj duhovnikov za dušno postrežbo romarjev.

Prva cerkev je bila lepa zgradba. Njene notranje in vnanje stene so bile okrašene s slikami. Nad velikim altarjem se je vzpenjal zidan obok, ladja pa je imela umetno izrezljan lesen strop. Toda prišla je huda nesreča.

Dne 23. majnika leta 1850. je upepelil silen požar cerkev in župnišče. Rešili so samo milostno Marijino podobo, nekaj kipov svetnikov in v naglici pobrali piščali iz orgel. Vse drugo je postalo žrtev plamena. Ker takrat še ni bilo požarnih bramb in takih priprav za gašenje, kakršne imamo dandanes, je ogenj poljubno gospodaril. Kljub temu so hoteli rešiti še zvonove. Več pogumnih mož je hitelo v zvonik, pa so se morali takoj vrniti zaradi hude vročine. Le neki mladenič, ki je priplezal prvi do zvonov, ni mogel več nazaj. Rad bi bil potegnil vrvi k sebi, da bi se ž njimi spustil iz zvonika na tla, toda vrvi so bile pod zvonikom zvezane med seboj, da jih ni mogel privleči do zvonov. Revež je letal od ene line do druge in klical ljudi, naj ga rešijo, pa nihče ni mogel do njega. V skrajni sili se je obesil z rokami čez lino in stopil z nogami na močne kazalce ure, ki je bila pod njim. Potem je priplezal še niže, se poprijel kazalcev z rokami in visel z nogami navzdol, da bi ne

bil padec iz zvonika previsok. Vse pa se je godilo tako hitro, da je bila izključena vsaka pomoč. Fanta je dušil dim in plamen je bil že blizu njega. Strašni so bili ti trenotki! Župnik Gašper Dornik mu je klical od spodaj: »Moli popolno kesanje in dal ti bom odvezo.« Župnik je glasno molil odvezo ter naredil križ nad ubogim fantom, ki se je še vedno držal kazalcev. Ljudje pa so vpili od vseh strani: »Francelj, priporoči se Mariji, priporoči se Mariji!«

Kmalu na to so mladeniča zapustile moči. Že ga je objemal ogenj in roke niso bile več zmožne, da bi se bile držale za kazalce. Padel je ter obležal na tleh. V strahu in grozi so hiteli ljudje k njemu. Mislili so, da bodo pobrali mrtvega s tal, pa se mu ni zgodilo nič hudega. Le prste na rokah je imel precej opečene. Ali ni bilo to čudovito Marijino varstvo?

Župnik Gašper Dornik pa je skrbel za novo cerkev, lepšo in večjo, kakor je bila prva. Zidal jo je sloveči mojster Matevž Medved, doma iz cerkljanske fare na Gorenjskem, tisti Matevž Medved, ki je postavil veličastno kupolo na škofijsko stolnico v Ljubljani.

In tako je prišel za Novo Štifo veseli dan 13. avgusta leta 1854., ko je škof Anton Martin Slomšek posvetil novo hišo božjo. Govoril je — kakor je Slomšek znal — tako prisrčno, da je ljudstvo jokalo. Kazal je na veliki altar, kjer ima prestol Mati božja, ki vabi k sebi z razprostrtimi rokami vse svoje otroke.

Sveta Devica, obrni svoje milostljive oči v nas, ki te resnično ljubimo. Pozdravljamo te kot Srednico med Bogom in med nami. Slavljen bodi Bog Oče, ki te je izvolil za Mater svojemu Sinu. Slavljen bodi tvoj Sin, Odrešenik sveta. Slavljen svetih Duh, ki te je obdal z vso svetostjo. Blagoslovljena sveta Ana. Blagoslovljen bodi tvoj skrbni varih, sv. Jožef. Blagoslovljen nadangel Gabriel, ki ti je prinesel veselo oznanilo. Blagoslovljeni vsi, ki tebe častijo. Sladki spomin nate naj nas spremlja v življenju in v smrti tja do srečne večnosti. Amen.

Deseti dan.

Marija Bistrica na Hrvaškem.

Sveti Bernard, poseben Marijin častilec, je zapisal besede: »Ni stvari, ki bi me tako veselila kakor slaviti Mater božjo. Pa tudi ni stvari, o kateri bi se bolj bal govoriti kakor o Mariji.« Lepo je govoril ta cerkveni oče o veliki časti blažene Device. Ker pa je vedel, da ne bo mogel dostojno izraziti njenega veličanstva, se je bal govoriti o Mariji. Kaj pa bi rekli mi, ki proslavljamo njeno poveličanje v nebesih? Spoznati bi morali svojo popolno nesposobnost. Za tako opisovanje bi morali imeti zmožnosti, kakršne je imel sveti Janez Zlatousti. Vendar pa pokladamo tudi mi pred prestol Device Marije svojo slabo proslavo z zaupanjem, da je ne bo zavrgla.

Da bo Marija obdarovana z vsemi milostmi, ji je povedal že angel Gabriel, ki jo je imenoval »milosti polno« in »blagoslovljeno med ženami«. Svetle zvezde na nebeškem obzorju niso tako lepe kakor je brezmadežna Devica. Zato jo pa tudi tako visoko časti sveta Cerkev, da se je spominja vsak dan pri sveti maši, da opravlja toliko molitev v njeno slavo, da je postavila toliko praznikov v njeno počeščenje. Cerkev ve, da Bog ni ne človeka in ne angela tako odlikoval, kakor je Marijo. Cerkev ve, da je bila Marija brez izvirnega greha in da ni naredila greha vse svoje življenje. Cerkev ve, da je Marija med svetniki to, kar je solnce med zvezdami ali visoka cedra med nizkim drevjem. Zato pa hoče, da ji skazujemo za Bogom največjo čast. Ako se razlega njena hvala po nebeških prostorih, naj jo hvalimo tudi mi na zemlji. Pred njo naj položijo vladarji svoje krone ter jo pripoznajo kot Kraljico vesoljnega sveta.

K tebi, o prečista Devica, prihajamo s ponižnim srcem. Po tvoji priprošnji upamo sprejeti tolažbo, kakor so jo prejeli vsi žalostni kristjani. Saj si močna in ljubezniva Mati, pripravljena uslišati zdihovanje svojih otrok. Saj veš, v kakšnih nevarnostih smo in kakšni sovražniki nas napadajo. O pomagaj

nam in usmili se nas, ki stavimo nate vse svoje zaupanje. Potem ne bomo nehali hvaliti tvoje dobrote.

* * *

V hrvaškem Zágorju, ne daleč od slovenske meje, imajo Hrvatje zelo obiskovano božjo pot z imenom *Marija Bistrica*. Če se pelješ iz Zagreba proti Varaždinu, izstopiš na postaji Zlatar-Bistrica. Od tu je še poldrugo uro pešhoje do cerkve, stoječe na nekoliko zvišanem svetu. Okrog nje je trg s čednimi hišami. Da je med njimi veliko gostiln in trgovin, ni treba omenjati. Posebno značilne so prodajalne s platnenimi strehami. Če bi radi vedeli, koliko jih je, jih kmalu naštejemo do petdeset. Po tem številu lahko sodimo, koliko romarjev dohaja v ta kraj, da vse pokupijo, kar je razstavljeno na ogled.

Naša prva pot gre seveda v cerkev, nad katero kraljuje veličasten zvonik. Sijaj mu daje streha, sestavljena iz rdečkastih, zelenih in rumenih ploščic, ki se leskečejo v solnčni svetlobi. Visok obokan vhod nas pripelje do Marijinega svetišča. Romar misli, da bo vstopil že v cerkev, toda je šele pred njo. Ako je utrujen ali razgret, lahko sede v senco akacij, ki so zasajene ob zidovju.

V cerkveno notranjščino pelje troje vrat. Pred seboj imamo prostorno zgradbo, ki se nam zdi še večja zato, ker nima klopi. Ako bi bile klopi, bi ne šlo v cerkev toliko ljudi. Naš prvi pogled se obrne v milostno Marijino podobo, ki stoluje v velikem kamenitem altarju. Kip je lesen in od starosti začrnel. Okoli glave blažene Device je venec s sedmerimi zvezdami. Marija drži v naročju Dete Jezusa; oba imata krono na glavi. Nad njima je Bog Oče, ki blagoslavlja vse Jezusove in Marijine častilce.

Klanjajmo se preslavni Devici tudi mi, da se nam izkaže milostno Mater.

Klanjajmo se jej, da izrazimo svoje spoštovanje in svoje zaupanje do nje.

Priporočimo se Materi našega Odrešenika in jo prosimo, da nas sprejme v število svojih služabnikov.

Položimo na njen altar, karkoli nas teži, in za-

hvalímo se za vse dobrote, ki smo jih prejeli dozdej iz njene dobrotne roke.

Molímo za vse, ki so nas prosili, da bi se jih spomnili pred Marijinim altarjem. Ne pozabimo tudi svojih rajnkih in vseh duš v vicah.

Bistriška Mati božja je doživela v preteklih stoletjih tudi žalostne čase. Znano je, kako hudo so gospodarili Turki na Hrvaškem in v vseh sosednjih deželah. Leta 1545. so navalili v hrvatsko Zágorje. V bran se jim je postavil junak Nikolaj Zrinjski, ki je bil takrat hrvaški ban. Ime Zrinjskega je slovelo po vsem krščanskem svetu. Turki so vedno napadali hrvaške pokrajine. Nikogar se že niso bali, toda Zrinjski jim je delal velike preglavice. Da bi bila Marija na Bistrici zavarovana pred sovražniki, jo je ondotni župnik nekam zakopal. Kmalu potem je umrl. Ker ni nikomur povedal, kam je podobo zakopal, je nastala po njegovi smrti velika zmešnjava. Povsod so vpraševali po podobi, toda izginil je vsak sled po njej. Štirideset let ni nihče vedel zanjo. Župnik Lukač je dal prekopati še enkrat ves prostor v cerkvi in v bližini cerkve, toda podobe ni bilo nikjer. Končno so jo vendar našli. Pripovedujejo, da je molil župnik nekega večera v cerkvi ter opazil na tleh pod korom nenavadno svetlobo. Ukazal je na tistem kraju globokeje kopati in delavci so dobili v zemlji pogrešano podobo Matere božje.

Po tem dogodku je dohajalo vedno več ljudi na Bistrice. Toda Turki še niso mirovali. Zopet so prihruli v bližino cerkve. Da bi ne prišla v nevarnost Marijina podoba, jo je župnik Peter Brézarič zazidal v cerkveno steno. Po odhodu Turkov je ni vzel takoj iz zidu, misleč, da bodo prišli Turki kmalu nazaj na Bistrice. Tedaj — tako pripoveduje legenda — so slišali verniki v cerkvi klic: »Oslepela bom!« Vsi so bili uverjeni, da je bila Marijina želja, naj jo vzamejo iz zidu in postavijo v altar, kjer je bila poprej. Od tega časa je božja pot tako uspevala, da je dosegla višek slave. Dandanes ni na Hrvaškem razen Tersata nobenega Marijinega svetišča bolj obiskovanega kakor svetišče Marije Bistriške. V posebni časti jo

imajo Zagrebčani. Vozijo se po železnici ali hodijo peš čez zagrebško goro. Čeprav je iz Zagreba do Bistrice dobrih osem ur pešhoje, se vendar ne bojijo te daljave.

Kakor obračajo cvetice svoje glave proti solncu, tako gledamo tudi mi na Marijo. Solnce razsvetljuje zemljo, ogreva vse stvari in zori poljske pridelke. Prav tako razsvetljuje Marija s sijajem svojih čednosti naša srca, jih meči in nagiba k dobremu. Vleče nas k sebi z žarki svojega zglednega življenja, da se začne daniti v naši duši, da izgine iz nje mrak greha ter zasije solnce milosti božje.

O dobrotljiva Gospa! Naj so naše misli obrnjene vedno na tebe. Uči nas spoznati, kar je edino potrebno in po tem tudi hrepeneti. Ozri se na rane naših src in vlij vanje vsaj eno kapljico svoje tolažbe, ki spremeni žalost v veselje.

Huda nesreča je zadela bistriško božjo pot leta 1880. V noči po Velikem Šmarnu je cerkev pogorela do tal. Na čudežen način je ostal nedotaknjen samo veliki altar z Marijino podobo. Zidati so morali novo cerkev prav od temelja. Stroški so bili veliki, toda Bog je obudil toliko dobrotnikov, da je stalo že v dveh letih novo krasno svetišče. Glavni ladji so prizidali na evangeljski strani še eno ladjo s tremi altarji, da imajo romarji več prostora. Cerkev je zidana v romanskem slogu. Lepoto hiše božje povzdigujejo velika okna s krasnimi slikami na steklu.

Pa tudi vnanja cerkvena okolica je dobila novo lice. Pred glavnim vhodom stojita dve kapeli s kupolami. V eni je altar svetega Jožefa, v eni altar svete Katarine.

Da bi imeli spovedniki boljše prostore za svoje težavno delo, je zgradilo cerkveno predstojništvo ob vnani strani cerkve obokan hodnik ter postavilo vanj 16 spovednic. Nekoliko proč od spovednic pa je dolga vrsta klečalnikov za romarje, ki pristopajo k svetemu obhajilu.

Na stenah hodnika je naslikanih v živih barvah 22 čudežev, ki so se zgodili na priprošnjo preblažene Device. Božjepotniki, omikani in preprosti, hodijo od

slike do slike ter občudujejo prizore, ki jih imajo pred seboj. Pri ogledovanju se jim vzbuja še večje zaupanje na Pomočnico kristjanov.

Ker prejemamo od Marije vse milosti, kaj hočemo storiti boljšega, kakor da se jej zaupljivo priporočamo. Saj se razliva usmiljenje božje iz njenih rok na vesoljni svet. Bog je združil v Mariji vse, karkoli jo more vredno delati našega češčenja. Pri njej je studenec nebeških darov, pri njej je vse bogastvo. Koliko je kristjanov, ki jo prisrčno častijo! O, dragi verniki, naj bi tudi v vaših dušah tako odmevale strune otroškega zaupanja do Marije, kakor so odmevale v dušah tistih, ki so zdaj v njeni družbi v nebesih! O da bi mogel v vaša srca presaditi vsaj polovico tiste ljubezni, ki so jo imeli izvoljeni božji do Marije!

Ali bomo zaostajali za njimi? Nikakor ne. Tudi mi hočemo proslavljati Mater božjo. Kar je v našem srcu blagih čuvstev, vsa naj so njej podarjena!

Rožo Marijo vse časti,
čast ji dajajmo tudi mi.
Bodi češčena vekomaj
in nam izprosi sveti raj!

Enajsti dan.

Tersat nad Jadranskim morjem.

»Svoje oči vzdigujem na gore, od koder mi pride pomoč.« Te besede kralja Davida so nam v mislih, kadar obiščemo to ali ono Marijino cerkev, stoječo na vrhu gore. Danes je pred nami višina, raz katero nas pozdravlja cerkev Matere božje na Tersatu. Tja gor bomo poromali, da se poklonimo Devici Mariji, ki kraljuje na kraških pečinah ob Jadranskem morju.

Kristjani! Pri vsakem delu je glavna stvar, da delo dobro opravimo. Prav tako pri romanju. Na božjo pot te nihče ne sili, temveč se sam prostovoljno odločiš. Dobro je, ako greš. Glej samo na to, da ti bo romanje koristilo. Mólimo lahko v domači cerkvi, res pa je tudi, da nas romanje na božjo pot bolj vnema k po-

božnosti. Zaupanje na pomoč nas vabi v Marijino svetišče in to zaupanje kliče milost božjo iz nebes. Tedaj se naše zaupanje in milost božja srečata pri Mariji. Ako se nam morebiti ni spolnilo, kakor smo želeli, gremo vendar potolaženi domov, posebno če smo opravili spoved in sveto obhajilo. Kdor je prinesel od doma okove hudih navad, naj jih odloži tukaj in ne nosi več nazaj. Kogar skrbi teža tujega blaga, naj popravi krivico. Kdor nosi breme sovraštva, naj ga vrže od sebe in zavalj v brezdno pozabljenja. Če ste tako opravili božjo pot, ste jo dobro opravili.

* * *

Sušak pri Reki je jugoslovansko morsko pristanišče. Ko gremo od Sušaka navzgor, pridemo po mnogoštevilnih stopnicah — vseh skupaj je 411 — do cerkve na Tersatu. Besedo »Tersat« razlagajo iz latinskega »ter sanctum«. To pomeni trikrat svet kraj. Pravijo, da je prvič zato svet, ker je stala tukaj pred več stoletji tista hišica, v kateri je prebivala sveta Družina. Med ljudstvom se je namreč ohranila govorica, da so angeli prinesli hišico iz Nazareta na Tersat, pozneje pa jo nesli s Tersata v Loreto na Laškem. Drugič je Tersat svet kraj, ker častijo v cerkvi glasovito Marijino podobo, ki jo je papež Urban V. poslal leta 1367. na Tersat kot nadomestilo za hišico iz Nazareta. Tretjič je zato svet, ker so romarji tukaj že veliko milosti prejeli na priprošnjo Matere božje.

Blizu cerkve je imela grofovska rodovina Frangepani močno utrjen grad. Rodovina je bila zelo bogata, pa tudi radodarna. Podpirala je reveže ter jih posebno ob času lakote oskrbovala s kruhom in drugim živežem. Zato so dobili grofje ime Frangepani, kar bi se reklo v našem jeziku »kruholomci«.

Za Marijino svetišče na Tersatu je posebno veliko storil grof Martin Frangepani. Sezidal je leta 1431. novo cerkev in poleg nje samostan za očete frančiškane, ki so prevzeli dušno skrb za božjepotnike. Da bi imeli potrebne dohodke, jim je volil tudi njive, travnike in vinograde.

Frančiškani so po zgledu svojega ustanovnika svetega Frančiška Asiškega povsod vneto delovali za razširjanje božjega kraljestva na zemlji. Iz ponižnosti so se imenovali »manjši bratje«. Njih red je hitro naraščal in imel kmalu po smrti svetega Frančiška († 1226) že nad 200 tisoč udov. Kdo bi mogel dopovedati, koliko dobrega je ta redovna družba storila v čast božjo in v blagor človeškega rodu! V krščanskih deželah so neštevilno izgublencev pripeljali na pravo pot ter vodili milijone duš proti nebesom. Pa tudi med nevernike so nesli Kristusov nauk in ni skoro dežele, katere bi ne bili napojili s svojim potom in s svojo krvjo. Nas pa zanima posebno to, kar so storili frančiškani v čast Materi božji.

Kdo ne pozna velikega čudodelnika svetega Antona iz Padove? Z zgovorno besedo je slavil Marijine čednosti. Kako krasno je pisal sveti Bonaventura o Mariji! Sloveči frančiškan Jakopone je zložil nedosegljivo pesem »Stabat Mater dolorosa« (Žalostna je Mati stala). Posebno veliko pa je bilo v frančiškanskem redu menihov, ki so poveličevali Marijino brezmadežno spočetje. Med temi se blešči učenjak Duns Scotus (umrl leta 1308). On je tako jasno dokazoval nauk o Marijinem brezmadežnem spočetju, da je pridobil na svojo stran vse bogoslovce svojega reda in — kar je bilo posebnega pomena — tudi tedanje vseučilišče v Parizu. S svojimi spisi je največ pripomogel, da je bil nauk o Marijinem čistem spočetju razglašen kot verska resnica. Prav zato je Marija posebna zavetnica frančiškanskega reda, ki se je ohranil od časa svoje ustanovitve že 700 let ter deluje s svežo vnemo še dandanes v proslavo blažene Device Marije.

Povedali smo že, da je papež Urban V. leta 1367. daroval svetišču na Tersatu Marijino podobo, ki jo častijo še zdaj v ti božjepotni cerkvi. Slika predstavlja Mater božjo, držečo z obema rokama Jezusa v naročju. Ob štirih voglih podobe vidimo štiri manjše slike, predstavljajoče Marijino oznanjenje, Kristusa na križu, svetega Pavla in svetega Jerneja. V Rimu imajo zapisnik tistih slik Matere božje, ki jih je naslikal

sveti Luka. Med njimi je zabeležena tudi ta podoba na Tersatu.

Daleč na okoli je bilo znano, kako velike milosti dobivajo verniki po Marijini priprošnji na Tersatu. O tem je zvedel tudi Janez Barbadik, škof v Veroni. Kot poseben Marijin častilec je prijel za romarsko palico in potoval na Tersat. Frančiškani so ga slovesno sprejeli. Veseli so bili, da je prišel ta imenitni gospod s tako daljnega kraja počastit svetišče, izročeno njih varstvu.

»Prepričal sem se,« — je rekel škof frančiškanom — »da se vaša cerkev po pravici prišteva slavnim božjim potom. Skrbel bom, da dobi še večji sijaj, kakor ga je imela do zdaj.«

Menihi so premišljevali, kaj misli škof povedati s temi besedami.

»Tukajšnje Marijino svetišče zasluži posebno odliko« — je nadaljeval škof Janez Barbadik iz Verone. »Podoba Jezusa in podoba Matere božje na Tersatu sta vredni, da dobi vsaka eno tistih zlatih kron, ki so v Rimu namenjene takim podobam.«

Med frančiškani je nastalo ob tem poročilu veliko iznenadenje.

»Šel bom sam k svetemu očetu v Rim« — je dejal škof — »in jim razložil, kaj sem na Tersatu videl in slišal. Trdno upam, da moja prošnja ne bo brezuspešna.«

S to obljubo se je vrnil škof leta 1715. v Verono, iz Verone pa je kmalu odpotoval v Rim in se poklonil takrat vladajočemu papežu Klemenu XI. Ko je bila natanko preiskana vsa zadeva in potrjena resničnost podatkov, je dobil škof dve zlati kroni s pooblastilom, da on sam venča Jezusovo in Marijino glavo na Tersatu. Z veseljem bi bil rad izvršil to častno nalogo, pa ni mogel, ker mu je bila prav takrat podeljena škofija Brescia v Zgornji Italiji. Namesto njega je izvršil kronanje naslovni škof in prošt v Novem mestu Frančišek Marotti.

Slovesnost je bila določena za praznik Marijinega rojstva 8. septembra 1715. Na vse strani so poslali povabila. Pisatelji poročajo, da je prišlo na Tersat več

kakor 30 tisoč romarjev. Pred cerkvijo so bile tri lece, raz katere so slovenski, hrvaški in italijanski duhovniki vsakemu narodu posebej razlagali pomen slavnosti. Ko je bilo ljudstvo pripravljeno, je sledilo kronanje Jezusove in Marijine podobe. Da je vsa velika množica videla slovesni trenotek, je bilo kronanje pred cerkvijo. Drugi dan so nesli podobo v mesto Reko ob morju, da so vsi meščani počastili sveto Devico, ki jih je obvarovala že marsikake nesreče. V pristanišču so bili zbrani pomorščaki in ribiči, da so se zahvalili Mariji za rešitev na vihnem morju. Topovi iz trdnjave in z ladij so pozdravljali z močnim gromenjem Jezusa in njegovo Mater, ki sta se jima bleščali zlati kroni na glavi. Solnce je razgrinjalo zadnje žarke po nebu, ko se je vrnila procesija z Reke na vrh Tersata. Tedaj pa je zableščalo v večernem mraku tisoč lučic in kresov po bližnjih gričih v počeščenje kronane podobe, ki so jo postavili na prestol velikega altarja.

Čeprav je preteklo že veliko let od tistega časa, imajo vendar prebivalci Tersata in Reke še vedno v spominu to izredno slovesnost. Pripovedovanje o njej je šlo od roda do roda ter se ohranilo do današnjih dni.

V tersatski cerkvi je bogat zaklad milosti božje in Marija je delivka tega zaklada. Na tisoče potrebnih je prejelo na tem trikrat svetem kraju, česar so prosili. Zato obiskuje še vedno veliko romarjev tersatsko svetišče s trdno vero, da je Marijina moč tudi dandanes prav taka, kakršna je bila nekdanj. Nihče nam ne more sprositi toliko dobrot kakor Marija. En sam vzdih njenega materinega srca premore pri Bogu več, kakor združene prošnje svetnikov. Največja želja svetnikov je gotovo ta, da bi prišli tudi mi v njih družbo, toda pripoznati moramo, da imamo prav za prav le eno glavno Pomočnico v nebesih. In ta je Marija. Vedno in vedno so resnične besede svetega pisma: »Kdor mene najde, najde življenje in bo prejel zveličanje od Gospoda.«

Sklenimo spomin na tersatsko božjo pot z molitvijo svetega Frančiška Asiškega:

O preblazena Devica Marija! Tvojim zvestim rokam, tvojemu posebnemu varstvu in tvojemu usmiljenemu srcu priporočam svoje telo in svojo dušo. V tvoje sveto srce položim vse svoje upanje, življenje in konec svojega življenja, da bom po tvojih priprošnjah in zaslugah mislil, govoril in delal samo to, kar je tvoja volja in volja tvojega božjega Sina. Amen.

Dvanajsti dan.

Gospa Sveta pri Celovcu.

V nekaterih vzhodnih deželah je bila navada, da so morala večja mesta skrbeti za okrašenje kraljice. Ne zato, ker si ni mogla sama kupiti dragocene oprave, temveč da so državljani pokazali spoštovanje do vladarice kot deželne matere. Eno mesto ji je podarilo obleko, drugo mesto ji je poklonilo kraljevski plašč, tretje krono na glavo, četrto mesto zlate verižice okrog vratu, peto mesto bisere in zapestnice.

Prav tako so kristjani že od nekdaj skazovali Mariji čast. Vedeli so, da ni samo Mati Odrešenikova, temveč tudi njih Mati. Četudi je Bog vseomogočen, vendar ni mogel Marije višje povzdigniti, kakor jo je s tem, da jo je izbral za Mater svojemu Sinu. Ko občudujemo to odliko, moramo pripoznati, da je naše češčenje veliko premajhno v primeri z Marijinim velikim dostojanstvom. Angel Gabriel se je poln spoštovanja priklonil pred njo in Jezus Kristus sam ji je bil pokoren. Če je bil on pripravljen svoji Materi storiti vse, česar ga je prosila, ko je bila še na zemlji, ji tudi zdaj ne more odreči, ko je pri njem v nebesih.

Najmodrejši kralj Salomon, obdan z velikaši svojega kraljestva, je videl, da je prišla njegova mati v prestolno dvorano. Stopil je s prestola, šel ji naproti, in ji odločil sedež poleg sebe z besedami: »Le govori, o mati, vse bom storil po tvoji želji.«

Ali bo mar Jezus manj dobrotljiv, če prosi Marija za tiste, ki so se izročili njenemu varstvu?

Dve uri severno od Celovca stoji na mali višini Marijina cerkev z dvema zvonikoma. Nemci ji pravijo Maria Saal, Slovenci pa G o s p a S v e t a. Veličastna je ta cerkev, 46 metrov dolga in 18 metrov široka. Prištevajo jo najstarejšim, največjim in najlepšim na Koroškem. V notranjščini jo podpirajo orjaški stebri in jo delijo v tri ladje.

Ko ogleduješ še stranske kapele, kipe, slike, stare spomenike in bereš zahvale za uslišane prošnje, ti stopi pred oči zgodovina tega slavnega kraja. Zdi se ti, kakor bi govorile mrtve stene in ti pripovedovale o dogodkih, ki so se vršili v Gospi Sveti.

Kjer stoji zdaj Marijino svetišče, tam je stalo ob času Rimljanov pagansko mesto Virunum. Divji Huni so drli ob ljudskem preseljevanju v petem stoletju skozi Koroško in razdejali to mesto. Hunskemu poveljniku so rekli Atila (šiba božja). Ko so odšli pokončevalci naprej proti Italiji, je na razvalinah Virunuma zasadil škof Rupert iz Solnograda sveti križ. Za njim je prišel škof Modest. Maliki so se umaknili pravemu Bogu, iz grobelj je zrastla Gospa Sveta in iz te zibelke krščanstva so razširjali misijonarji sveto vero po vsi Koroški, ki se je takrat imenovala Karantanija. Škof, sveti Modest, je umrl v Gospi Sveti leta 760. Koroški vojvoda Ketumar (Hotimir) ga je dal z veliko slovesnostjo pokopati. Njegovo truplo počiva na levi strani cerkve v kameniti rakvi, na katero so pozneje postavili gotski altar. Napis v latinskem, slovenskem in nemškem jeziku nam pove, da počiva tukaj korotanski apostol. V Gospi Sveti je bil blizu do leta 900 sedež slovenske škofije. Sedanja cerkev je bila zidana okrog leta 1420.

Slovenskega romarja prevzame v tej cerkvi neko posebno čuvstvo ob misli: Na tem kraju čaka vstajenja truplo velikega škofa Modesta, blagovestnika korotanske dežele. Tukaj počiva tisto srce, ki je tako ljubilo Marijo in Slovence.

Prosi, o apostol Korotana,
naj gori Slovencem luč prižgana!

Nas bo najbolj zanimala Marijina milostna podoba v velikem altarju. Izklesana je čudovito lepo iz belega marmorja. Vprašujemo, kako more kipar trdemu, mrzlemu kamnu vdahnuti življenje?

Pripovedka poroča o podobi sledečo zgodbo:

Dva imenitna romarja sta potovala s Češkega na Laško in peljala s seboj to podobo, ki jo jima je dal sveti Vojtěh (Adalbert), škof v Pragi. To je bilo okrog leta 990. Popotnika sta prišla do Beljaka na Koroškem. Tukaj jima je bilo v sanjah naročeno, naj ne vozita Marijine podobe na Laško, temveč naj jo peljeta v cerkev, ki se imenuje Gospa Sveta. Toda nista se zmenila za ta opomin ter peljala podobo naprej. Konja pa se nista dala premakniti z mesta. Romarja sta začela premišljevati ponočni opomin in vpraševati, kje je Gospa Sveta. Pokazali so jima pot. Zdaj sta konja rada peljala podobo na določeno mesto.

Vsak občuduje krasoto omenjene podobe. Marija sedi na pozlačenem prestolu. Glavo ima nagnjeno na desno stran, obraza je ljubeznivega, oči jo delajo še milejšo, na ustnicah opazimo prijazen nasmeh, majhen podbradek dovršuje njeno lepoto. V desnici drži Jezusa, ki poklada levico svoji Materi v levo roko. Marijino in Jezusovo glavo krasita beli marmornati kroni. Kdor hoče videti nadnaravno lep Marijin obraz, naj ga gre gledat v Gospo Sveto. Obče pravijo, da je to živa podoba Matere božje. V zapisnikih beremo, da je marsikdo, ogledujoč to podobo, odložil težo svojih grehov in se spokoril.

Če do zdaj nisem dosegel vsega, česar sem te prosil, o blažena Devica, se je zgodilo, ker nisem vztrajno molil. Pomnoži moje zaupanje v tebe! Bodi mi pribežališče v nadlogah, tolažba v trpljenju, moč v skušnjavah. Vem, da bom uslišan, ker je mogočnost nebeške Kraljice prav tako velika, kakor usmiljenje Matere božje.

Gospa Sveta pa je morala pretrpeti tudi marsikaj hudega. Leto 1480. je bilo strahovito za vso koroško deželo. Pridivjali so Turki, ropali, morili in veliko ljudi, med njimi mnogo duhovnikov, odpeljali v suž-

nost. Pridrli so do Gospe Svete tudi Ogri, da bi se bili polastili zakladov Matere božje. Verniki so vreli v cerkev in se skrili sovražnikom. Pšice in kamenite krogle so letele v svetišče. Gosposvetski korar Jakob Radhaupt je preplašenim vernikom, zbranim v cerkvi in za zidovjem zunaj cerkve, dajal pogum, naj se srčno branijo z zaupanjem na Marijino pomoč. Potem je šel v zvonik ter iz zvonikovih lin kazal z znamenji, na kateri strani silijo sovražniki čez zidovje. In ne le moški, tudi ženske so metale kamenje, lile vročo vodo in tekoče apno na napadovalce. Ogri so nekaj časa plezali čez zid, toda ko so videli velike izgube, so opustili napad in odšli iz Gospe Svete.

Marijo imenujemo v litanijah »stolp Davidov«. V Davidovem stolpu je bilo hranjeno orožje, ki so ga rabili vojaki, kadar so šli nad sovražnika. To nas spominja, da je tudi Marija orožje zoper vse dušne in telesne sovražnike. Prav tako je imela Kristusova Cerkev od svojega začetka pa do danes vedne nasprotnike. Pregarjali so jo tristo let, toda mučenci so ji delali čast in umrli za sveto vero. S čigavo pomočjo je Cerkev vedno zmagovala? Gotovo s pomočjo Matere božje. Kakor pa je pomagala Cerkvi, tako pomaga Marija vsem, ki jo prosijo. Gotovo je, da nam nihče drugi ne more dobiti pri Bogu toliko milosti kakor Marija. Spomnimo se dveh posebnih prednosti Matere božje. Prvič, kako mogočna je pri svojem Sinu, in drugič, kako rada nam pomaga. Da si pa pridobimo njeno naklonjenost, moramo posnemati njeno lepo življenje. Marijin častilec sovraži greh, ker je bila Marija brez greha. Potrpežljivo živi v stanu, kamor ga je Bog postavil, saj je tudi Marija v Bogu skrita živela. Skrbimo za nedolžnost srca, ker je bila tudi Marija sama čistost in nedolžnost. Učimo se od nje vseh čednosti.

Omeniti moramo še tisto veliko procesijo, ki je prišla leta 1683. iz Celovca v Gospo Sveto. V nji ni bila samo neizmerna množica navadnega ljudstva, temveč vsa odlična gospoda. Izvedeli so namreč grozno novico, da oblegajo Turki mesto Dunaj. Kaj bi bilo z našimi deželami, če bi jih bili dobili v oblast Turki? Škofje so odredili javne molitve za odvrnitev te ne-

varnosti. In tako so se zbrali tudi Korošci pri slavni Gospi Sveti ter z glasno molitvijo prosili Boga, naj jih na priprošnjo blažene Device reši turškega jarma. Kdo bi mogel opisati veselje ljudstva, ko so morali Turki opustiti obleganje Dunaja in se vrniti, od koder so prišli! S to zmago nad Turki ni bilo rešeno samo dunajsko mesto, temveč so bile rešene vse zapadne krščanske dežele.

Kdor obišče Gospo Sveto, bi tudi rad slišal zvon, ki je največji na Koroškem. Toda marsikomu se ne spolni ta želja, ker zvonijo ž njim le ob največjih praznikih. Tehta 6700 kilogramov. Njegov mogočni glas Fis sega v daljne kraje. Kmetje ne vidiyo radi, da bi se velikokrat oglašal. Držijo se stare bajke, da bi oglušilo žito, to je, da bi ne imelo zrnja, če bi prevečkrat zvonili ž njim. V severnem zvoniku kraljuje brez tovariša, zahtevajoč ves prostor za svojo mogočnost. Štirje krepki možje imajo dosti opraviti, da ga vzbudijo. Kadar začnejo vleči debele vrvi, vstaja velikan iz spanja, odpira žrelo, kakor bi hotel zazdehati, zagiblje z bronastim jezikom in zapoje z mogočnim glasom. V svoji zunanji steni ima latinski napis, glaseč se v slovenskem jeziku: »Sveta Marija, pomagaj nesrečnim, podpiraj slabe, krepčaj žalostne, prosi za ljudstvo.« Kdor ta zvon ogleduje v linah, bi rad vsaj enkrat s kembljem udaril nanj, da bi slišal njegov glas, toda ne sme, ker bi bilo to znamenje za ogenj.

Zvon je vlil leta 1687. Matija Landsmann, zvonar v Celovcu. Napravili so ga v spomin zmage, ki jo je priborila krščanska vojska leta 1683. nad Turki pri Dunaju. Cesar Leopold I. je poslal za zvon 1680 kg brona iz zaplenjenih turških topov. Veliko je podaril v ta namen tudi grof Ursini-Rosenberg. Dne 5. februarja 1688 je bil prav gladek saninec. Zvon so spravili na močne sani in vpregli vanje dvajset konj. Več kot sto ljudi pa je privezalo k sanem vrvi, da so pomagali konjem peljati zvon iz Celovca h Gospé Sveti. V največjem slavlju so ga spremljali na potu in srečno vzdignili na določeni prostor! Nad dvesto let se že glasí čez hrib in plan, oznanjujoč slavo Marijino.

Brezšteviline milosti so prejeli verniki pri Gospé Sveti. Mnogo teh milosti je zapisanih. Velika večina, ki ni zapisana, pa je znana samo tistim, ki so bili deležni Marijine priprošnje. V zahvalo za uslišane molitve je prejela cerkev v Gospé Sveti od imenitnih dobrotnikov, graščakov in drugih višjih stanov mnoge dragocenosti iz zlata in srebra. Pa tudi preprosto ljudstvo ni zaostalo. Polagalo je in še polaga svoje skromne darove na Marijin altar.

O preblazena Devica! Ti si bolj ljubila Boga kakor svetniki, zato si povzdignjena nad svetnike. Ne zavrzi naših molitev. Tebi darujemo vse, kar imamo. Sprejmi naše prošnje in zahvale, čeprav so revne in nezadostne. Nikogar ni, ki bi imel več moči pri tvojem Sinu. Zato prosi za nas posebno takrat, ko bomo najbolj potrebovali tvoje pomoči. Čeprav si naša Kraljica, si pa tudi naša milostna in ljubezni polna Mati. Amen.

Trinajsti dan.

Žalostna Mati božja v Lugavu na koroško-tirolski meji.

Že od davnih dni so Slovenci ljubili Marijo. Saj najdemo med Marijinimi cerkvami veliko takih, ki jih prištevamo zelo starim. Kdo pa je ljudem priporočal, naj se oklenejo Marije? Kdo jim je utrdil tako zaupanje na njeno pomoč? Naši pradedi, stari Slovani, še niso poznali pravega Boga, torej tudi ne dobrotljive nebeške Matere. Toda Bog se je kmalu milostno ozrl nanje in jih poklical v naročje svete Cerkve. Prisijala jim je luč prave vere, ž njo pa tudi mila podoba Device Marije. Tedanje slovenske dežele so bile po večini v oblasti oglejske Cerkve. Iz velikega mesta Ogleja ob Jadranskem morju sta peljali dve rimski cesti skozi naše kraje. Po teh dveh cestah so prišli oglejski misijonarji med Slovence, prinesli vero v Kristusa in češčenje njegove Matere ter dajali prav radi novozidanim cerkvam Marijo za patrono. Od severne strani pa so dohajali med Slovence božji poslanci iz Solnograda in Velegrada, jim oznanjevali

evangelij in z evangelijem širili slavo nebeške Kraljice. Tako so se polagoma po slovenskih pokrajinah umikali maliki trojedinemu Bogu. Kjer so nekdanj častili stari Slovani boginjo Živo, tam so se dvigala iz tal svetišča preblazene Device Marije.

Znano vam je, ljubi verniki, da je Bog sam že v raju pokazal na Marijo, ki bo kači glavo strla. Ta kača je hudobni duh, naš stari nasprotnik, ki bi rad videl, da bi bili tudi mi tako nesrečni, kakor je on. Ta kača je družba njegovih zaveznikov, ki širijo nevero ter nas zapeljujejo v greh.

Svetniki so se pogumno zoperstavili vsakemu zapeljevanju. Zato so prejeli krono večne blaženosti. Najsvetejša pa je bila Marija, vsa čista in brez vsakega madeža od prvega začetka pa do svoje smrti.

Tudi ona je imela priložnost za greh. Kako bi vi prenašali težavno pot v Betlehem, trdosrčnost ljudi, beg v daljno egiptovsko deželo, zgubo Jezusovo v Jeruzalemu in sovraštvo Judov! Koliko vzrokov za nezaupnost v božje naredbe in celo za obup! Toda Marija je ostala kljub vsem bridkostim zvesta svoji besedi, dani nadangelu Gabrielu: »Glej, dekla sem Gospodova!« Meč žalosti je velikokrat presunil njeno srce, izkazala pa se je močno ženo, popolno vdano v voljo Najvišjega.

* * *

Do zdaj smo gledali Marijo v časti in veselju. Danes jo bomo pa videli kot žalostno Mater z mrtvim Sinom v naročju. Božja pot, ki jo bomo obiskali, ni na slovenski zemlji, temveč na daljni koroško-tirolski meji. Ako gremo v dolino reke Zilje na zapadnem Koroškem ter nadaljujemo pot do bližine Tirolov, pridemo v planinsko vas z imenom M a r i j a L u g a v (Luggau). V starih časih je tukaj prebival slovenski rod, v teku stoletij pa so naše ljudi izpodrinili nemški naseljenci. Ostale so samo korenine slovenskih besedi in med njimi tudi naselbina Maria Lugav, ki so ji rekli poprej Marija v Logu.

Na kraju, kjer je sedanja cerkev, je stala nekdanj lesena kapelica žalostne Matere božje. Nihče je ni posebno upošteval. Mimoidoči so pozdravljali Marijo

tako, kakor jo pozdravljamo v vsakem drugem znamenju ob potu. Leta 1513. so pa ljudje postali pozorni na čudoviti dogodek. Pobožno sporočilo pravi, da so ugledali neki večer na požeti pšenični njivi pri leseni kapelici svečo, ki je kljub vetru gorela kar naprej. Smatrali so to za migljaj, naj sezidajo tukaj cerkev. Kmalu se je vzdignila iz tal lepa stavba v čast Mariji sedem žalosti, pa tudi v ponos vsem dobrotnikom, ki so pomagali pri zidanju svetišča. Vsa zgornja ziljska dolina je hitela skupaj, ko je bila cerkev leta 1536. slovesno posvečena. Dohajalo je vedno več romarjev v to samotno planinsko vas, ležečo 1170 metrov nad morjem.

Oskrbovanje cerkve in božjepotnikov so prevzeli redovniki žalostne Matere božje, ki jim pravijo »serviti« ali po naše služabniki. Ta cerkveni red je bil ustanovljen v 14. stoletju. Bog je vzbudil v Florenci na Laškem sedem razsvetljenih mož, ki so vsi enega srca in enega duha kazali na žalostno Mater božjo kot vzor potrpežljivosti in kot najboljšo Tolažnico v bridkostih. Sami in po svojih redovnih članih so razvneli v milijonih src gorečo ljubezen do blažene Device Marije. Živeli so siromašno, navezani le na miloščino dobrih ljudi. Prebivali so v samoti, molili, premišljevali in bili zadovoljni s slabo hrano. Obiskal jih je papežev poslanec, ki se je čudil njih strogosti. Našel jih je oblečene v revne halje in bose. Ležali so na golih tleh, malo govorili in pripravljali kamenje za zidanje nove cerkve. Vse to je imelo čudovite uspehe. Premnogi so po zgledu teh mož zapustili svet ter vstopili v red servitov, da bi spokorno živeli in pospeševali Marijino češčenje. Drugi pa, ki niso vstopili v ta red, so se vpisali v bratovščino Matere božje in nosili črn škapulir.

Kakor nekdam apostoli, tako so šli tudi ti sedmeri ustanovniki vsak v drugo deželo. Pridobivali so si gorečih učencev in ustanavljali nove samostane. Red servitov se je hitro širil, narastel na veliko tisoč redovnikov ter prišel tudi v naše kraje.

Sploh skušajo vsi redovniki in vse redovnice prav posebno živeti po Jezusovih naukih. Z živim zgledom,

z molitvijo, s samozatajevanjem in z deli krščanske ljubezni širijo božje kraljestvo na zemlji. Koliko dobrega so že storili v dušnem pastirstvu! Kakšne lepe uspehe imajo pri pouku in vzgoji mladine! Vse misijonsko delo v daljnih krajih sveta sloni večinoma na ramah redovništva. In — ali si moremo misliti bolnišnice brez usmiljenih sester, ki se popolno žrtvujejo ljubezni do trpečih ter stavijo tudi lastno življenje v nevarnost, če je treba.

Vrnimo se v Marijo Lugav.

Od daleč zagledamo visoko zidovje, nad katerim se vzdiguje zvonik. To je Marijino svetišče. S svetiščem je zvezano prostorno poslopje, podobno veliki graščini. To je samostan očetov servitov, ki so oblečeni v črne halje s škapulirjem. Nosijo brade enako kapucinom, prepasani pa so s črnim jermenom.

Pri vstopu v cerkev se nam odpre krasna hiša božja, 30 metrov dolga in 10 metrov široka. Imenoval bi jo skrit biser v gorski samoti. Stene in strop se lesketajo v zlatu. Obok je svetlo-višnjev in ozaljšan s slikami, predstavljajočimi čudeže, ki so se zgodili na Marijino priprošnjo. Med slikami so beli in zlati okraski, o katerih pravijo strokovnjaki, da so mojstrsko delo. Altarji so štirje, vsi bogato pozlačeni. Naš pogled velja seveda najbolj velikemu Marijinemu altarju.

Tukaj te torej vidim, sveta Devica, toda ne v nebeški slavi, temveč v bridkosti. Nisi obdana z angeli in ne s svetlimi zvezdami, niso ti dali zlatega žezla v roko kot Kraljici, temveč mrtvega Sina so ti položili v naročje kot žalostni Materi. Tuga je razlita po tvojem licu, oko imaš uprto v blede obličje Odrešenikovo. O starček Simeon, kako natanko si videl v prihodnost, ko si napovedal Mariji, da bo njeno dušo presunil meč žalosti! Nad njo je prišla bridkost za bridkostjo, bolečina za bolečino. Meč za mečem je sekal rane v njeno srce.

Toda prav zato te, o blažena Devica, s toliko večjo pravico imenujemo Tolažnico žalostnih, ker si skušala sama v največji meri grenko trpljenje. Izročamo ti vse potrebe. Odkriti in razložiti ti želimo, kar nas

teží. Uslišala si že veliko svojih otrok, usliši tudi nas, ki nimamo drugega kakor trdno zaupanje v tvojo pomoč.

Veliki altar je izrezljan iz črnega lesa in ovenčan z zlatim nakitjem. Milostna podoba, dvajset centimetrov visoka sohica, je postavljena nad tabernakljem. Marijina spodnja obleka je rdeča, zgornja pa višnjeva in s srebrom pretkana. Mati božja drži v rokah mrtvega Sina. Oba imata krono na glavi. Vidimo pa samo zgornjo polovico Kristusovega trupla; spodnja polovica je pokrita z Marijinim plaščem.

Na zapadni strani cerkve stoji zvonik, zgrajen iz štirivoglatega obrezanega kamena. Njegova oblika spominja pri prvem pogledu na zvonik Marije Pomagaj na Brezjah.

Cerkvi je prizidan samostan. Po prostornih hodnikih visi polno slik in drugih spomenikov kot dokazov, koliko milosti so že prejeli ljudje na tem kraju. Vsakemu ogledovalcu se ustavi oko pri dveh kolesih, priklenjenih z verigo na stropu. Samostanski brat, ki nas spremlja, pripoveduje, da je bil leta 1663. obsojen neki hudodelnik k smrti s kolesi. Silovito smrt so izvrševali takrat na ta način, da sta potegnili konja težko obložen voz čez zločinca in ga strla s kolesi. Iz Lugava so poklicali meniha, da bi pripravil tistega hudodelnika za smrt. Lepo ga je spravil z Bogom in mu obesil okrog vratu škapulir z opominom, naj se izroči Mariji, ki je pribežališče grešnikov. S trdnim zaupanjem naj se zanese nanjo, stala mu bo na strani ob smrtni uri. Res mu je skazala usmiljenje. Kolesi, ki sta šli čez njega, mu nista storili nič hudega. Priče so spoznale ta dogodek za očiten čudež. Sodniki so pomilostili obsojenca, ta pa je pripeljal obe kolesi v Lugav kot veden spomin na čudovito rešitev.

Dokler bomo Marijo častili, se ne bomo spominjali samo njene slave v nebesih, temveč tudi njene žalosti na zemlji. Kje pa lažje dobimo tolažbo kakor pri materinem srcu Device Marije, prebodene s sedmerim mečem bolečin? »Moj sin,« — tako je rekel stari Tobija svojemu sinu — »ne pozabi, koliko je morala

tvoja mati trpeti zaradi tebe.« Ne pozabimo tudi mi, ki smo Marijini otroci, njene žalosti. Zato je vpeljala sveta Cerkev poseben praznik v spomin sedem žalosti Matere božje. Obhajamo ga cvetni petek v postu. Premišljevanje Marijinih žalosti nam jemlje ljubezen do sveta, napolnjuje srce s kesanjem nad grehi in nam daje moč, da prenašamo težave življenja z vdanostjo v voljo božjo.

Naj, o Mati, tu s teboj žalujem,
svoje grehe objokujem,
da pri tebi večno se radujem.

Štirinajsti dan.

Marijino Celje na Zgornjem Štajerskem.

Čeprav je bila Marija vzeta v nebesa, vendar še vedno deluje med nami s svojim lepim zgledom in z mogočno priprošnjo pri Bogu. O ko bi mi imeli vedno pred očmi ogledalo njenih čednosti! Tedaj bi videli, da Marija, četudi se je preselila v večnost, še zdaj živi med nami.

Saj se še dobrega človeka spominjajo vsi, ki so ga osebno poznali ali slišali o njem govoriti. Mar ne živi tudi duhovni pastir še dolgo po smrti pri svojih župljanih? Z veseljem je poučeval otroke v krščanskih resnicah, odvrčal mladino od hudega in jo napeljeval k dobremu, sploh vsem kazal pot proti nebesom in tudi sam živel, kakor je učil druge. Skoro ni mogoče pozabiti tako vnetega duhovnika. Ali ne živi — vprašam vas — njegov spomin leta in leta v srcu župljanov, čeprav počiva njegovo telo že davno v krilu matere zemlje? In — ali ne donašajo nauki dušnega pastirja še po njegovi smrti lepih sadov krščanskega življenja? Tudi bogatin more storiti po smrti veliko dobrega, če je zapustil na primer ustanovo za siromake ali sploh volil svoje premoženje v dobre namene. Po smrti je on oče vsega dobrega, kar izvira iz njegove zapuščine. Prav tako boste tudi vi, ljubi starši, še potem, ko boste umrli, dobrotniki svojim otrokom. Trud, ki ste ga imeli ž njimi in jih

vzgojili v strahu božjem, jim bo donašal korist, ko boste vi že v grobu. Zakaj vsako dobro delo je podobno njivi, ki ne neha roditi obilnega sadu.

Vse to velja o Mariji. Ako storimo že mi, grešni ljudje, veliko dobrega po smrti, kaj naj rečemo o Mariji, ko imamo pred očmi njeno najčistejše življenje in vidimo njene najlepše zglede. Odšla je od nas s telesom, toda živi in deluje še vedno med nami. Saj jo potrebujemo, ker je naša zemeljska domovina polna bridkosti. Kako dobro za nas, če se poprimemo mehke roke Pomočnice kristjanov. Povabimo jo v svoje družine. Imejmo v hišah poleg križa Kristusovega tudi podobo Matere božje, da nas bo vedno spremljal njen spomin in da nam bo Marija pribežališče v vseh potrebah. Močna vez naj bo med nami in med nebeško Gospó, vez zvestobe in ljubezni. Naše veselje naj je v tem, da bomo delali veselje tudi dobri nebeški Materi. Naj nam ne bo prazna beseda, da smo Marijini otroci, temveč da jo res prisrčno ljubimo.

* * *

Poglejmo danes na Zgornje Štajersko, kjer je daleč naokrog znana božja pot Marijino Celje. To svetišče je visoko v hribih, 862 metrov nad morjem. Od severne strani pridemo tja po železnici, od južne strani pa hodiš ure in ure med strmimi pečini, dokler te ne pripelje pot na prostorno planjavo. Tukaj je velik trg, poleg njega pa veličastna Marijina cerkev s tremi zvoniki in s kupolo. V ozadju vidiš planine in skalnate gore.

Ta božja hiša je največja na Štajerskem, 63 metrov dolga in 21 metrov široka. V notranjščini so tri podolgovate ladje in mogočna postranska ladja. Na obeh straneh cerkve se vrstijo kapele. Veliki altar je iz črnega marmorja. Srebrni tabernakelj, dva metra širok, je delan v podobi krogle, ki predstavlja svet. Daroval ga je avstrijski cesar Karel VI.

Romarja najbolj zanima Marijina kapela, stoječa v sredi cerkve. Kapela je zgrajena iz obrezanega kamnja, znotraj modro slikana in po stropu okrašena

z zlatimi zvezdami. Na srebrnem altarju vidimo 47 centimetrov visoko Marijino podobo, starodaven kip iz lipovega lesa. Mati božja sedi na prestolu z Jezusom v naročju. Cesarica Marija Terezija, ki je prišla večkrat v Marijino Celje, je napravila srebrno ograjo pred altarjem v zahvalo za prejete dobrote. Na stenah visi veliko podob v znamenje uslišanih molitev. Še več dragocenosti: zlate in srebrne posode, krone, svečniki, verižice in prstani so hranjene v posebni dvorani, ki ji pravijo zakladnica. Vse naštete stvari so velike vrednosti, darovane večinoma od cesarskih in kraljevskih hiš. Pa tudi preprosti romarji so prinesli po svojih skromnih močeh marsikak dar v Marijino Celje kot dokaz svoje hvaležnosti.

Veselimo se, ljubi verniki, tudi mi tiste časti, katero izkazujejo Mariji po božjih potih njeni častilci. Saj smo vsi Marijini otroci. Kar stori eden dobrega svoji materi, naj napolnjuje z radostjo vse druge. Dobra mati ljubi otroke, skrbi zanje, varuje jih nesreče, vse bi jim dala in pozabila sama nase. Tako dobra mati je Marija, ki nam more pomagati tudi takrat, ko nam nihče več pomagati ne more.

Gotovo bi že radi slišali, kako se je začela božja pot v Marijinem Celju. Kjer stoji danes cerkev, ki nima daleč naokoli sebi enake, so se razprostirali nekoč temni gozdovi. V samotnih goščavah so prebivali drvarji, ki niso imeli nikogar, da bi jih bil poučeval v krščanski veri in zbiral k molitvi. Več ur od teh neizobraženih in na pol divjih ljudi je bil benediktinski samostan svetega Lamberta. Predniku redovnikov so se smilili ubogi delavci, ki so postajali vedno bolj nevedni in nevljudni. Zato je poslal l. 1157. pet svojih menihov v ta kraj, da bi drvarjem in njih družinam oznanjali evangelij. Menihi so si zgradili v gozdu leseno koč. Polovico koč so rabili za svoje stanovanje, v drugi pregrajeni polovici so pa postavili na altarček sveti križ in podobo Matere božje, pred katero so maševali ter opravljali svoje molitve. Ta podoba je prav tista, ki je še dandanes v Marijaceljski kapeli. Menihi so vabili drvarje k sebi, jih poučevali in krstili. Polagoma je nastala tukaj dobro vzgo-

jena krščanska občina ter postajala vedno večja tako dolgo, da je narastla v sedanjo veliko naselbino in da se je vzdignila iz tal sedanja veličastna cerkev.

Ni mogoče povedati, koliko dobrega je storil benediktinski red v razširjevanju krščanstva in v čast Materi božji. Njegov ustanovnik sveti Benedikt je umrl leta 543. na gori Cassino v Srednji Italiji. Njegovo delo je bilo nenavadno blagoslovljeno. Kjerkoli so ti menihi oznanjevali Kristusovo vero, povsod so učili ljudi izgovarjati tudi Marijino ime. Ko je bil benediktinski red najbolj razširjen, je štel 30.000 samostanov. Čudovito se je množil, razcvital in sipal dobrote človeškemu rodu. Samostanska vrata so bila odprta ubogim in preganjanim. Menihi so delili z revnimi svoj kruh, stregli bolnikom, ljudi napeljevali k delu in k lepemu vedenju. V Marijinem Celju so zgradili pri cerkvi velik samostan. Še dandanes poučujejo tukaj mladino in oskrbujejo mnogoštevilne romarje v njih dušnih potrebah. Okoli 100.000 jih pride vsako leto na božjo pot. Te velikanske množice, to mogočno zvonjenje, vnete pridige in glasne molitve: vse dela neizbrisljiv vtis na vsakega, ki vidi take prizore.

Nekaj posebnega so procesije v Marijinem Celju. Ni jih skoro mogoče prešteti. Vsako procesijo spremlja duhovnik dotičnega kraja ali pa jo spremlja še več duhovnikov. Spredaj nosijo romarji bandera svojih župnij. Med potjo molijo in pojejo. Ko pridejo po stopnicah v cerkev, gredo trikrat okoli Marijine kapele, počasté milostno podobo in opravijo svojo pobožnost. Izmed vseh procesij pa slovi najbolj dunajska. Zvesti navadam svojih pradedov vztrajajo vrli Dunajčani še dandanes v očitnem spoznavanju svete vere in v zaupanju na Marijino pomoč. Ta procesija je neka posebnost. Sestavljena je iz najimenitnejših gospodov in gospe dunajskega mesta. Udeleženci imajo v rokah molitvene knjižice, molijo na glas rožni venec in prepevajo Marijine pesmi.

Da, kristjani, blažena Devica Marija je očarala in navdušila vsa ljudstva. Marija združuje v svoji osebi najlepše vzore, ki nam kažejo pot k časni in večni sreči. Marija joka z nesrečnimi, prosi za padle, vsem

je Srednica odpuščenja in rešenja. Vsi se ogrevamo ob žarkih njenega materinega usmiljenja. Kakor gor-kota iz solnca, tako lije na nas njena miloba. Marija je zdravilo sveta, morje milosti, delivka vseh dobrot.

Sedanji trg Marijino Celje ima 1800 prebivalcev, ki živijo večinoma od romarjev. Skoro polovica hiš je gostiln, med njimi 20 hotelov. Največji navali romarjev so meseca julija in avgusta. Sobe za tujce so že več tednov poprej naročene. Kdor se ne oskrbi pravočasno, težko najde prenočišče. Božjepotniki so raznih narodov, dežel in stanov. Navadno ljudstvo je pomešano med odlično gospodo. Stanovi, višji in nižji, so skoro izenačeni. Vsi so ljudje, potrebni pomoči. Kdo ve, kakšna stiska jih je pripeljala v oddaljeno Marijino Celje! Vračajo se potolaženi z upanjem, da jim bo pomagano na Marijino priprošnjo.

Občudujmo, predragi, Marijino veličanstvo in zahvaljujmo se za vse dobrote. Toda spoznati moramo, da je naša hvala veliko premajhna. Naj hvalijo zato mesto nas Gospodovo mater angeli, naj jo častijo nadangeli, vse vrste svetnikov naj jo povišujejo s slavospevi. Nekaj pa ji hočemo povedati tudi mi z upanjem, da bo poslušala naše besede:

Sveta Marija, Kraljica nebes in zemlje! Bodi nam milostljiva Gospa in Priprošnjica! Naj ti doni glasna zahvala, ker si izvolila na zemlji toliko krajev, kjer deliš posebne milosti. Četudi pade vse okrog nas, ti nam boš ostala. Sladko srce Marijino, bodi naša rešitev. Amen.

Petnajsti dan.

Roža skrivnostna v cerkvi svetega Štefana na Dunaju.

Znano je, kako veliko ljubezen so imeli svetniki do Boga. Pripravljeni so bili vse storiti in celo umreti, ako bi bil Bog to zahteval od njih. Poleg tega so spolnovali tudi drugo veliko zapoved Gospodovo: »Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe.« Genljivo je čitati, kakšno sočutje so imeli posebno z reveži.

Izmed mnogo drugih naj je omenjena sveta Elizabeta, hči ogrskega kralja Andreja. Morebiti ste že videli njeno podobo. Na glavi nosi kraljevo krono, okrog sebe pa ima polno pohabljenih siromakov in jim deli miloščino. Temu kos kruha, onemu skledo z jedjo, tretjemu obleko. Podoba nas spominja, kako darežljiva je bila sveta Elizabeta do ubogih. Ni mogla gledati berača ali bolnika, da bi mu ne bila pomagala. Tiste pa, ki zaradi slabosti niso prišli k nji, je obiskala na domu, sedla k njih postelji, dala jim zdravilo ali kako boljšo jed in jih tolažila. Če je bolnik umrl, ga je tudi spremljala na pokopališče.

Rekli boste: »Čudežna gospa! Kraljevo krono je nosila, pa se je tako poniževala do siromakov.« Da, predragi! Čudežna gospa! Bolj genljivega zgleda ljubezni do bližnjega si ne moremo misliti kakor zgled svete Elizabete. Umrla je leta 1231. Za njo so najbolj žalovali reveži, ki so šli v velikem številu za njenim pogrebom. Blaženost svete Elizabete pa je dokazal Bog s čudeži po njeni smrti.

»Čemu ta zgodba?« — bo kdo vprašal. Prav lahek odgovor.

Sveta Cerkev nam kaže neko drugo še bolj usmiljeno Kraljico, povzdignjeno nad vse nebeščane. Ta mogočna in usmiljena Gospa je Jezusova Mati Marija. Že dokler je živela, je rada pomagala zapuščenim. Vzeta v nebesa pa je postala naša najboljša zavetnica pred božjim prestolom. Okoli nje se zbirajo reveži vsega sveta. Kdor je žalosten, išče utehe pri Tolažnici žalostnih. Kdor ne ve, kaj bi naredil v hudi zadregi, prosi razsvetljenja pri Materi dobrega sveta. V stiskah se obračamo do tiste, ki je pomoč kristjanov, v boleznih se priporočamo njej, ki je zdravje bolnikov. Četa za četo prihaja k blaženi Devici v vsakovrstnih potrebah in ona vsakega rada posluša.

* * *

Kdor pride prvič na Dunaj, obišče najprej nadškofijsko cerkev svetega Štefana sredi milijonskega mesta. Ta cerkev je najimenitnejša zgradba Dunaja in tudi najstarejši spomenik nekdanjih časov.

Znano je, da ima Dunaj le malo ostankov iz srednjega veka. Nekaj je bilo pokončanega, nekaj predrugačnega, vse je postalo moderno ali novodobno. Zato je cerkev svetega Štefana, ta častita starina, toliko večji ponos ne samo Dunaja, temveč vse Avstrije. Zgradili so jo v 14. stoletju iz obrezanega kamena. Prvotna cerkev je bila zidana v romanskem slogu, sedanja pa v lepi gotiki. Svetišče je bilo določeno za božjo službo leta 1340., trojno ladjo pa so dovršili pozneje. Hiša božja meri po dolgosti 108, po širjavi 28, po višini 27 metrov. Gotsko-mrežaste oboke podpira 18 mogočnih stebrov, ob stebrih in stenah pa stoji 38 altarjev. Poleg tega krasi cerkev mnogo starih spomenikov, na primer nagrobnik cesarja Friderika III. († 1493), spomenik rešenja Dunaja ob času turškega nasilstva (1683), spomeniki dunajskih nadškofov itd. Cerkvi je prizidan veličasten zvonik, visok 137 metrov. Ni zlepa dobiti tako visokega zvonika. Zdi se, kakor bi bil zrastel iz tal. Spodaj širok, postaja proti vrhu vedno ožji ter sega s svojo vitko piramido v daljne zračne višave. Najlažje bi ga primerjali velikanski smreki ali jelki, ki razprostira spodnje veje široko naokoli, zgornje pa stiska bolj in bolj skupaj, dokler se ne zgubi vse deblo v tankem vršičku.

V tej častitljivi cerkvi je čudodelna podoba Matere božje na evangeljski strani povprečne ladje. Pred podobo gorí vedno veliko sveč — toda kar je večjega pomena — pred njo kleči menda ves dan tudi množica ljudi iz vseh stanov mestnih prebivalcev.

Tujec, ki vidi ta prizor, bi rad kaj več zvedel o vsej stvari. Podoba nima sama na sebi nobene izredne umetnosti, ima pa čudno zgodovino.

Leta 1676. jo je dal na les slikati ogrski kmet Cigri. Ker mu je pa slikar preveč računal za podobo in mu ni nič hotel popustiti na ceni, Cigri ni mogel plačati slike. Vzel jo je neki drugi kmet, dal zanjo šest goldinarjev ter jo daroval grško-katoliški cerkvi Peč v erlavski škofiji na Ogrskem. Tukaj je visela slika dvajset let in se nihče ni dosti zmenil zanjo. Tedaj pa se je zgodilo nekaj posebnega. Dne 4. novembra 1696 so opazili na tej podobi solze v Marijinih očeh. Nepre-

nehoma so tekle tri dni in tri noči. Potem so pojemale, pozneje pa zopet tekle enajst dni zaporedoma. Obče so govorili, da so prišle solze odtod, ker je bila podoba skoraj popolnoma zapuščena. Ljudje so hiteli gledat ta dogodek. Solze so lovili v platnene in svilnate robce ter jih imeli v veliki časti.

Ko je o tem čudu zvedel grof Korbéli, general in vojaški poveljnik na Zgornjem Ogrskem, je šel z odlično gospodo in z godbo počastit podobo blažene Device. Stopil je prav blizu nje ter opazoval s spremljevalci, kako tečejo solze iz Marijinih oči. Pod podobo je stala posoda, v katero so kapale solze. Z belim robcem je obrisal Marijin obraz, toda solze so tekle naprej. To so videli tudi drugoverci in vsi so pripoznali, da se je to res godilo. Končno besedo je imela cerkvena oblast. Preiskala je dogodek in izjavila, da ga nihče ne more razlagati po naravni poti.

Dragi verniki! Tudi mi imamo veliko Marijinih podob, ki so večkrat prav tako zapuščene, kakor je bila ta Marijina podoba na Ogrskem. V vsaki krščanski hiši visi na steni slika Matere božje, toda domači so je že tako navajeni, da se je le malokdaj spomnijo. Morebiti je vsa zaprašena in v pajčevinah. Poglejte večkrat nanjo, ker je varihinja vaši hiši. Tudi ob cestah in na poljih so postavili vaši očetje ali stari očetje križe, da bi ne pozabili Odrešenika sveta. Sem in tja so zidana znamenja v čast sveti Trojici, Materi božji ali kakemu svetniku. Imejte te spomenike vedno v dobrem stanu.

Previdnost božja je skrbela, da je prišla tista malo upoštevana in s solzami namočena Marijina podoba iz neznatnega ogrskega mesteca v nadškofijsko cerkev prestolnega mesta Dunaja. Takrat je živel pobožni redovnik kapucinskega reda Marko Aviano. On je bral na Kahlenbergu pri Dunaju sveto mašo za srečno rešitev cesarskega mesta, ko so ga oblegali Turki leta 1683. Pri maši mu je stregel poljski kralj Sobieski, ki je prihitel še pravočasno Dunajčanom na pomoč in srečno premagal sovražnika. Kapucin Marko Aviano torej je svetoval cesarju Leopoldu I., naj ukaže omenjeno podobo Matere božje z Ogrskega prenesti

na Dunaj, kjer bo v večji časti, kakor v njenem sedanjem kraju. Cesar Leopold je ugodil tej prošnji. Z veliko slovesnostjo so leta 1697. prenesli podobo na Dunaj in jo izpostavljali v vseh večjih cerkvah. Na zadnje so ji odločili stalni prostor v nadškofijski cerkvi svetega Štefana in ji dali ime »Rosa mystica« (Roža skrivnostna). To ime naj bi pomenilo, na kako skrivnostni način — to je s prelivanjem solz — je prišla podoba do tako velike časti. Cesarica Eleonora, soproga cesarja Leopolda I., jo je ozaljšala res cesarsko. Napravila ji je dragocen okvir, okoli podobe pa iz samih rubinov in diamantov napis »Rosa mystica«.

Veliko imenitnih darov so donašali tudi drugi dobrotniki preblaženi Devici. Bogat trgovec ji je svojo ljubezen skazal s tem, da ji je volil, ker ni imel drugih dedičev, vse svoje premoženje. Določil je v poslednji volji, naj se vsako nedeljo in vsak Marijin praznik opravlja pred podobo božja služba z godbo in s slovesnim petjem.

Podoba je tako nizko postavljena, da jo lahko z roko doseže vsak častilec. Vendar pa je zavarovana s srebrno mrežo, da se je nihče ne more dotakniti. Ljudje imajo navado, da naredi vsak, ko je opravil molitev, tri križe nad podobo v znamenje spoštovanja. Pred to Marijo kleči večkrat prav veliko mladih ljudi. Dijaki, da bi dobro dovršili skušnje. Mlada dekleta, da bi bila srečna pri sklepanju zakonov. Posli, da bi dobili primerne službe. Uradniki, da bi napredovali v svojem poklicu. Človeka veseli, ko vidi tako iskreno pobožnost.

Zato iščimo tudi mi pri Mariji pomoči. Nihče ni tako daleč od Boga, da bi se ne mogel po Marijini priprošnji k Bogu povrniti. Le tisti je nesrečen, ki se ne zateče k blaženi Devici. Mi jo imenujemo tako pogosto »Mater«, kakor bi je ne znali drugače imenovati, ali pa kakor bi se ne naveličali, pozdravljati jo s tem naslovom. Da, res! Lepše bi je ne mogli klicati, kakor če ji pravimo Mati. Saj nam je zapustil to besedo sam umirajoči Zveličar, ko je rekel: »Žena, glej tvoj sin!« — in zopet: »Sin, glej tvoja Mati!« Hotel je reči: »O Marija, sprejmi v osebi Janeza vse ljudi za svoje

otroke.« Janezu pa je hotel reči: »O Janez, sprejmi v imenu vseh ljudi Marijo za svojo Mater.«

Kako veliko in otroško zaupanje smemo torej imeti na njeno veljavo pri Bogu! V vsaki in tudi v največji potrebi se moremo zanašati na njeno pomoč. Če bi se bil tako daleč izgubil, da bi te že zapuščalo upanje na rešitev, spomni se Jezusovih besedi: »Sin, glej tvoja Mati!« Kaj je veselejšega otroku kakor prihiteti k ljubi materi. Kaj je slajše človeku kakor hoditi za Marijo Devico po poti, ki ga bo pripeljala v družbo blaženih!

O naša ljuba Gospa! Ti si nam dala Zveličarja, ki je s smrtjo na križu plačal naš dolg ter nam odprl nebesa. Ne zavrzi naših prošenj, ko se posebno v tem, tebi posvečenem mesecu, zbiramo pred tvojim altarcem. Razprostri svoje roke nad nami in nas blagoslovi z nebeškega prestola, da živimo v milosti božji in pridemo kdaj v kraljestvo večne ljubezni. Amen.

Šestnajsti dan.

Svete Višarje.

Romarji, ki so obiskali to ali ono Marijino cerkev, doma pripovedujejo, kako se jim je godilo na božji poti, koliko je bilo ljudi, kako lepo so duhovniki pridigovali in kako ljubezniva je Marijina podoba v altarcu. Pripovedovanje gane domačine, da gredo tudi sami na božjo pot. Vsled tega vedno bolj narašča število božjepotnikov. Kadar pa zvedó, da je dobil kdo nenavadno pomoč, potem je naval še večji. Tisti, ki niso bili uslišani, se vračajo pa vendar s trdnim sklepom, da bodo v bodoče zvesteje služili Bogu in voljno nosili svoj križ. Kako velik dušni dobiček!

Tebi, o Marija, naj doni naša zahvala, da si izbrala na svetu toliko krajev, kjer deliš posebne milosti. Želimo te počastiti v vseh romarskih cerkvah s prošnjo, da bi nas blagoslovila s prestola svoje milosti.

Veliko Marijinih cerkvá imamo Slovenci. Med temi slovijo posebno S v e t e V i š a r j e ne samo pri nas, temveč tudi po sosednih deželah. Žal, da so pripadle po končani svetovni vojni italijanski državi.

Višarska cerkev je podružnica župnije Žabnice na Koroškem. Več stoletij je že preteklo, odkar si je preblazena Devica izvolila ta visoki skalnati kraj za svoje bivališče. Na Kranjskem, Štajerskem in Goriškem ni veliko odrastlih ljudi, ki bi ne bili vsaj že enkrat na Višarjah. Po trdi in strmi poti, v lepem in slabem vremenu, hitijo romarji k Materi usmiljenja. S Trbiža hodijo nekaj časa po državni cesti, potem se pa obrnejo s ceste, kjer jim na stebru stoječi angel kaže proti višini. Pot pelje po senožetih, dokler ne zavije v ozko dolino, po kateri šumi gorski potoček. Ta potoček pa ni tako nedolžen, kakor se nam kaže, temveč naraste ob deževju v silovit hudournik. Pot postaja vedno bolj strma. Romarjem, ki so se dozda dobrovoljno pogovarjali, že zmanjkuje sape. Počivajo, posedajo na kamenju in si brišejo potne srage raz čelo. Tudi pogovor jim poide, da tiho in potrpežljivo stopajo naprej. Tako hodijo dalje in dalje, zdaj bolj zložno, potem zopet težje, dokler ne ugledajo zaželenene cerkve, stoječe 1792 metrov nad morjem. Kako visok sedež si si izbrala, o nebeška Gospa! In zakaj si prišla prebivat na to visočino?

Pripovedka govori, da so našli pastirji tukaj svoje ovce klečeče pred brinjevim grmom. V grmu so ugledali leseno podobo Matere božje. Nesli so jo v župnijsko cerkev Žabnice, kjer pa ni hotela ostati. Drugič in tretjič so jo našli zopet v omenjenem grmu ter iz tega sklepali, da hoče ostati na vrhu gore.

Tako poroča pobožna pripovedka.

Iz zgodovine pa vemo, da se je začela božja pot na Višarjah leta 1360. Pregovor pravi, da številke govorijo. Tukaj pa kar vpijejo. Ta dolgi obstanek in temnožice romarjev! Češčenje Matere božje bi se ne bilo vzdržalo toliko stoletij, če bi ne stalo na trdni verski podlagi. Vsa narava nas sili, da pripoznamo višjo moč nad nami. Človek čuti, da je slaba stvar in da potrebuje podpore, ki je pri ljudeh večkrat ne

more dobiti. Kaj naj ostane drugega, kakor da dviga svoje srce navzgor, od koder pričakuje tolažbo. Nemirno je naše srce,« — tako piše sveti Avguštin — »dokler ne počiva v Tebi, o Gospod!« Posrednica med Bogom in med nami pa je tista, ki je bila na svetu njegova Mati in kraljuje zdaj ž njim v nebesih. Že davno bi bila vsa Marijina svetišča zapuščena, ako bi ne bili kristjani prepričani, da imajo Pomočnico pri Bogu. Zato molimo vedno in vedno: »Pozdravljena Kraljica, Mati milosti, življenje, sladkost in upanje naše, bodi pozdravljena!« To hvalnico so peli že v pradavnih časih romarji na božjih potih, mornarji na ladjah, križarji v vojski in duhovniki vsak dan v svojih dnevnicah. Predrzo bi bilo misliti, da bodo kdaj vstali novi rodovi, ki bodo našli nove studence večnega življenja. »Kdor mene najde, najde življenje in prejme zveličanje od Gospoda« — tako se glasi izrek božje modrosti o Mariji in se bo glasil kakor neusahljiv mogočen slap na veke.

Ker si je Marija sama izbrala strmo višarsko goro za svoje domovanje in tukaj delila posebne milosti, so dohajali od vseh strani darovi za zidanje cerkve. Leta 1760. pa je izšla posebna knjiga, v kateri so bili popisani vsi čudeži, ki so se zgodili na Marijino priprošnjo. Toda ko bi tudi ne bili popisani, pripovedovali bi spominki na cerkvenih stenah o mogočni Pomočnici kristjanov.

Lepo je cvetela ta božja pot in zelo slovela po vseh sosednih deželah. Toda leta 1780. je začel pihati hud verski vihar, ki je potegnil tudi Višarje v svoj vrtinec. Državna oblast je hotela vkovati v težke spone katoliško Cerkev. Izšla je kruta postava, naj se odpravijo vsa božja pota. Podreti so morali altarje na Višarjah. Celo kameniti tlak so morali izkopati. Kakšno nasilstvo! Verniki so odnesli Marijino podobo v Žabnice. Zdaj je ostalo na Višarjah samo golo zidovje. Romarji so žalostni zapuščali oropano cerkev, mnogi pa so hodili kljub temu, da Marije ni bilo več na Višarjah, še vedno tja gor. Toda bridko užaljeni so se vračali z gore v dolino.

Večkrat so pošiljali Žabčani in Trbižani prošnje cesarju Jožefu II., da bi se obnovila božja pot, toda brezuspešno. Šele njegov naslednik cesar Leopold II. je privolil, da smejo podobo Matere božje prenesti iz Žabnic na Višarje. Ni mogoče popisati, s kakšnim veseljem so spremljali Marijini častilci milostno podobo nazaj. Zopet so začele prihajati procesije na goro in romarji so donašali obilne darove za popravo zapuščene cerkve. Dve srebrni, pozlačeni kroni, se bleščita na glavi nebeške Kraljice in njenega božjega Deteta. Srebrn plašč z zlatimi verižicami in drugimi dragocenostmi pokriva sveti podobi.

Pred svetovno vojno so našteli vsako leto okoli 50 tisoč višarskih romarjev. Cerkev je odprta od Kristusovega Vnebohoda do rožinvenske nedelje meseca oktobra. Pozimi ni romarjev, ker je visočina pokrita z debelim snegom.

Živimo v času, ko vedno bolj narašča slava Matere božje. Veliki shodi so vneli med narodi ljubezen do blažene Device. O, da bi dobra nebeška Mati zavladala kot Kraljica vesoljnega sveta! Kakor spoznavamo Jezusa kot Kralja nebes in zemlje, tako naj uživa tudi njegova Mati, ki je za njim največ pripomogla k našemu odrešenju, kraljevsko čast v nebesih. Prva je za Bogom, povzdignjena nad angele in svetnike. Prav je torej, da jo imenujemo Kraljico. Zato nam predstavlja sveta Cerkev Marijo s krono na glavi in z žezlom v roki. Čeprav pa je Kraljica, vemo vendar v svojo tolažbo, da je polna usmiljenja in močno naklonjena vsem, ki jo prosijo pomoči.

Ako gledam, o blažena Devica, tvojo čast, se raduje moje srce. Z veseljem se pridružujem vsem, ki tebe ljubijo. Kadar te pa gledam sredi angelov in svetnikov, hrepenim priti v tvoj dom, bivati pri tebi v nebeškem veličastvu. Kje je človek na svetu, da bi ga ne obsevalo solnce, in kje je človek, da bi ga ne obsevali žarki tvojega usmiljenja? Četudi pade vse okrog mene, ostala mi boš ti, o Marija!

Še enkrat je morala višarska Mati božja bežati s svojega visokega domovanja. To je bilo v svetovni vojni. Italijani so dolgo odklanjali zvezo s Francozi

in Angleži. Šele potem, ko so dobili obljubo, da jim bodo pripadle primorske in tirolske pokrajine, so stopili na stran Francozov in Angležev. Tedaj so začeli grometi topovi ob naši meji. Ker je imela Avstrija blizu višarske cerkve svoje topništvo — lahko bi ga bila postavila kam drugam — so Italijani samoumevno streljali proti višarski cerkvi. K sreči so Žabničani par dni poprej odnesli Marijino podobo in dragocenosti v žabniško cerkev. Le zvonov niso mogli rešiti. Krasno vreme je bilo dne 16. septembra 1915. Ves dan so bučale italijanske granate nad Višarjami, toda letele so čez cerkev. Šele ob štirih popoldne je zadela prva granata Marijino svetišče. Mogočen steber dima se je začel vzdigovati nad zvonikom, potem je pa izbruhnil plamen, ki je neovirano gospodaril. Nikogar ni bilo, da bi bil gasil. Pogorela sta zvonik in cerkev, ž njima pa tudi vsa poslopja okoli njiju. V hudi vročini so se stajali zvonovi in njih ostanki popadali na tla. Tisti zvonovi, ki so oznanjevali toliko let Marijino čast čez skalnate vrhove ter spremljali molitve romarjev pred zlati tron nebeške Kraljice. Tisti zvonovi, ki jih ni mogel pozabiti nihče, kdor jih je slišal. Peli so v mehkem trizvoku tako milo, da so romarja, srečno dospevskega na višino, genili do solz. Veliki zvon, okrašen z mnogimi podobami in napisi, je bil klicar Matere božje že od leta 1771., torej 144 let.

Kakšno usodo pa je imela Marijina podoba?

Veliko je bilo v svetovni vojni beguncev in begunk, ki so morali zapustiti ljubo domačijo in iskati stanovanje pri dobrih ljudeh. Ime »begunec« je žalostno ime. Zadnji in najbridkejši položaj v našem življenju je gotovo tisti, če ne dobimo strehe, ki bi nas sprejela v svoje varstvo. Pregnani od domače hiše moramo prositi, da nas sprejmejo iz usmiljenja v tujem kraju.

Taka begunka je bila tudi Marija s Svetih Višarij. Nekaj časa je prebivala v Žabnicah. Od tu so jo prenesli v frančiškansko cerkev v Beljak, iz Beljaka v cerkev Matere milosti v Maribor in iz Maribora v župnijsko cerkev svetega Križa pri Spodnjem Dravogradu. Po končani svetovni vojni so jo slovesno spremljali na njen stari sedež. Italijani so popravili cerkev,

da ima Marija zdaj zopet dostojno stanovanje na Svetih Višarjah.

Kraljuj, o nebeška Gospa, na višarski gori in vladaj našo domovino, kakor si jo vladala v davnih stoletjih. Blagoslavljalaj vsa slovenska srca, da ti ostanejo zvesta. Mi pa hočemo biti goreči oznanjevalci tvoje slave. Govoriti in pisati hočemo v tvojo čast, lepšati tvoje cerkve, zbirati se pod tvojo zastavo, množiti število tvojih častilcev, vtisniti posebno otrokom iskreno ljubezen do tebe in jih voditi pod tvoj materini plašč. V tebe, o blažena Devica, stavimo vse svoje zaupanje. Tvoja dobrotà nam daje pogum. Bali bi se tvojega veličastva, toda tvoja mila podoba nas približuje tvojemu srcu. Vsa naša sreča prihaja od tebe. Bodi nam bramba v vseh nevarnostih življenja. Saj si usmiljena in mogočna kot Mati tistega, ki je bil sam dober in neskončno usmiljen. Sladki spomin nate naj nas spremlja v življenju in v smrti. Amen.

Sedemnajsti dan.

Sveta gora pri Gorici.

Kdor bi zajemal vodo iz morja, bi je imel vedno dovolj. Prav tako nam je Marija neizmerno morje, če jo prosimo pomoči. Podobna je živemu studencu, ki nikoli ne usahne. Nikdar ne bo rekla: »Rada bi pomagala, pa mi ni mogoče.« Zato se zatekamo k njej s trdnim zaupanjem, da nas bo uslišala. Grešniki smo. Ko bi šteli vse, kar smo storili hudega v življenju, kako velik bi bil naš dolg! Toliko grehov, pa tako malo solz in tako malo pokore! Večni Sodnik, kdo bo obstal pred tvojim obličjem? Toda ne bojte se, častilci presvete Device! Imamo mogočno Zagovornico pred božjim sedežem. Ona nas bo branila in zakrila s svojim materinim plaščem. Prepričali se bomo, kako dobro je moliti: »Sveta Marija, Mati božja, prosi za nas grešnike.« Ta dobra Mati, ki nas ne bo zapustila v življenju, nas tudi ne bo zapustila ob smrti.

Gotovo ste že slišali o slavni božji poti na S v e t i g o r i p r i G o r i c i. Znano vam je, da je bilo to Marijino svetišče v svetovni vojni popolno porušeno. Zdaj je zopet vstalo iz razvalin, toda naši ljudje ne hodijo več v tako obilnem številu na Sveto goro, ker pripada italijanskemu kraljestvu.

Na Goriškem je gorkeje podnebje kakor pri nas. Ko smo mi še v zimi, imajo tam že spomlad. Prijetna je pot iz solnčne Gorice do Solkana, ležečega ob vznožju Svete gore. Na obeh straneh ceste je sadno drevje z vinogradi. Zunaj Solkana se pa že začenja peščen in skalnat svet, pomešan z grmovjem. Bolj greš navzgor, bolj strma postaja pot, toda ko dospeš na vrh, se ti odpre obširen razgled. Nisi prišel sicer zaradi lepega razgleda na Sveto goro, temveč kot romar k Materi božji, vendar pa ne moreš zadrževati oči, da ne bi pogledal po daljnih pokrajinah, ki so razpoložene okrog in okrog. Marija si rada postavi prestol na visoki gori, da deli z vzvišenega kraja milosti tistim, ki jo pridejo v trudu in znoju obiskat. Tak visok sedež si je izbrala tudi na tej strmi gori, ki so ji rekli poprej Skalnica, zdaj pa ji pravijo Sveta gora.

Ako pogledaš proti vzhodni strani, vidiš Kras in na njem posejane vasi primorskih Slovencev. Na zapadu se vije pod tabo bistra hči planin, modrikasta Soča. Severno obzorje zapirajo gorenjski vršaci, ob južni strani opaziš Gorico, za njo pa Jadransko morje in na njem parobrode, ki vozijo med Trstom in Benetkami.

Na Sveti gori se je začela božja pot leta 1539. Pripovedujejo, da je pasla na tem kraju pobožna deklica ovčjo čredo. Prikazala se ji je Marija z Detetom v naročju in rekla: »Povej ljudem, naj mi tukaj zidajo cerkev.« Deklica je povsod oznanjevala, kaj je videla. Eni so ji verjeli, drugi so dvomili ali imeli vse skup za domišljijo.

Med najhujšimi nasprotniki so bili pristaši Lutrove vere, ki se je začela prav takrat širiti po Ljubljani in sosednjih krajih. Vpili so, da so to sanjarije in ljudem prigovarjali, naj ne verjamejo takim bajkam. Toda, ko sta duhovska in deželjska gosposka preiskali

zgodbo, nista imeli nobenih pomislekov več o tem, kar je deklica pripovedovala. Neštevilno ljudstvo je hodilo na Sveto goro, čeprav še ni bilo nobene cerkve, in vsi so želeli, da bi prejkomogoče postavili tukaj svetišče Materi božji. Vsak je po svoji zmožnosti kaj dal v ta namen. Kmalu so začeli zidati na samotni gori veličastni Marijin tempelj. Vodja vsega dela je bil grof Ulrih Attems iz Gorice.

Z zedinjenimi močmi so zgradili cerkev s tremi ladjami. Dolga je 60, široka 19 metrov. Posvečena je bila leta 1544. Oglejski očak Marko Grimani ji je daroval podobo Matere božje, ki drži dete Jezusa v roki. Marija je naslikana na cedrovi deski. Poleg nje je na eni strani sveti Janez Krstnik, na drugi pa Marijin oče, sveti Joahim. Pobožno ljudstvo, spodbujeno po mnogih milostih, je vedno bolj dohajalo na to božjo pot. Primorci, Kranjci in Štajerci, Korošci, Furlani in Benečani, Istrani in Dalmatinci so romali na Sveto goro. Povsod se je razglašala slava tega kraja. Ko je avstrijski nadvojvoda Karel izročil leta 1565. Sveto Goro očetom frančiškanom v oskrbovanje, je še bolj naraščalo število obiskovalcev. Kmalu sta bila sezidana poleg cerkve samostan in poslopje za prenočišče romarjev. Da bi mogli menihi lažje opravljati božjo službo in delovati v dušno korist božjepotnikov, so bila svetogorska poslopja oproščena vsakega davka.

Dragi verniki! Marija je držala v svojem naročju tistega, ki drži njo in ves svet s svojo mogočno roko. Ona je preživljala tistega, ki preživlja njo in vse stvarstvo. Ona je vodila tistega za roko, ki vodi milijone zvezd na njih potih. Ali si moremo predstavljati večje povišanje kakor to, da je izvolil Stvarnik nebes in zemlje svojo stvar sebi za Mater? Kdo bi je ne častil, ker jo je Bog tako visoko povzdignil! Oblaki so se pretrgali in nebesa so se odprla, ko je prišel Sin božji v naročje Device. Z njenim dovoljenjem je stopil Odrešenik na zemljo. Rajši je videla, da njen Sin umrje, kakor da bi bil pogubljen ves človeški rod.

Če je pa tako veliko tvoje povišanje, o presveta Devica, kako mogočna mora biti tvoja prošnja pri Bogu! Zato te hočem v vseh potrebah klicati na pomoč.

Ti pa boš s sladko tolažbo napajala moje srce, saj si moja usmiljena Gospa in moje zavetje v vseh nevarnostih življenja.

Sveti Bernard je večkrat obiskoval samostane, da bi videl, če živijo menihi po redovnih pravilih. Prišel je tudi na Nizozemsko. Ko je videl zgledno življenje ondotnih redovnikov, je rekel o njih: »Tukaj sem angele našel!« Ti pobožni menihi so nekega večera peli pred Marijino podobo nam vsem znano molitev: »Pozdravljena, Kraljica!« Ko so jo končali z besedami: »In pokaži nam po tem revnem življenju Jezusa, blagoslovljeni sad svojega telesa« — so umolknili in premišljevali pomen te hvalnice. Le sveti Bernard ni molčal, temveč je navdušeno zaklical: »O milostljiva, o dobrotljiva, o sladka Devica Marija!« In od takrat molimo vsi te prisrčne besede.

Da — kristjani! Marija je milostljiva, dobrotljiva in sladka Devica. Ona ima mehko, občutljivo in ljubezni polno srce. Kakor je mavrica na nebu znamenje božje milosti, ki spričuje, da ne bo Bog nikdar več pokončal sveta z vesoljnim potopom, tako Marija ni le znamenje milosti božje, temveč tudi prava milostljiva Devica vsem, ki se zatekajo k nji z otroškim zaupanjem.

Posebno slavo je doživela Sveta gora leta 1717., ko je bila milostna Marijina podoba kronana. Ta nenavadni dan so naznanili s prižnic vse Avstrije. Ker pa je bil prostor na Sveti gori zaradi velikih množic ljudstva premajhen, so odločili, da bo kronanje v Gorici na največjem trgu, ki mu pravijo Travnik, in sicer tretjo nedeljo po binkošti. Navada je bila namreč, da so to nedeljo vsako leto obhajali spomin prikazanja Matere božje na Sveti gori.

Kronanje so izvršili z največjo častjo. Ob štirih zjutraj so vzdignili čudodelno podobo in jo nesli s Svete gore v Gorico. Pri mestnih vratih jo je sprejelo veliko število duhovščine, plemstva, uradnikov, meščanov in drugega ljudstva. Oglašali so se vsi zvonovi in gromeli vsi topovi, ko je prestopila nebeška Mati prag srečne Gorice. Razvrstila se je velikanska procesija, v kateri je bilo nad 30 tisoč vernikov, sprem-

ljajočih podobo na trg Travnik. Jezusovo in Marijino glavo je okrasil z dragoceno krono naslovni škof Frančišek Marotti, ki je bil takrat prošt v Novem mestu na Dolenjskem. Drugo jutro so prenesli podobo nazaj na Sveto goro in nadaljevali slovesnost osem dni, da so mogli zadobiti vsi romarji popolni odpustek. V osmini je bilo obhajanih 133 tisoč Marijinih častilcev. S to slovesnostjo je dosegla božja pot vrhunec svoje slave.

Omeniti moramo, da počivata v cerkvi na Sveti gori dva goriška nadškofa. Želela sta, naj prenesejo njune telesne ostanke v Marijin svetogorski dom, in želja se je jima spolnila. Prvi je kardinal dr. Jakob Missia, drugi knezo-nadškof dr. Frančišek Sedej.

Kardinal Missia je vsem Slovencem v dobrem spominu. Rojen je bil leta 1838. na Moti v župniji Sveti Križ pri Ljutomeru v kmetški hiši pri Mislovih. Imenovan za ljubljanskega knezoškofa je vneto opravljal višjepastirsko službo do leta 1898., ko je zasedel nadškofijsko stolico v Gorici. Tukaj je dosegel kardinalsko čast, kakršne ni bil deležen še noben sin slovenske matere. Žal, da je bil kardinal samo tri leta. Umrl je po daljšem bolehanju 24. marca 1902 in šel po večno plačilo h Gospodu.

Tudi knez-nadškof Sedej počiva v cerkvi na Sveti gori. Po 25 letnem škofovanju, ki je bilo napolnjeno s križi svetovne vojne, bede, begunstva in preganjanja z italijanske strani, je umrl odlični vladika 28. novembra 1931. Nobeni slovenski škofiji ni bilo naloženega takrat toliko hudega kot goriški, toda nadškof Sedej je potrpežljivo prevzemal s svojimi verniki vse nadloge. Po prestanem trudu počiva zdaj njegovo telo pri Materi božji na Sveti gori, duša naj se pa veseli med božjimi izvoljenci.

O preblazena Devica! Tvojim zvestim rokam in tvojemu usmiljenemu srcu priporočimo svojo dušo in svoje telo. Do tebe ni prišel nikdar sovražnik, zato nam bodi močna trdnjava ob napadih hudobnega duha; da se viteško borimo zoper vse skušnjave, ki nas vznemirjajo. Nate zaupamo, saj si dobra in usmiljena kot Mati tistega, ki je sam dober in usmiljen.

Tebi hočemo služiti, ker vemo, da je veliko dobrot pripravljenih tistim, ki te ljubijo. Daj, da vsi, ki te častijo, čutijo tvoje varstvo na zemlji in se veselijo tvojega veličastva v nebesih. Amen.

Osemnajsti dan.

Marija Loreto v Italiji.

Stopi jasno noč pod milo nebo in poglej na nebeški strop. Kaj vidiš? Brezštevilno zvezd miglja v daljnih višavah kakor toliko milijonov lučic, ki jih je Vsemogočni prižgal okoli svojega prestola. Kdo jim daje svetlobo? Solnce. Gledaš luno, kako razsvetljuje nočno temino in hodi svojo tiho pot od stvarjenja sveta pa do danes. Odkod dobiva luč? Od solnca. Potem pa obrni oko navzdol in se ozri okoli sebe. Videl boš dišeče cvetje in žita bogato klasje. Kdo je izvabil ta kras iz zemlje? Kdo zorí žito in sadje? Kdo zmeči vinsko jagodo, da postane sladka? Solnce. Od solnca dobivajo vse stvari svetlobo in gorkoto. Večna slava Stvarniku, ki je okrasil nebo in zemljo s sijajem svoje neskončne modrosti!

Od koga je dobila tudi Marija svojo lepoto? Od »Solnca pravice«. To Solnce pravice je njen Sin Jezus, ki je napolnil svojo Mater z vsemi milostmi. Kadar torej Marijo častimo, ne velja naša čast samo njej, temveč tudi tistemu, ki jo je blagoslovil z vso popolnostjo.

* * *

Na zapadnem obrežju Jadranskega morja je italijansko mesto Ankona. Vzdiguje se više in više nad morjem, obdano z visokim zidom. Od tu pelje železnica skozi dolg predor. Na drugi strani predora zagleda popotnik nov svet. Poprej stisnjen med gorami ima zdaj pred sabo dolino, zeleno, cvetočo in polno vonjave. Njive, ograjene z visoko trto, se razprostirajo na vse strani, po nizkih gričih pa so gozdiči lovorovih, oljkinih, figovih in mandeljnovih dreves. Vozili smo se dobre pol ure od Ankone. Tedaj nam je Italijan, ki je vedel, da smo tujci, pokazal z roko na hrib,

rekoč: »Ecco Loretto, ecco casa santa!« (Glejte Loreto, glejte sveto hišo!). Romar je prisrčno vesel te novice. Neprestano gleda na višino, kjer stoji velika cerkev in poleg nje množica hiš.

Vlak se je ustavil in iz vozov so se usipali popotniki, namenjeni t j a g o r k M a r i j i L o r e t a n s k i. Pred kolodvorom je čakalo polno vozov. Sitni in vsiljivi so vsi vozniki na Laškem, najbolj pa menda lorentanski. Komur se ne mudi in kdor lahko hodi, gre peš navzgor. Prostorna cesta se vije med drevesnimi nasadi ter nas pripelje na vrh, od koder vidimo Jadransko morje. V Loretu smo, v zelo obiskanem mestu s svetovnoznanim Marijinim svetiščem.

Ob koncu dolge ulice je prostoren trg. Pred seboj imamo mogočno cerkveno zgradbo z visokim zvonikom in s kupolo. Pri prvih stopinjah v svetišče se spomnimo besed, ki jih je nekda j govoril Bog Mozesu: »Postoj in sezuj svoje čevlje, ker kraj, na katerem stojiš, je svet kraj!« Prevzame nas veselje, da smo prišli tako daleč obiskat blaženo Devico Marijo.

Kardinal Belarmin pravi:

»Po Marijinem posredovanju dobivamo to, česar bi sami ne mogli doseči. Marija je naša prva pomoč za Bogom, voditeljica na zemeljskem potovanju, tolažba v težavah, zdravilo za rane, bogastvo v revščini in upanje našega zveličanja. Hvalimo in poveljučujemo božjo dobroto, ki nam je dala v Mariji tako ljubeznivo Mater. Angel ji je rekel, da je milost našla pri Bogu. Marija je našla milost in mi potrebujemo milosti, ki jo bo nam skazala v vseh potrebah.«

Cerkev v Loretu ima velik obseg. Zidana je v podobi križa in razdeljena v tri ladje. Nad obokom se vzdiguje ogromna kupola na osem voglov. Ob stranskih ladjah je 20 kapel. Vsi altarji so iz marmorja raznih barv. V vsakem altarju je podoba, toda ne naslikana, temveč sestavljena iz drobnih kamenčkov (mozaikov) tako umetno, kakor bi bila naslikana.

Glavna znamenitost cerkve pa je sveta hišica, o kateri poroča legenda, da so jo prinesli angeli iz Nazareta na Tersat, s Tersata pa v Loreto. Verniki jo imajo v posebni časti. V hišici je z zlatom in srebrom

okrašen altar, nad altarjem pa izrezljana Marijina podoba z Jezusom v naročju. Obraza sta od starosti očrnela. Kroni, ki jih imata na glavi, sta zlati, obleka je ozaljšana z biseri. Po tej hišici je posneta v ljubljanski frančiškanski cerkvi Marijina kapela za velikim altarjem. Taki posnetki se dobijo tudi v nekaterih drugih krajih.

Obiskovalca gane v Loretu pobožno vedenje romarjev. Glave klonijo do tal, poljubljajo tlak in stene, med molitvijo zdihujejo in točijo solze. Kdo šteje milijone ljudi, ki so že od leta 1294., ko se je začela ta božja pot, častili Marijo na tem kraju! Še zdaj prihaja nad 300 tisoč romarjev vsako leto semkaj. Cerkev ima škofa, več kanonikov in 14 spovednikov, ki govorijo jezike raznih katoliških narodov, da ustrežejo romarjem z vsega sveta.

Sveta hišica, stoječa v sredi cerkve pod kupolo, je ob vnani strani prevlečena s ploščami belega kararskega marmorja. Najimenitnejši kamnoseki in podobarji so okrasili kamenite plošče s prizori iz Marijinega življenja. Vse to so oskrbeli papeži, ki jim ni bilo nič predrago in nič prelepo, da je le služilo v večjo slavo Matere božje. Na eni plošči je sledeči napis, ki ga je sestavil papež Klemen VIII. leta 1602.:

»O Marijini romarji! Pobožno zdihujte h Kraljici angelov, k materi milosti, da vam pri svojem ljubem Sinu zadobi odpuščenje grehov, telesno zdravje in veselje večnega življenja.«

Pri tem spominu nam stopajo pred oči tudi drugi papeži, ki so bili glavni pospeševatelji Marijinega češčenja. V duhu gledamo dolgo vrsto s trojno krono ovenčanih cerkvenih poglavarjev, ki jih je Kristus postavil kot stebre in učitelje svoje ustanove na zemlji. Koliko so storili za izobrazbo človeštva, koliko za razširjanje Marijine slave! Zidali so hiše božje, vpeljali praznike in razne molitve njej v čast. Tudi po vedah in umetnijah so širili njeno slavo. Njej so izročali vse skrbi v vladanju Cerkve ter od nje pričakovali pomoči v hudih časih. Papež Pij IX. je romal sam v Loreto in zapisal leta 1849. besede:

»Nič nam ni bilo od mladosti bolj pri srcu kakor želja, častiti preblaženo Devico z vso pobožnostjo in z iskreno ljubeznijo ter vse storiti, kar bi služilo v Marijino večjo čast in v poveličanje njene slave.«

Splošno lahko trdimo, da so papeži skozi vsa stoletja pospeševali Marijino češčenje po krščanskem svetu. Prepričani so bili, da Marija ni samo zavetje svete Cerkve, marveč zavetje vsakega, ki se ji priporoča. Zato se je trdno držimo, saj premore vse pri svojem Sinu. Ona je dobra Mati vsakemu, ki obžaluje greh in ima trdno voljo se poboljšati. Mar bi ne mogli vstati vsi, ki so padli? Mar bi se ne mogli vrniti na pravo pot vsi, ki so zašli? Zakaj bi se ne mogli očistiti vsi, ki so omadeževani? Ali niso raztegnjene Jezusove roke na križu, da bi objele vse, ki se vračajo k njemu s potrjim srcem? Ali ne prihiti njegova Mati na pomoč vsakemu, ki je pripravljen začeti boljše življenje? Radujmo se torej, da je Marija naše pribežališče.

Presveta Devica, Pomočnica vernega ljudstva! Varuj katoliško Cerkev in ponižuj njene sovražnike. Podpiraj svetega očeta, vodi škofo in duhovnike, da ostanejo zvesti vrhovnemu poglavarju ter skupno z njim častijo tebe, o Kraljica, ter širijo tvojo slavo. Glej z milostnim očesom na kraljestvo tvojega Sina. Daj, da smo vsi varni pod tvojim plaščem in da posnemamo tvoje sveto življenje. Daj, da bo enkrat vsa krščanska čreda s pastirji vred uživala rajsko srečo blizu tvojega materinega srca.

Kolikor bolj so papeži skrbeli za lepoto Marijine cerkve v Loretu, v toliko večjem številu so dohajali romarji na to božjo pot. Duhovniki se že več dni naprej oglašajo, da bi mogli maševati v Marijini hišici. Velikokrat so maše od zgodnjega jutra do popoldneva ali celó do večera, posebno o Marijinih praznikih.

Ko prideš iz cerkve na trg, obiščeš tudi palačo, v kateri so prebivali papeži, kadar so prišli v Loreto. Največ je žrtvoval za to Marijino svetišče papež Pavel II. (1464—1471), ki je dal sedanjo cerkev zidati na svoje troške. Zbolel je za kugo, ki je takrat hudo gospodarila po Zgornji Italiji. Pripeljali so ga v Loreto, kjer se je s trdnim zaupanjem priporočil Mariji,

da bi ozdravel. Sveta Devica ga je uslišala in mu izprosila zdravje, on pa je dal iz hvaležnosti zgraditi sedanjo veličastno cerkev.

Po dovršeni pobožnosti si ogledaš vrvenje ljudstva na trgu pred cerkvijo. Tukaj kar mrgoli ljudi: romarjev, meščanov, postreščkov, otrok in beračev. Romarji kupujejo spomine na Loreto. Postreščki se ponujajo za vsakovrstna dela. Slabooblečeni otroci nas nadlegujejo, da dobijo par centezimov. Najbolj sitni in nadležni pa so berači, katerih je nenavadno veliko. Povsod hodijo za nami, lovijo nas za roke in za obleko, da jim podelimo miloščino. Domačini živijo večjidel ob dobičku, ki jim ga dajejo tujci. Gostilničarji nas vabijo, naj vstopimo pod njih streho in naštevajo dobre, s katerimi nam bodo postregli. Prav tako hvalijo tudi prodajalci svojo robo, kakor bi ljudje nikjer nič boljšega ne mogli dobiti. Romar bi se lahko hitro iznebil denarja, ako bi ne pomislil, da je prišel iz daljnega kraja in da mora varčevati, ker ima še dolgo pot do doma.

Preden zapustimo Loreto, obiščemo še enkrat sveto hišico in damo blagosloviti spominke, ki jih ponesemo svojim dragim na dom. Zadnji pogled po svetih prostorih, potem pa slovo od loretanske Marije v daljni Italiji.

Marija bodi nam pomoč,
ko svet nas zapusti,
ko nas objame smrtna noč,
nas milo sprejmi ti!
Saj tebe, Mater ljubimo
in vedno k tebi kličemo:
Marija varuj nas, Marija vodi nas
po pravi poti v sveti raj!

Devetnajsti dan.

Marija Snežna v Rimu.

Zgodovina Marijinega češčenja je zgodovina samih dobrot in vednega usmiljenja. Človeški rod časti Marijo kot Mater božjo in svojo Pomočnico, ona pa siplje na njega neštete milosti.

Preblažena Devica je prišla na zemljo kot vzhajajoča jutranja zarja. Pred jutranjo zarjo pa beži tema, pred njo ugasnejo tudi najsvetlejšje zvezde. Prav tako pred Marijo. Bog je okrasil njeno dušo zato s tako svetlobo, da je bila vredna, postati Mati božja. Obsul jo je z vsemi darovi iz svoje zakladnice zato, da je lepša kakor angeli in svetniki. Če pridenemo tej Marijini lepoti še brezšteviline čednosti in zasluge, ki si jih je pridobila v življenju, se ne moremo čuditi, ako jo je pozdravil nadangel Gabriel z besedami: „Milosti polna.“ O ko bi jo mogli videti, kako se blešči ob božjem prestolu in kako jo slavijo vsa nebesa! Častimo jo tudi mi! Častimo jo kot hčerko nebeškega Očeta, kot Mater Sina božjega in kot nevesto svetega Duha. Posvetimo ji svojo dušo in svoje telo strdnim zaupanjem, da nam bo izprosila vse, česar potrebujemo za zveličanje.

* * *

Že smo v drugi polovici majnika. Do danes smo bili na osemnajstih božjih potih. Kam hočemo romati zdaj? Pojdimo v središče krščanstva, v mesto Rim. V Rimu je okrog 400 cerkvá, med temi 80 Marijinih. Katero si bomo izbrali? Gotovo tisto, ki je prva med Marijinimi svetišči. Pravijo ji Marija Snežna ali po latinsko „Maria ad Nives“. Marsikdo, ki jo prvič obišče, si zakrije obraz z obema rokama, ker v začetku ne more prenašati krasote te cerkve. Njeno zgodovino bi opisali v kratkem takole:

Ob vladanju papeža Liberija (352—366) je živel v Rimu bogat in blag meščan Janez. S privoljenjem svoje prav tako blage žene je sklenil, da daruje vse svoje premoženje Materi božji, ker je bil brez dedičev. Prosil je Marijo, naj sprejme ta dar in naj mu tudi naznani, kako bi porabil premoženje v njeno čast. Marija je uslišala prošnjo. V noči od 4. do 5. avgusta leta 352. mu je bilo razodeto, naj sezida cerkev na tistem kraju, kamor bo padel prihodnjo jutro nov sneg. Zjutraj je bil grič Eskvilin pokrit s snegom. Vsi so se čudili nenavadnemu dogodku.

V Rimu sneg tudi le malokdaj pobeli, zdaj pa je padel 5. avgusta, torej ob času velike vročine.

Papež Liberij je sklical duhovščino in šel z njo v procesiji na grič Eskvilin. Tukaj je v snegu zaznamoval načrt cerkve. Bogati meščan Janez pa je spolnil svojo obljubo ter na tem prostoru sezidal svetišče z imenom „Marija Snežna“. Nekateri ji pravijo tudi „Maria Maggiore“ (Marija Večja) zaradi njene velikosti in lepote.

Rim, poprej sedež vsemogočnih paganskih cesarjev in najhujših preganjalcev kristjanov, se je začel spreminjati v krščansko mesto. Iz razvalin podrlih malikovalskih templjev so se vzdignile hiše božje. Iz njih je vzrastlo Marijino češčenje enako rodovitnemu drevesu, ki dobiva vedno močnejše korenine v zemlji, zunaj pa razprostira veje na vse strani. Marija si je pridobila ljubezen in zaupanje sveta.

Cerkev Marije Snežne v Rimu je največji in menda tudi najlepši Marijin dom na svetu. Na prostornem trgu pred cerkvijo stoji 41 metrov visok graniten steber še izza časa rimskega cesarja Vespazijana. Na vrhu stebra so postavili Marijin kip iz pozlačenega bronu. Nad hišo božjo se vzpenja veličasten zvonik, obdan z dvema kupolama. Po mnogih stopnicah prideš do štirih vrat, držočih v notranjščino. Pri prvem pogledu ni mogoče reči drugega kakor: O nebeška lepota! Vsa cerkev se blešči v zlatu. Zidana je v podobi križa. Šest in trideset ogromnih stebrov iz belega marmorja jo deli v tri ladje; srednja, nekoliko vzvišena od stranskih dveh, je v resnici prava zakladnica bogastva in krasote. Marmornati tlak raznih barv se sveti kakor zrcalo. Stene so pokrite z drobnimi kamenčki (mozaiki), ki predstavljajo svetopisemske prizore iz Marijinega življenja. Ves strop je pozlačen. To je še tisto zlato, ki so ga Španci prinesli iz Amerike, ko je Krištof Kolumb odkril ta novi del zemlje. Zlato sta darovala španski kralj Ferdinand in kraljica Izabela.

Veliki altar je v sredi cerkve. V tistih rimskih cerkvah, ki jim pravijo „bazilike“, ne stoji veliki altar ob koncu svetišča, temveč je postavljen sam

zase v sredi cerkve. Tukaj ne more maševati vsak duhovnik. Le tisti, ki ima dovoljenje od papeža, sme na tem altarju opraviti sveto mašo, in sicer tako, da je obrnjen proti ljudstvu.

Izmed mnogih kapel, razvrščenih na obeh straneh hiše božje, je najvažnejša Marijina kapela na evangeljski strani cerkve. V sredi altarja je najdražja podoba Matere božje. Najdražja zato, ker jo je naslikal po občnem mnenju sveti evangelist Luka, živeč ob Marijinem času. Podoba predstavlja Marijo, kakršna je bila v resnici. Častili so podobo že prvi kristjani v Jeruzalemu, iz Jeruzalema jo je prinesla v Rim sveta Helena, mati cesarja Konstantina, papež Liberij pa jo je ustoličil v baziliki Marije Snežne. In tukaj jo obiskujejo verniki že več kakor 1500 l. Od silne starosti so barve otemnele, da je težko razločiti vsako potezo. Vendar se v bližini lahko spozna lepota Marijinega obraza. Višnjevo ogrinjalo pokriva glavo in nekoliko tudi čelo. Božje Dete, sedeče v Marijinem naročju, drži v levi roki zaprto knjigo, z desno blagoslavlja, oči pa ima obrnjene v preblazeno Devico. Da bi se podoba dalj časa ohranila, je zakrita. Odgrnejo jo le takrat, kadar pride v kapelo večjo število romarjev. Ob takih prilikah prižgo sveče na altarju, odkrijejo podobo in pojejo lavretanske litanije. Božjepotniki so prevzeti veselja, ko gledajo mili obraz Matere božje in njenega božjega Sina. Ni treba dostavljati, da je podoba v zlatem okviru in okrašena z biseri. Na Jezusovi in Marijini kroni pa se bleščijo pristni demanti. Kapeli pravijo Pavlova, ker počiva v njej papež Pavel V. Vsa kupola odseva v brušenem marmorju. Prav tako se sveti altar v zlatu in srebru. Vedno klečijo ljudje pred podobo s trdnim zaupanjem, da bo Pomočnica kristjanov uslišala njih prošnje. Ob času velikih nadlog nosijo podobo v slovesni procesiji po rimskih ulicah.

Ljubi verniki! Kam hodijo reveži najrajši prosit? Ali ne v take hiše, v katerih prebivajo premožni in blagi ljudje? Prosjak pravi: „Tam je dober gospodar, tam je usmiljena gospodinja. Še nikoli

nisem šel prazen iz hiše, pa tudi danes ne bom šel. Dobil bom denarno podporo ali jesti. Sprejeli me bodo čez noč pod streho ali mi dali kako obleko.“

Taki prosjaki smo tudi mi. Kolikokrat se primeri, da nam nihče ne more pomagati kakor samo Bog in njegova Mati! Kdo ima najboljši dar za nas? Kdo drugi kakor Marija, ki je za Bogom naša največja dobrotnica. Sveta Cerkev to dobro ve, Odločila jej ni samo enega dneva v njen praznik, kakor drugim svetnikom, ampak več praznikov. Njej, najlepši Kraljici, se pa spodobi tudi najlepši mesec v letu, in ta mesec je majnik, v katerem se zbiramo vsak dan pred njenim altarjem. Hvaležni otroci napravijo materi radi kakšno veselje. Napravimo tudi mi svoji najboljši Materi to veselje, da radi hodimo k Šmarnicam. Kakor ni katoliške dežele, kjer bi se ne opravljala ta lepa slovesnost, tako tudi ni stanu, v katerem bi ne imela Marija častilcev. Ona zasluži, da jo najbolj častimo za Bogom. Božja vsemogočnost je v Mariji združila vse, kar jo dela vredno našega češčenja. Zato je pridejala sveta Cerkev molitvi „Oče naš“ takoj molitev „Zdrava Marija.“ Poleg tega nas opominja zvon trikrat na dan, da ne pozabimo moliti angelovega češčenja. Sicer pa je čast, ki jo skazujemo Mariji, skoro prirojena naši naravi. Ko smo kot otroci iz ust svoje pobožne matere prvič slišali Jezusovo ime, smo slišali tudi ime Marija. Tako je rastla ljubezen do Matere božje vedno bolj v naših srcih ter se razrastla v tako močno drevo, da ne moremo živeti brez Marije.

K njenemu češčenju nas pa nagibajo tudi razne potrebe, v katerih smo sami ali drugi. V stiski je sveta Cerkev, njen poglavar, njeni duhovniki in verniki. Preblazena Devica je naše pribežališče, zato kličimo k njej:

O sveta Devica in Gospa! Kraljica nebeškega dvora in vrata večnega življenja. Ozri se na nas nevredne služabnike. Tebe je ljubil Bog in te izbral za Mater svojemu Sinu. Ljubil je pa tudi nas in nam dal tebe za Mater. Pozdravljamo te kot Srednico med Bogom in med nami. Ne dopusti, da

bi kdaj razžalili tebe in tvojega Sina. Trdno se zanašamo, da te bomo gledali enkrat v večni slavi. Amen.

Dvajseti dan.

Monserrát na Španskem.

»Moj duh se veseli v Bogu, mojem Zveličarju.« Te besede je govorila Marija, ko je prišla obiskat svojo teto Elizabeto. Marija se je razveseljevala v Bogu, mi pa se razveseljujemo v Mariji. Ni boljšega zdravila zoper žalost kakor spomin na blaženo Devico, ki jo v lavretanskih litanijah imenujemo »Začetek našega veselja«. Vse, kar je Marija imela, je z veseljem Bogu darovala. Še takrat, ko je stala pod križem svojega Sina, je kljub žalosti občutila to veselje, da bo z Jezusovo smrtjo odrešen ves človeški rod. In če je bila veselega srca že tu na zemlji, kakšno veselje mora šele občutiti v nebesih? Veseli se, ker je obdana z večjo slavo, kakor si je poprej misliti mogla. Veseli se, da je povišana nad angele in svetnike. Vesela je, da jo nebeški prebivalci častijo kot Mater Sina božjega. Raduje se, da je najbližja božjemu prestolu in da more pomagati vsem, ki se jej priporočajo. Raduje se pa tudi zato, ker ne bo nikdar konec njenega veselja.

Lastnost blagega človeka je, da je vesel z veseli. Ako tedaj v resnici ljubimo Marijo, moramo ž njo deliti njeno veselje. Sveti Bernard pravi: »Kolikorkrat mislim na presveto Devico, vselej občutim veselje, ki me tolaži v žalosti, ki mi lajša bolečine in presega vsako veselje na svetu.«

Zato se radujmo tudi mi, da nam je dala Marija Zveličarja in da ima usmiljenje z nami. Veseli bomo pa tudi zato, da ima Marija toliko častilcev, ki tako radi obiskujejo kraje, kjer deli posebne milosti.

* * *

Španska dežela je pri nas prav malo znana. To je polotok, večinoma obdan z morjem. Z Evropo ga veže le na severni strani visoko gorovje, ki mu pra-

vijo Pireneje. Pa ne samo krajevne razmere, temveč tudi zgodovinska preteklost je vtisnila Španiji poseben značaj. Deželo so imeli namreč blizu 800 let v posesti Arabci, ki so bili mohamedanske vere. Španci so pogumno odbijali njih napade, toda sovražnika so šele leta 1492. pregnali v Afriko. Rešili so krščansko vero in si priborili popolno svobodo. Vendar pa je ostalo v deželi veliko roparjev. Preganjali so jih na razne načine, pa jim niso mogli do živega. Ustanovili so zoper nje posebno društvo z imenom »Santa hermandad« (sveta bratovščina) in najeli oborožene stražnike, da so se bojevali z razbojniki. Zdaj so že zelo pregnani, vendar pa se z železniškimi vlaki po samotnih krajih še vedno vozijo orožniki, da odbijajo sovražne napade.

V severni Španiji slovi veliko obmorsko mesto Barcelona. Ne prav daleč od Barcelone je sredi skalovja Marijina božja pot Monserrát. Po našem bi rekli Monserrátu nazobčana ali napiljena gora. Raztegnjena je precej na daljavo in visoka 1241 metrov. Njeni skalnati vrhovi so podobni visokim stolpom in vitkim piramidam. Vse gorovje je razorano in razklano, odtod ime nazobčana gora.

Marijino svetišče je zgrajeno pod gorskim vrhom in pripeto kakor lastovičje gnezdo ob skalnatih stenah. Dobra cesta je izpeljana po mnogih ovinkih do cerkve. Toda le malokdo hodi po njej. Vsak se pelje rajši po železnici-vzpenjači, ki drži med izklesanimi stenami navzgor. Nenavajenega človeka obide groza, ko vidi pod seboj globoke prepade in visoke nasipe, toda počasi ga mine strah, ker se vzpenja stroj brez vsakega sunka naprej. Varstvene naprave so tako zanesljive, da je nesreča skoro nemogoča. Vlak je sestavljen iz stroja in dveh vozov. Po sredi tira pa je še železno zobovje, ki ovira vlak, da ne more zdrčati nazaj.

Romar vprašuje, zakaj so zidali v tako strmem skalovju to veličastno Marijino svetišče? Koliko dela, da so napravili dovolj ravnega prostora za zgradbo cerkve in samostana? Vse to je naredila ljubezen do Matere božje.

Ko so prihruli leta 711. mohamedanski Arabci na Špansko, je skril škof Peter iz Barcelone Marijino podobo v votlino Monserráta, da bi bila za-varovana pred sovražniki. Pozneje so jo hoteli pre-nesti v bližnje mesto Manresa, toda niso je mogli spraviti iz votline, v katero jo je skril škof Peter. O tej čudoviti dogodbi poroča ohranjeni španski napis: »Aqui se hizo inmóvil la santa Imágen.« (Tukaj se ni dala premakniti sveta podoba.)

Sezidali so torej v monserrátskem skalovju naj-prej manjšo cerkev in poleg nje benediktinski samo-
stan. Ker pa je dohajalo toliko romarjev, da niso imeli dovolj prostora, so razstrelili veliko skalovja in zgradili leta 1592. sedanjo veličastno cerkev. Razen glavnega altolja je v njej še dvanajst stranskih al-tarjev. Milostni kip Matere božje je nad tabernakljem glavnega altolja. Marija sedi na prestolu z Jezusom v naročju. V desnici drži svetovno kroglo, iz katere poganjata dve liliji. Duhovnik-zakristan pelje rad romarje po stopnicah prav do Marijine podobe ter jim razloži zgodovino te španske božje poti. Vedno in vedno se spolnjujejo svetopisemske besede, vkle-sane nad cerkvenim vhodom: »Filii tui de longe ve-nient« — sinovi tvoji bodo od daleč prišli. Mnogo-številne množice ne samo s Španskega, temveč tudi iz inozemstva obiskujejo to slavno Marijino svetišče.

Dušno pastirstvo, ki daje mnogo dela, oskrbujejo benediktinci. Poleg tega imajo še dva druga posla. V samostanu je namreč zavod, v katerem se pri-pravljajo duhovniki za misijonarje v paganske de-žele. Dalje imajo menihi tukaj slovečo šolo za poučevanje v cerkvenem petju. Vsak večer pojejo oblečeni v koretlje pred milostno Marijino podobo pesem »Pozdravljena Kraljica« (Salve Regina). Kdor je kdaj slišal te nežne deške glasove, združene z resnobnim zborom redovnikov, ne more več poza-bitu genljivega prizora. Zato je na vsaki podobi monserrátske Matere božje upodobljen pevski zbor, slaveč preblaženo Devico. Genljivo je to petje in veselo obenem. Z Marijo je združeno veselje, brez nje je žalost. Zato smo veseli tudi mi, če zapojemo

kako Marijino pesem. »Čudno je,« — pravi sveti Ignacij — »da že sam spomin na Marijo napolnjuje srce z veseljem.«

Sveti Frančišek Solan je rad stregel bolnikom. Kadar so bili posebno žalostni, jih je razvedril s petjem. Igral je na gosli in s prijetnim glasom prepeval Marijine pesmi. Vsi bolniki, če so bili še tako otožni, so čutili najslajšo tolažbo. Ko je zbolel tudi prednik svetega Frančiška, mu je stregel Frančišek in ga tolažil z ljubeznivim prigovarjanjem. Neko noč je trpel prednik posebne bolečine. Frančišek ga je vprašal, kaj ga najbolj boli. Bolnik je kar molčal. Tedaj je Frančišek rekel: »Že vem, kaj bo pomagalo, zagosti in zapeti bo treba.« Vzel je v roke gosli in začel igrati nanje. Vmes je pred Marijino podobo, ki je visela nad bolnikovo posteljo, prepeval:

O Mati, tvoj naj tukaj bom,
da pridem kdaj v nebeški dom,
kjer večno solnce mi žari,
kjer ti Kraljica naša si,
v naročju tvojem Detece
hladí in céli rane vse.

Frančišek je pel tako prisrčno, da je bolnika zapustila vsa žalost. Bolečine so mu bile polajšane in veselje se je povrnilo v njegovo srce.

Vsak izmed nas je že občutil žalost. Če žalujemo zaradi grehov, zatecimo se k Mariji, ki je pribežališče grešnikov. Če žalujemo zaradi izgube ljubih rajnkih, pojdimo k Mariji, Tolažnici žalostnih. Če žalujemo v katerikoli nadlogi, hitimo k Mariji, Pomočnici kristjanov. Ona nas sliši in nam pomaga, ona je naše veselje. O srečni, da imamo tako dobro Mater! Naredimo ji tudi mi vsak dan kako veselje, da opravimo to ali ono dobro delo, to ali ono molitev njej v čast.

Pred monserrátsko cerkvijo so obokani hodniki podprti s stebri. Na stenah so uklesana imena svetnikov, ki so prišli počastit preblazeno Devico ter tukaj nekaj časa prebivali v celicah samostana. Zabeležena so imena: sv. Izidor, sv. Fulgencij, sv. Benito, sv. Milan, sv. Ludovik, sv. Leonard de Porto

Mauritio, sv. Frančišek Borgia, sv. Alojzij, sv. Florentina in sv. Terezija. Tudi Krištof Kolumb, ki je odkril leta 1492. Ameriko, se je prišel na Monserrát zahvalit, da je po dolgi morski vožnji pod Marijinim varstvom srečno došel nazaj v Španijo.

Romarji so obstajali posebno pri dveh kamenitih ploščah. Na prvi plošči se čita v latinskem jeziku:

»Tukaj se je svetemu Petru Nolasku v pogostni molitvi obudil namen, da bi ustanovil red sv. Trojice za odkup sužnjev iz mohamedanske oblasti. Red je ustanovil leta 1218.«

Na drugi plošči je napis:

»Tukaj se je sveti Ignacij iz Lojole posvetil Bogu in preblaženi Devici. Kot bivši vojak je obesil meč na altar Matere božje ter prečul, oblečen v raševino, več noči v obilnih solzah in molitvah. Leta 1522. je zapustil Monserrát in ustanovil Jezusovo družbo.«

Na tej glasoviti božji poti se romar spominja vseh venčanih glav, ki so se klanjale tukaj nebeški Kraljici. Spomni se sploh vseh tistih bogoljubnih duš, ki so se prav na tem mestu izročale Marijinemu varstvu. Kdo bi ne bil ganjen pri pogledu Marijine podobe, v katero je zrlo že toliko zemeljskih velikašev, znanih iz svetovne zgodovine, ali tistih srečnih, o katerih nam poroča knjiga svetnikov. Kraljice in kneginje, vitezi in drugi visoki gospodje so romali bosi v to Marijino svetišče. Cesar Karel V., ki je bil tako mogočen vladar, da ni nikdar zašlo solnce v njegovem cesarstvu, je obiskal devetkrat Monserrát in ga obdaril z mnogimi dragocenostmi.

Španci imenujejo Monserrát stolnico v gorovju in pozdravljajo Marijo z besedami: »Nuestra Señora de Monserrat roga por nosotros!« Slovenci pa pravimo: Naša Gospa Monserrátska, prosi za nas! Amen.

Eden in dvajseti dan.

Naša Gospa na stebru v Zaragozi.

Pripovedujejo o mladeniču, ki je šel ponoči sam domov. Da bi bil prej doma, je zavil z velike ceste in si izbral bližnjico. Noč je bila temna, da je prav

slabo videl. Zašel je in dolgo taval sempatja. Rad bi bil kam sedel in se odpočil, toda ni upal, ker bi se bil lahko prehladil v mrzli noči. Stopal je kar naprej nadejaje se, da bo že dobil pravo pot. Da bi si skrajšal čas, je začel moliti rožni venec. Pravkar je izgovarjal besede: »Sveta Marija, Mati božja, prosi za nas grešnike zdaj...« V hipu ga je ustavila neznana moč. Še koraka ni mogel narediti več. Kdo mu ne pusti naprej? Kar posije luna izza oblakov. Mladenič se prestraši, ko vidi, da stoji na robu globokega prepada. V njem bi bil našel grob, če bi ne bil obstal v zadnjem trenutku.

V tej zgodbi imate očitni dokaz Marijine pomoči. Vprašam: Ali ni sploh vse naše življenje podobno potovanju, na katerem nas čakajo temine skušnjav in nam grozijo raznovrstne nesreče? Kako lahko zgrešimo pravo pot in pridemo v pogubo! Če se pa držimo Marije, nas bo pripeljala brez nevarnih stranskih stez k svojemu Sinu. Kakor je rekel Zveličar: »Jaz sem pot, resnica in življenje« — tako pravi tudi Marija: »Jaz sem pot, ki pelje k Jezusu.« Znamenite so besede svetega Gregorija Nikomedijskega, ki vprašuje in tudi sproti odgovarja: »Hočeš srečen biti? Ljubi Marijo. Hočeš večno živeti? Ljubi Marijo. Ona je pot, ki pelje v nebesa.«

Zares, Marija je pot, ki pelje v zveličanje. Jezus je rekel o sebi: »Zgled sem vam zapustil, da tudi vi tako storite.« Prav tako more reči Marija: »Zgled sem vam zapustila, da se po njem ravnate.« Jezus je luč sveta, Marija je mati te luči. Jezus je modrost božja, Marija je mati, po kateri je ta modrost na svet prišla ter je tudi od nje dosegla najvišjo stopnjo modrosti. Vsaka Marijina čednost je prijetno dišeča cvetica, za katere vonjavo gredo njeni otroci. Marijine zglede bi primerjal svetlo brušenemu kristalu, odsevajočemu v mavričnih barvah, ki nam kažejo sijaj njenega lepega življenja. O kako se raduje naša duša, ko sliši Marijin glas: »Hodi za menoj!« Tvoja pota so resnično prava in Bogu prijetne tvoje steze. Želimo te posnemati, da pridemo po srečni smrti k tebi v nebesa.

Druga Marijina božja pot na Španskem je v mestu Zaragoza, ki šteje 100 tisoč prebivalcev. Dolg most, pod katerim teče reka Ebro, drži naravnost proti veličastni cerkvi »Nuestra Señora del Pilar« (Naša Gospa na stebru). Hiša božja je okrašena z osmerimi kupolami in z dvema zvonikoma. Mogočna vnanjost ne pusti človeka naprej, temveč ga izvabi, da pogleda v notranjščino.

Bila je vprav nedelja. Pred cerkvijo so ponujali prodajalci ljudem knjižice, rožne vence, podobice in razne drobnarije v spomin na to božjo pot. Iz ulic so prihajali duhovniki v talarjih in plaščih, prepasani s svilenimi cinguli in pokriti s širokrajnimi, ob straneh privihanimi klobuki. Vsi so hiteli v hišo božjo, da opravijo sveto daritev. Na obeh straneh cerkvenih vrat so bili zbrani siromaki, katerim je ta kraj najljubši. Ker niso tako srečni, da bi dobivali mesečno plačo, držijo v rokah okrogle kovinaste posodice, v katere pokladajo usmiljeni ljudje milodare.

Stopivši v velikansko Marijino svetišče, ne vemo, kam bi se obrnili najprej. Zakaj to ni ena cerkev, temveč dve cerkvi sta, pa sklenjeni tako med seboj, da tega ne spoznaš pri prvem pogledu. En veliki altar je obrnjen proti vzhodu, drugi proti zapadu.

Pri prvem altarju je klečalo mnogo ljudi. Vsem so bile oči obrnjene v blaženo Devico, ki stoji na marmornatem, poldrugi meter visokem stebru. V naročju drži božje Dete. Mati in Sin sta opravljena v dragoceno obleko, ki jo zamenjujejo ob raznih godovih z drugimi še bolj dragocenimi krili, darovi španskih velikašev. Polno lučic miglja v srebrnih svetilnicah okrog Marijine podobe. Visoko nad njo pa se vzpenja podolgasto-okrogla, na več krajih prevotljena in s steklom zaprta kupola. Na poprej omenjenem marmornatem stebru je videl stati Marijo — kakor pripoveduje legenda — sveti Jakob, apostol Španije. On je oznanjal ob bregovih reke Ebro in v drugih severnih španskih pokrajinah sveti evangelij. Da morejo romarji steber poljubovati, je ob strani odprtina, ki dopušča počeščenje tega staro-

davnega spomenika. Ljudje so se vrstili drug za drugim ter skazovali spoštovanje svetemu ostanku. Med božjepotniki je bilo veliko gospode, ki se po obleki ne loči dosti od naše. Gospe so črno opravljene z običajno mantilo čez ramena, s kratko kapuco čez glavo in s svilen mrežo okoli las. Najbolj nas zanima španski kmetič v belih nogavicah, črnih baržunastih hlačah, segajočih do kolen, v višnjev-kastem, na hrbtu zadrnjenem jopiču ter s širokim pasom.

O kako prevzame človeka pobožnost, ki jo vidi med španskim narodom! S kakšnim zaupanjem gleda to ljudstvo v mili obraz božje Matere! Naj nam je zgled, da stavimo tudi mi vanjo svoje upanje. Marija vse čaka, da pridemo k njej. Kje najdemo boljše varstvo kakor pri Mariji? Ako bi nas zavrgel ves svet, ona nas ne bo zapustila. Saj je Marija po božji naredbi naše zavetje, ker nam jo je Kristus, viseč na križu, določil za mater. Če je pa naša Mati, nam gotovo ne bo storila nič hudega, temveč le dobro. Sama je občutila grenkobo sveta, zato ima usmiljenje tudi z nami.

Rimski vojskovodja Korijolan je bil po nedolžnem obsojen na smrt. Toda o pravem času je še pobegnil in se pridružil sovražnikom Rimljanov. Pri sovražnikih je zbral močno vojsko in napadel ž njo glavno mesto Rim (488 pred Kristusom), da bi se maščeval nad svojimi preganjalci. Rimljane je obšel nenavaden strah. Poslali so posredovalce z velikimi vsotami denarja do Korijolana, da bi ga preprosili, naj opusti obleganje in Rimu prizanese. Pa se ni dal omečiti. Zdaj je prišel Rimljanom na misel drug pripomoček. Šli so h Korijolanovi materi Veturiji in jo prosili, naj gre ona k svojemu sinu in ga pregovori, da bi prizanesel mestu. To je pa pomagalo. Korijolan se je težko vdal, vendar je zaradi materine prošnje odšel z vojsko od Rima. Le mati ga je mogla pripraviti do tega, da je opustil obleganje mesta.

Ako je paganski vojskovodja Korijolan iz ljubezni do svoje matere odpustil sovražnikom, bo li Jezus odbil prošnjo svoje matere Marije? Lastnost matere

je, da vedno ljubi in vedno odpušča. Vse njene misli so obrnjene na otroka; skrbi, moli in dela zanj. Vesela je, če ga vidi srečnega; joka, če ga vidi nesrečnega, in vselej dobi kakšen izgovor, da koristi otroku. Ni je stvari na svetu, da bi nam mogla nadomestiti mater. Mati je zaklad, čigar ceno spozna otrok šele takrat, kadar ta zaklad izgubi. Prav tako je Marija zakladnica vseh dobrot, studenec, po katerem nam pritekajo milosti od Boga. Po njej, to je po njeni priprošnji dobivamo vse dobrrote. Ona nas resnično ljubi, ker vidi v nas podobo božjo, ker ve, da smo ustvarjeni za nebesa in odrešeni s krvjo Zveličarjevo. Ve pa tudi, da smo zapuščeni Evini otroci in ima zato še večje sočutje z nami.

Od velikega altarja, obrnjenega proti solnčnemu vzhodu, pridemo mimo manjših kapel k velikemu altarju ob zapadni strani. Dolgo moramo hoditi, ker ima cerkev 132 metrov po dolžini in 67 metrov po širjavi. Pri velikem altarju na zapadni strani je bila pravkar slovesna maša. Španci so v vsem vedenju ponosni ljudje in upoštevajo tudi sijaj pri božji službi. Ti krasni obredi v katoliški cerkvi in ta enakost v bogoslužju! Naj pridemo v še tako oddaljen kraj, kjer nam je vse tuje, cerkev nam pa ni tuja. Tukaj smo kakor doma. Nad altarjem se je vzdigovala mogočna skupina Marijinega vnebovzetja. Spodaj apostoli, nepremično gledajoči navzgor. Na višini Marija v nebeški slavi. Poleg nje Bog Oče in Bog Sin, ki jej pokladata krono na glavo, nad glavo je sveti Duh, okrog in okrog pa množica angelov. Vsa ta skupina ni naslikana, tudi ne izrezljana iz lesa, temveč izklesana iz belega kararskega marmorja in bogato pozlačena.

Ko ogleduješ tak umotvor, ti pride na misel, kako zelo sveta Cerkev podpira umetnost in kako bogato plačuje umetnike. Nikjer ne varčuje, da le kolikor mogoče dostojno predstavlja čast brezmadežne Device Marije, najlepši cvet človeškega rodu. Saj naš um ne najde lepših predmetov, kakor sta Sin božji kot odsvit Boga Očeta in nebeška Mati kot vzor vse popolnosti. Zato hitijo milijoni v Marijina

svetišča. Krščanski umetniki so znali trdemu kamenu vdihniti življenje. S svetim strmenjem ogledujemo te ogromne božje hrame, dragocene altarje in čudovite podobe. Odkod so dobili naši predniki sredstva, s čim plačali stroške za taka dela? Zgodovina na to odgovarja: Živa vera jih je nagibala, da so vse žrtvovali za čast božjo. Kdor pa je bil brez premoženja, je dal samega sebe, to je: brezplačno je delal in tako z rokami pomagal. Kako občudovanja vreden prizor je bil, ko so se ljudje namesto živine vpregali pred vozove ter vozili težke tovore za zidavo nove hiše božje! Niso se strašili ne vode ne gore; kar naprej so hiteli, da bi več naredili. Zvečer pa so prižgali luči, zaužili skromno jed in šli k počitku, da so drugo jutro začeli zopet z novim delom.

Poglejmo še enkrat v španski cerkvi del Pilar na stebru stoječo Marijo in izročimo se njenemu vodstvu. Pokleknimo še enkrat pred altar, nad katerim vidimo njeno častitljivo podobo, potem pa vzemimo slovo od tega Marijinega svetišča, ki nam bo ostal v vednem spominu.

O presveta Devica! Čeprav ne moremo že zdaj gledati tvojega veličastva, veselimo se vendar s teboj, da te je Bog tako visoko povzdignil. Priporoči nas svojemu Sinu, da bi mogli enkrat gledati tvoje poveličanje v nebesih. Amen.

Dva in dvajseti dan.

Fátima na Portugalskem.

Velikokrat nam stopi Marijina podoba pred oči. Vidimo jo v cerkvi, vidimo jo ob potih in v vsaki krščanski hiši. Umetniki nam predstavljajo Mater božjo, kako sklepa roke k molitvi in gleda proti nebesom. Ali kako ponižno sprejema angelovo pozdravljenje in odgovarja: »Glej, dekla Gospodova sem, zgodi se mi po tvoji besedi.« Ali kako ljubeznivo je obrnjena proti božjemu Detetu, ki ga drži v naročju. Ali kako stoji kot žalostna Mati pod Je-

zusovim križem na Kalvariji. Izmed vseh pa je naj-veličastnejša podoba Marijinega vnebovzetja.

Vi vsi, ki gledate Marijo, veselite se njene lepote in slave. Pozdravljajte jo, kakor pozdravljate jutranjo zarjo po dolgi temni noči, saj jo je pozdravljajal že sveti Duh v stari zavezi z besedami: »Vsa lepa si in madeža ni na tebi.«

Marijino poveličanje nas pa ne napolnjuje samo z veseljem, temveč tudi s tolažbo. S tolažbo, ker nam kaže resnico besedi svetega Pavla, da trpljenje tega sveta ni nič v primeri s prihodnjim veličastvom. Kakor se je Mariji vsaka solzica spremenila v svetli biser njene krone, tako čaka tudi tebe za vsako trpljenje, ki ga radevoljno sprejmeš, za vsak križ, ki ga potrpežljivo nosiš, zasluženje pri Bogu. Marijino povišanje naj te napolnjuje s hrepenenjem po tistem plačilu, ki je pripravljeno vsem, ki Boga ljubijo.

Kristjani se zatekajo k Mariji v vseh potrebah. Zato je toliko njenih božjih potov, o katerih pravi sveti Avguštín: »Mi Marijo tudi s tem častimo, da obiskujemo kraje, ki jih je Bog njej na čast posebno visoko povzdignil. Tam se še bolj vnema naša ljubezen. Na takih krajih prejemamo več dobrot kakor drugje, ker deli Bog svoje milosti na Marijino priprošnjo, kakor hoče in kjer hoče.«

* * *

Dolga bo današnja pot, toda ne ustrašimo se je, saj nas bo pripeljala k blaženi Devici Mariji. Daleč daleč od nas je portugalska dežela. Potovati moramo skozi laške, francoske in španske pokrajine prav tja do Atlantskega morja, ki loči Evropo od Amerike.

Fátima se imenuje ta božja pot. Ni stara, temveč najnovejša. Začela se je šele leta 1917. Skoro neverjetne novice prihajajo od tam, toda dokazane so po pričah, ki so to videle in slišale. Nad temi novicami je dvomila tudi cerkvena oblast. V začetku je molčala in dolgo ni hotela poseči vmes. Šele meseca maja 1921 je bila opravljena tam prva služba božja. —

Fátima je revna vas, ki je ne najdeš na nobenem zemljevidu. Sameva severno od glavnega portugalskega mesta Lisabona. Bog si izbere večkrat majhno in slabo, da naredi veliko. Odrešenik tudi ni hotel biti rojen v Herodovi palači, temveč v zapuščenem hlevcu. Revno Devico si je izbral za svojo Mater. Majhni kraji in majhni ljudje so večkrat močno orožje v božji roki. Fátima je odgovor iz nebes na preganjanje katoliške Cerkve na Portugalskem. V tej državi so bili vedni upori. Cerkvam so ugrabili posestva, izpraznili samostane, ločili Cerkev od države. Na razvalinah revolucije pa je začelo poganjati novo življenje. Portugalski duhovniki pravijo: »Prej smo spali, zdaj pa delamo.«

V Fátimi so se vršili sledeči dogodki:

Na velikem pašniku je rasel košat hrast, pod katerim so ljudje, posebno pastirji, radi iskali sence ob vročih dnevih. Bilo je meseca maja leta 1917. Pod hrastom so počivali trije pastirski otroci: Lucija, Frančišek in Hijacinta. Lucija je bila stara 10, Frančišek 9, Hijacinta 6 let. Kar zagledajo med hrastovimi vejami lepo mlado gospo z rožnim vencem okoli rok. Otroci so jo opisovali takole:

Imela je ljubezniv mladosten obraz, vendar so se poznali na njem sledovi žalosti. Telo je bilo nekoliko naprej nagnjeno. Prikazen je imela od glave do nog svetlobelo obleko. Bela, gosta tančica, razpeta čez glavo in ramena ter segajoča do tal, je bila obrobljena z zlatom. Tančico je držala skupaj vez pod vratom. Čez tančico je nosila prikazen bel plašč, ki pa ni segal prav do tal. Obleka je imela široke rokave, da se je nekoliko videlo tudi spodnje oblačilo pri členkih rok. Kot okraska sta služila zlat pas okoli ledij in zlat trak, viseč od vratu navzdol. Okoli rok je imela gospa rožni venec. Od telesa so opazili samo obraz, nekoliko vratu, sklenjene roke in konec nog.

Otroci so trikrat videli to prikazen, ki jim je naročila, naj se sezida tukaj svetišče, kjer bodo ljudje prejemali obilne milosti. Studenec pa, ki bo

začel izvirati na tem kraju, bo imel zdravilno moč. Zadnjič se je otrokom prikazala 13. majnika 1917 opoldne.

Ljudstvo v začetku ni dosti upoštevalo pripovedovanja otrok. Brezverci pa so se posmehovali temu, kar so slišali. Povedali smo že, da je tudi cerkvena oblast sprejela z veliko nezaupnostjo opisane dogodke, ki so bili nekoliko podobni dogodkom v Lurdu. Dolga štiri leta je izpraševala cerkvena komisija Lucijo, Frančiška in Hijacinto na vse mogoče načine o prikazni, toda ni zasledila nobenih nasprotij. Prepričala se je, da so imeli otroci vsega spoštovanja vredne starše, ki so jih dobro vzgojili in da sploh ni bilo nobenega povoda sumiti otrok, da bi bili govorili neresnico. Kljub temu se je stvar brez posledic vlekla naprej, dokler ni nastopil nov dogodek.

Malo korakov od hrasta, kjer se je Marija prikazala, je začel izvirati čist studenec. To je bilo nekaj nenavadnega, reči bi morali čudovitega, ker je vsa okolica Fátime izsušena planota. Ljudje so poprej kopali jame in vanje lovili deževnico. Kadar pa dalj časa ni deževalo, so morali voziti vodo iz daljnih krajev. Pozneje je začel v bližini teči še drug vrelec. Oba se zdaj stekata v en studenec, ki zadošča vsej okolici.

Povsod na Portugalskem in tudi čez meje so govorili o nenavadni prikazni. Ko pa je bilo nekaj bolnikov v hipu ozdravljenih, je nastal velik naval na Fátimo. Zdaj šele so začeli v škofijskem mestu Leiria z resnobo preiskovati to zadevo. Škof Don Jóse da Silva je poslal v Rim obširno poročilo, ki je ondi hodilo od enega papeževega urada do drugega tako dolgo, da se je smela 13. maja 1921 opraviti prva sveta maša na kraju prikazovanja. Ni mogoče opisati, s kakšno radostjo je sprejelo ljudstvo to dovoljenje iz Rima in kako velike množice so bile zbrane tisti dan v Fátimi.

»Devica milostljiva, prosi za nas!« — tako molimo v lavretanskih litanijah. Marija je usmiljena vsem, ki iščejo v svojih revah pri njej pomoči. O bodi

vedno naša dobrotljiva Mati, da prejmemo zveličanje od Gospoda! Zvesti hočemo ostati Bogu in tebi. Reši nas vsega hudega, ki nas tlači zdaj, in vsega hudega, ki nas čaka v prihodnosti.

Božja pot v Fátimi je naraščala bolj in bolj. Ljudje so spoznali, da imajo v Mariji mogočno oporo. Skoro neverjetno je, koliko romarjev prihaja dandanes v ta kraj. Kdor gre v Fátimo, ne gre za razvedrilo, temveč za pokoro. Na planoto, ki se vzpenja 500 metrov nad ravnino, držita dve cesti: ena od vzhoda, tri ure dolga, in ena od zapada, pet ur dolga. Po teh dveh cestah se pomikajo stotisoči peš ali na raznih vozilih. Dolga je ta pot in združena z žrtvami. Povsod pa vidimo vdanost, zaupanje in vztrajnost. Cesta je polna klancev, da odletavajo vozovi sem in tja. V začetku pota so njive in vinogradi, ko pa pridemo višje, je okolica kamenita in gola. Sveti kraj, obdan z zidom, je četverooglat, 330 metrov dolg in 270 metrov širok. Tega prostora ne sme nihče drugi prestopiti kakor sami romarji. Vozovom, prodajalcem in prosjakom je določen prostor zunaj zidovja. Tisti hrast, na katerem se je Marija prikazovala, so božjepotniki popolnoma razsekali in razrezali ter odnesli koščke lesa kot spomin na svoje domove. Ostal je samo štor drevesa.

Leta 1922. so portugalski revolucionarji z dinamitom razstrelili Marijino kapelo v Fátimi kakor tudi štor, ki je ostal od hrasta. Mislili so, da bo zdaj konec božje poti, toda dosegli so vprav nasprotno. Ljudstvo je prihajalo še v večjem številu ter donašalo obilne darove za zidanje nove cerkve. Pri polaganju vogelnega kamna je bilo 13. majnika 1928 navzočih 500 tisoč ljudi. Pol milijona jih gotovo še nihče ni videl skupaj na enem kraju.

Nova cerkev, z imenom bazilika, je največja cerkev na Portugalskem. Dolga je 82, široka 50 metrov. Ima veliki altar in 14 altarjev v stranskih kapelah, torej skupaj 15 altarjev v spomin 15 skrivnosti rožnega venca. Njen naslov je v portugalskem jeziku »Nossa Senhora do Rosario da Fátima« (Naša Gospa rožinvenska v Fátimi). Marijina milostna podoba je

izrezljana iz lesa natanko tako, kakor so jo videli pastirčki in kakor smo jo že poprej opisali. Cerkev še ni dozidana, ker potrebuje taka stavba več let, da je popolnoma dovršena.

Glavni shodi so trinajsti dan vsakega meseca. Največji shod pa je vsako leto 13. majnika, ker se je ta dan Marija zadnjič prikazala. Take dneve je silno veliko ljudi pri spovedi in pri svetem obhajilu. Veliki ciborij, ki je v njem prostora za 25 tisoč hostij, je 40 centimetrov širok. Iz njega dobivajo duhovniki, ki obhajajo vernike, vedno novih zalog svetih hostij. Obhaja pa neprestano ves dopoldan do 20 mašnikov. Romarji se bojijo, da bi bilo premalo hostij. »Padre, padre« vpijejo, da bi bili prej obhajani. Ob takih prilikah je večkrat okrog 200 maš na dan. Po pravici imenujejo Fátimo »Portugalski Lurd«. —

Omenili smo že oba studenca, ki sta začela teči po Marijini prikazni in se potem združila v enega. Zaradi obilnih ozdravljenj bolnikov s tisto studenčnico mu pravijo »Fonte miraculosa« (čudodelni studenec). Bolnikov je toliko, da je škof ustanovil posebno družbo žen in deklet z naslovom »Služabnice naše ljube Gospe Fátimske«. Ob sprejemu vsaka obljubi, da se bo izvežbala v tem, kar je potrebno za strežbo bolnikov. S svojo belo obleko, z belim pokrivalom in višnjevimi križem na prsih so te strežnice značilne prikazni v pisanem vrvenju romarjev. Skoro nadčloveško delo je, ki ga brezplačno opravljajo te plemenite žene in dekleta v službi bolnikov. Ko bi v Fátimi ne bilo nič drugega dobrega, kakor prava krščanska ljubezen do bolnikov, bi morali reči: Tukaj je roka božja!

Nekaj posebnega so procesije z milostno podobo preblazene Device. Brž ko prinesó podobo iz cerkve, jo obsuje cela ploha cvetja, ki so ga romarji v ta namen prinesli od doma. Takoj nato zamigljajo v solnčnem svitu po vsej ravnini beli robci v pozdrav nebeški Kraljici. Vsi je ne morejo obsuti s cvetjem, ker so preveč oddaljeni, zato jo pozdravljajo z robci. Ko nesó čudodelno podobo skozi vrste bolnikov,

vpije ljudstvo: »Zdravje bolnikov, prosi za nas!« Duhovniki začenjajo peti »vero«, da bi bolnikom vzbudili še večje zaupanje. V tem pristopi škof k oltarju. Komaj je kje maša pod milim nebom, pri kateri bi bilo s sveto daritvijo združenih toliko vernikov kakor v Fátimi. Po končani maši je blagoslov z Najsvetejšim. Med blagoslavljanjem narekuje duhovnik po mikrofону vzdih, ki naj jih verniki ponavljajo za njim. Duhovnik pravi: »Gospod, verujem v Tebe« in vse ljudstvo odgovori: »Gospod, veruje v Tebe«. Prav tako ponavljajo romarji vse druge vzdih, za duhovnikom. Kako mogočna mora biti molitev, ko molijo vsi za vse!

Ne moremo podrobno naštevati milosti, ki jih prejemajo verniki na tem kraju. Glavni dokaz uslišanih prošenj je ta, da ne obiskujejo tisoči, tudi ne desettisoči, temveč stotisoči romarjev glasovito Marijino svetišče Fátimo na Portugalskem.

Preslavna Devica! Tudi mi hodimo radi po božjih potih, na tako dolgo pot pa ne moremo iti za tabo. Zato te pozdravljamo od daleč in združujemo svoje prošnje s prošnjami tistih, ki klečijo pred tvojo podobo v Fátimi. Saj smo vsi tvoji otroci, ti pa si Mati nas vseh, o milostljiva, o dobrotljiva, o sladka Devica Marija! Amen.

Tri in dvajseti dan.

V Lurdu.

»Za Bogom častimo Marijo najprej« — tako se začinja stara slovenska pesem. Peli so jo naši pradedje doma ali kadar so šli na božjo pot. Marija je bila njih tolažba v tistih hudih časih, ko so Turki veliko let ropali po Slovenskem. Mariji so se izročali naši pradedje, ko so privrženci Lutrove vere zmanjševali njeno čast. Njo so prosili pomoči v vseh nadlogah in njej smo ostali Slovenci zvesti do današnjih dni.

Zgodovina katoliške Cerkve nam poroča, da je imela Devica Marija častilce v vseh stanovih. Cesarji

in kralji niso bili najzadnji med njimi. Mariji v varstvo so izročali svoje dežele; še celó denar so kovali z njeno podobo. Veliki častilci Marijini so papeži, škofje in duhovniki, ki vodijo kristjane proti srečni večnosti. Marijini častilci so sploh vsi verniki, višji in nižji, ker so vsi njene pomoči potrebni.

* * *

Pojdimo v francosko mesto Lurd, ki je postalo svetovno znano po čudovitem razodetju blažene Device Marije. Vlaki so polni božjepotnikov. Na večjih postajah priklepajo nove vozove in vstopajo nove množice. Vse je pomešano: svetno in duhovsko. Dosti je takih, ki prebirajo rožni venec, da nas gane njih pobožnost. Vidi se, da res ljubijo to molitev. In kako bi je ne, saj je mlada Bernardka pri prvi prikazni 11. februarja leta 1858 videla tisto lepo Gospo z rožnim vencem v roki.

Ravnina, poprej daleč okoli odprta, je vedno ožja. Bližamo se visokemu gorovju, ki se razprostira na francosko-španski meji. Goram pravijo Pireneji.

Približali smo se svetemu kraju, ki ga vsak romar težko pričakuje. Nemirno začne utripati srce, ko ugledamo na masabejskih skalah cerkev z belim, vitkim zvonikom. Marsikomu se prikradejo solze v oči, a da bi jih kdo ne opazil in ne vpraševal po vzroku, obrne se k oknu in gleda na drugo stran.

To je torej tisti kraj, ki smo ga že tolikokrat videli na podobah in je znan vsakemu otroku. To je votlina, kjer so se ponavljale prikazni, ki so jih oblasti strogo preiskovale, pa jih ni mogel nihče utajiti. To je jama, iz katere izvira čudodelni studenec. Taki spomini nam stopajo ob prihodu v Lurd pred dušo in vplivajo s tako silo nanjo, da se mora topiti veselja.

Narodi prihajajo v Lurd iz daljnih, da, iz najdaljnih krajev. Če vprašaš v Lurdu tujca, kje je doma, ti bo imenoval deželo, o kateri si še malokdaj slišal. Morebiti ni niti v Evropi, temveč v kakšnem drugem delu sveta. In kje je ona sila, ki vleče narode v ta kraj? Ni treba odgovora, da je tista sila blažena Devica Marija, Mati krščanstva.

S kolodvora gremo v Lurd po ulicah navzdol. Ura je že dvanajsta opoldne, toda ne iščemo gostilne, v kateri bi se pokrepčali, temveč hitimo naravnost proti svetišču. Ob koncu mesta stopamo čez most, pod katerim šumi gorska reka Gave. Gladka cesta, obdana z nasadi, nas privede do rožinvenske cerkve, ki ima izmed treh cerkvá, vzdigajočih se druga nad drugo, najnižjo lego. V mogočni okrogli zgradbi z visokimi oboki je petnajst kapel v spomin petnajstih delov rožnega venca. Od tu pridemo po stopnicah v višjo srednjo cerkev, izklesano iz skalovja. Nad njo pa je sezidana veličastna bazilika iz belih kvadrov.

Oko gleda povsod blesk in bogastvo, zlate in srebrne okraske, umotvore iz marmorja in slonove kosti. Stene so preobložene z dragocenimi darovi. Zlata srca bi lahko kar snemal in spravljaj v žep, toda kaj takega nikomur ne pride na misel. Posebno značilne so zastave, nanošene od vseh strani, viseče pod cerkvenim obokom. Glavni marmornati altar bazilike stoji prav nad tisto votlino, v kateri se je prikazovala Mati božja in rekla Bernardki: »Povej duhovnom, naj se zida tukaj kapela in ljudje naj prihajajo v procesijah na ta kraj.« Marijino izročilo je bilo izvršeno v polni meri. Niso zidali samo kapele, zidali so kar tri cerkve, katere obiskujejo zdaj ljudstva iz vseh delov sveta.

Dragi verniki! Danes je potrjeno od duhovske in deželske gosposke, da so bila prikazovanja, ki jih je videla preprosta Bernardka, resnična. Kljub temu so hoteli nasprotniki vso stvar utajiti. Kako hude skušnje je prestala uboga deklica! Končno so morali pa priznati tudi brezverci, da prikazovanj ne morejo razložiti po naravni poti in da deluje tukaj nadnaravna moč. Ob tem premišljevanju nam prihajajo v spomin besede apostola Pavla, ki piše: »Kar je slabo pred svetom, je izvolil Bog, da bi osramotil, kar je mogočnega« (I. Kor. 1, 27.). Preprosta deklica je bila izbrana za posredovalko med nebese in zemljo. Bog pripušča v sredi nevernega ljudstva taka prikazovanja zato, da poniža prevzetne, ki mislijo, da se

ne more zgoditi kaj takega, česar bi oni ne razumeli. Mi pa smo veseli, če nam zanesljive priče dokazujejo, da prevara ni bila mogoča. Trdno verujemo, da je stopila z nebeškega sedeža v solzno dolino blažena Devica ter nam prinesla svojo milost. O, kako poživi na pol zaspano človekovo dušo spoznanje, da je v zvezi z izvoljenimi božjimi in da pri Bogu ni nemogoča nobena reč.

Ljubi Marijini častilci! Nikar ne pričakujte, da bi vam razlagal na dolgo in široko zgodovino lurške božje poti ter našteval čudeže, ki se godijo v Lurdu. To naštevanje bi bilo po eni strani nepopolno, ker dogodkov, ki so se tukaj vršili, ni mogoče opisati s kratkimi besedami. Po drugi strani pa bi bilo tako pripovedovanje tudi nepotrebno, ker ste o tem že toliko slišali, da vam je precej znano.

Vendar naj je izmed mnogih čudovitih ozdravljenj v Lurdu omenjeno vsaj eno.

Bilo je binkoštno nedeljo. Proti lurški cerkvi je počasi stopala trudna romarica in peljala za roko majhno deklico. Deklica je bila popolnoma slepa. Obema se je poznalo na obleki, da sta revni. Prišli sta od daleč, zato sta že omagovali. Dekličina stara mati je glasno molila rožni venec, deklica pa ji je odgovarjala. Obe sta imeli trdno zaupanje na Marijino pomoč.

Že sta klečali pred lurško duplino. Stara mati je gledala Marijino podobo ter vedno in vedno ponavljala besede:

»O blažena Devica, zdravje bolnikov, izprosi tej revici, da spregleda.«

Tudi deklica je molila za staro materjo, toda ni videla Marijinega milega obraza in pobožnega ljudstva, zbranega okoli nje. Povsod tema in noč.

Tedaj je prišlo materi nekaj posebnega na misel. Sklonila se je k deklici in jej rekla:

»Odpri oči, Marija ti bo pomagala«!

Mar ni to čudno, siliti otroka, ki ni videl nikdar belega dne, naj odpre oči? Deklici pa so se res

odprle oči. Njen prvi pogled je bil pogled na podobo Matere božje. Deklica je vzdignila roke in zavpila:

»Vidim, vidim. O kako lepa Gospa! Ali je to Marija?«

»Da, to je Marija!« — so klicali ljudje, glasno jokali in hvalili blaženo Devico za veliko milost.

Potem so prišli duhovniki in prepevali znano Marijino hvalnico »Magnificat anima mea Dominum« — poveljučuj, moja duša, Gospoda.

O srečni! Med milijoni božjepotnikov smo zvedeli tudi Slovenci za Lurd in romali k jami, v kateri smo se v pristrčni molitvi izročali Marijinemu varstvu. Saj tukaj ne more nihče moliti drugače kakor pristrčno. Pred oči so nam stopili, vsi dragi znanci, ki ne morejo obiskati tega blaženega koščka zemlje, pa so nas pri slovesu od doma prosili naj se spomnimo v Lurdu njih in tudi rajnkih. Obljubili smo jim, da jih ne bomo pozabili in smo zvesto spolnili dano obljubo.

Votlina v Lurdu je od mnogoštevilnih sveč vsa okajena. Ob skalnatih stenah viseča znamenja človeške revščine (palice, bergle in drugo tako orodje) govorijo o usmiljenem materinem srcu. Ljudstvo kleči na tleh, usta se ne gibljejo veliko, srce je prevzeto najblažjih čuvstev, sveti mir veje tod okoli, le vzdihi pomoči potrebnih in le šumenje bližnje reke moti tišino. Da, tukaj človek ne občuje več s svetom. Zdi se, da živi v zamaknjenju, dvignjen v nadzemeljske prostore. Tukaj je moral pripoznati že marsikak brezverec moč milosti, ko je dobil izgubljeno vero nazaj in začel zopet moliti.

V vozičkih sedeči bolniki molijo na tihem rožni venec in pričakujejo ozdravljenja. Pa tudi drugi romarji molijo z bolniki, da bi bili prej uslišani. V bližini je kopališče, kjer je že marsikdo dobil zdravje. Tukaj je začel izvirati 15. februarja leta 1858 čudoviti studenec, ki se od tistega časa ni nikoli več posušil. Vsako minuto priteče iz njega 85 litrov bistre studenčnice. Kdor hoče, se je lahko napije ali natoči v posodo in vzame s seboj.

Ko so obhajali v Lurdu leta 1908 petdesetletnico Marijinih prikazovanj, so šli po zgledu drugih narodov tudi Slovenci na to slavno božjo pot. Pod pokroviteljstvom ljubljanskega knezoškofa dr. Antona Bonaventure Jegliča je vozil romarski vlak tja in nazaj 611 Marijinih častilcev. S seboj so nesli kameno spominsko ploščo in jo vzdali v steno lurškega svetišča. Ta plošča bo vedno pričala, da je slovenski narod Marijin narod. V plošči so vsekane besede sledeče molitve:

O Marija,
brani in razširjaj sveto Cerkev,
utrdi vero v naših dneh,
vzemi v varstvo našo domovino,
prosi za grešnike,
čuvaj nedolžne,
varuj tebi posebno posvečene,
stori nas vse kakor Bernardko srečne,
ako ne na tem, pa na onem svetu.
Amen.

Štiri in dvajseti dan.

Lijon na Francoskem.

Lepa misel je bila, da so posvetili najprijetnejši mesec v letu, mesec majnik, češčenju Matere božje. Ta misel se je priljubila po vsem katoliškem svetu. Spomladansko cvetje objema Marijino podobo. Sijaj mnogoštevilnih sveč razsvetljuje altar nebeške Kraljice, ki nas vabi k zaupljivi molitvi. Branje Šmarnic spodbuja vernike, naj se priporočajo blaženi Devici. Vesele pesmi povzdigujejo naše srce tja gor, kjer prosi Marija za svoje častilce. Zato hodimo radi k majniški pobožnosti, da nam bo majnik mesec blagoslova. Vsakega izmed nas tare kaka nadloga. Vsak ima to ali ono željo, ki naj jo razodene nebeški Kraljici. Uslišala bo naše prošnje morebiti še

poprej, kakor pričakujemo. Bog je vseмогоčen na prestolu, Marija pa je vseмогоčna pred njegovim prestolom. Molitve drugih svetnikov so molitve božjih prijateljev, Marijine prošnje pa so prošnje božje Matere. Veselimo se torej, da smo Marijini otroci! O blažena misel, da je Mati mojega Boga tudi moja Mati! Njena podoba naj nam stopi večkrat pred oči, vtisnjena naj je v naše srcé.

V mestu Florenci na Laškem je cerkev z imenom »Annunciata« (Oznanjena). Spominja nas vesele zgodbe, ko je nadangel Gabriel oznanil Mariji, da bo Jezusova Mati. V ti cerkvi je Marijina podoba, o kateri pravijo, da je niso naslikale človeške, temveč angelske roke. Poleg cerkve je samostan »Marijinih služabnikov«. Menihu, umetniku v slikarstvu, so naročili, naj napravi podobo Matere božje. Menih je brez posebnega truda naslikal angela, ki drži lilijo v roki. Naslikal je tudi preblazeno Devico, toda Marijinega obraza ni mogel upodobiti. Ni mu bilo mogoče izraziti tiste milobe in ljubeznivosti, kakršno bi bil rad videl na Marijinem obličju. Večkrat je začel, toda vselej jenjal. Odložil je slikarski čopič in sklenil, da podobe sploh ne bo naredil. Redovniki so mu prigovarjali, naj ne obupa, on pa jim je odgovarjal, da ne more naslikati Marijinega obraza.

Nekega dne je pa zopet začel slikati. Najprej je molil, potem pa zbral vse duševne moči, da bi bil upodobil res tak obraz, ki bi bil vreden Matere božje. Toda ni še napravil nobene poteze, ko ga je napadel zaspanec. Prebudil se je in ugledal naslikano neizrečeno lepo obličje preblazene Device.

Drugega ni mogel izgovoriti kakor: »O čudež!“ Prihiteli so njegovi redovni bratje in strmeli nad podobo, ki je ni mogla tako lepo naslikati človeška, temveč angelska roka.

Predragi! Marijina krasna podoba naj je vtisnjena tudi v naše srcé, podoba mila in čudežna, da bi se v veselju in žalosti nanjo ozirali, podoba Device Marije!

Češčenje Matere božje je dobro sredstvo, da si naklonimo njeno priprošnjo. Posebno pa velja to, če

se zatekamo k njenim čudežnim podobam. Seveda lahko molimo, kjerkoli hočemo. Toda dostikrat smo hitreje uslišani na božjih potih.

* * *

Danes bomo počastili Marijo v mestu Lijonu na Francoskem.

Lijon je izmed največjih francoskih mest. Mnogi palači stoje na obrežju dveh velikih rek, ki jima pravijo Rhone in Saone. Dva in dvajset mostov veže mestne oddelke drugega z drugim. V mestu in okolici je veliko tkalnic za svilo. Kar je najlepših in najbolj trpežnih svilenih izdelkov, prihajajo vsi iz Lijona. Največji kras mesta pa je na višini stoječe Marijino svetišče z imenom Fourvière (Forum vetus). Zato pravijo Lijonu kar naravnost »mesto Matere božje«.

Ob Kristusovem času je bilo to mesto sedež malikovalstva. Pagani so sezidali tukaj tempelj v čast rimskemu cesarju Avgustu. Templju so rekli »zlata hiša«. Posebno bogato ga je okrasil cesar Trajan (98—117). Toda paganski maliki so se morali umakniti pravemu Bogu. Na razvalinah »zlate hiše« so sezidali kristjani kapelico v čast Materi božji dobrega sveta. Verniki so vedno bolj zahajali v ta kraj, ki je postal kmalu slavna božja pot.

Tudi tla mesta Lijona so napolnjena z mučeniško krvjo. Tukaj so umrli za Kristusa sveti Fotin, sveta Blandina, sveti Irenej in več tisoč drugih kristjanov. Zato bi se lijonska Mati božja, ki jo častijo v svetišču Fourvière, lahko imenovala „Kraljica mučencev“.

Mesto Lijon, ki mu pravijo z latinskim izrazom Lugdunum, je vedno bolj naraščalo. Blažena Devica na višini Fourvière je vlekla nase romarje od vseh strani.

Leta 1245. je sklical papež Inocent IV. v Lijon vesoljni cerkveni zbor, ki mu je Inocent sam predsedoval. Preden so začeli zborovati, so se poklonili vsi Mariji v cerkvi Fourvière ter jo prosili pomoči. Posvetovali so se, kako bi pomagali Sveti deželi, ki

je bila tedaj v veliki stiski, in kako bi odvrnili nevarnost, ki je krščanski Evropi grozila od divjih Mongolov. Posebno važna točka posvetovanja je bila ta, na kakšen način bi bilo mogoče grško Cerkev, ki ni pripoznala papeža kot vrhovnega poglavarja, zopet zediniti z rimsko Cerkvijo.

Lijon je postal zaradi Marijine božje poti Fourvière tako znamenit, da se je vršil ondi nekaj let pozneje (1274) zopet vesoljni cerkveni zbor. Došel je papež Gregor X. obdan z velikim številom škofov in kardinalov. Zgodovinarji poročajo, da je bilo več kakor petsto zborovalcev. Na zbor so prišli tudi odposlanci grškega cesarja Mihaela Paleologa, da bi se doseglo zedinjenje med grško in rimsko Cerkvijo. Dokler je živel cesar Mihael, je ta zveza med Carigradom in Rimom držala, toda pozneje zopet prenehala. Navzoč je bil na tem cerkvenem zboru tudi kardinal sveti Bonaventura, znan kot poseben častilec Marije Device. Napadla ga je pa huda bolezen, da je v Lijonu umrl. Prav tako je bil namenjen k temu cerkvenemu zboru najbolj učeni bogoslovec takratnega časa sveti Tomaž Akvinski. Rekli so mu »angelski učenik«. Ni pa dosegel svojega namena, ker ga je Bog med potjo poklical k sebi.

Vsa zgodovina svete Cerkve je podobna veličastnemu sprevodu preblažene Device. Po vseh pokrajinah širne zemlje se razlega Mariji slava. Velika praznovanja in kronanja so čakali mogočnejši tega sveta. Ves kras in vse umetnosti so že uporabljali ljudje, da bi počastili umrljivega človeka. Toda take časti kakor Marija, ponižna dekla Gospodova, še ni užival noben zemeljski velikaš ter je nikdar užival ne bo. In tega Marijinega slavlja ne bo nikdar konec. Posvetna čast bo minila, Marijino češčenje pa bo ostalo na veke. Brezmadežna Devica zbira vse narode ter jim naklanja vsakovrstne dobrote. Kaj slišimo doneti iz davnih krščanskih stoletij, iz samotnih dolin, z vrhov gorá in iz mestnih cerkva? Pesmi in litanijske, v katerih kliče krščansko ljudstvo Marijo z najlepšimi imeni. Povsod se razlega: »Zdrava Marija, milosti polna!« Ta slava, ki prihaja od vseh strani,

pa ni umetno narejena, kakor se godi to pri posvetnih slovesnostih, temveč izvira iz odkrite ljubezni in iz otroške vdanosti do Matere božje. Zdi se, kakor da je že od davnih časov sam Bog govoril Mariji: »Postavil te bom kot ponos stoletij in v veselje od roda do roda« (Iz. 60).

Leta 1870. je bila huda vojska med Nemci in Francozi. Ko so močne nemške armade žugale Lijonu, da ga bodo zavzele, se je vse mesto posvetilo blaženi Devici Fourvierski. Mestni zastop in kardinal-nadškof sta obljubila, da hočeta sezidati Materi božji krasno cerkev na Fourvierskem griču, če bo Lijon obvarovan nemškega napada. Brezmadežna je tako sijajno poplačala to zaupanje, da noben sovražen vojak ni stopil v mesto. Zato so pa tudi meščani zvesto spolnili svojo obljubo. Staro cerkev so prenovili in na vrh zvonika postavili mogočen kip Marije Device, obrnjen proti mestu, ki leži pred njenimi nogami. Marija drži razprostrte roke, kakor bi hotela sebi izročeno mesto objeti.

Poleg stare prenovljene cerkve pa so začeli graditi novo veličastno baziliko. Že do leta 1890. so zazidali vanjo 13 milijonov frankov, pozneje pa tudi toliko ali še več. Nad cerkvijo se blešči kupola, ob štirih straneh cerkve stojijo štirje zvoniki. Romar, ki se bliža tej mogočni zgradbi, misli, da ima pred seboj sveto mesto Sijon. Stavbenik Bossan, graditelj bazilike, je šel pred začetkom zidanja v samoto ter se pripravljaj z molitvijo na delo. Z rožnim vencem v roki je delal načrt za Marijino bivališče, ki je postalo res zlata hiša.

Ko stopiš v notranjščino, vidiš same dragocene umetnine.

Kar pogled ti jemlje sijaj, kakršnega nisi pričakoval. Na mogočnih kamenitih stebrih stoje pozlačeni angeli, ki podpirajo obok. Središče lepote pa je veliki altar s prelestno Marijino podobo. Ta mili obraz, s katerega sije sama dobrota; te prijazne oči, ki nas tako sočutno pogledujejo; te prijetne ustnice, ki se bodo vsak hip odprle in nam nekaj tolažljivega povedale:

— vse to bi gledal in gledal, pa se ne bi naveličal. Kdo je podobi vdahnil življenje? Menda angel in ne človek.

Pred podobo klečijo množice romarjev ter iščejo pomoči pri Kraljici nebes in zemlje. Se li potem še čudiš, če nosi svetovno mesto Lijon častno ime: »mesto Matere božje« ter ji je sezidalo eno najlepših cerkvá na svetu?

O pesem angelska z nebes,
o zlata harmonija!
Le mrzli svet ne moli vmes,
ko kliče se Marija.
Za smrt se kdaj bom vlegel tih,
naj bo takrat moj zadnji vzdih:
O blažena Marija!

Pet in dvajseti dan.

Naša Gospa v Parizu.

Iz tisoč in tisoč cerkvá zvoni vsak dan angelovo češčenje. Milijoni vernikov molijo: »Angel Gospodov je oznanil Mariji in spočela je od svetega Duha. Zdrava Marija«. . . . To mora biti zelo veselo oznanilo, da se tolikokrat ponavlja. Zares ni večje in srečnejše novice kakor ta, da je Marija tista izvoljena Devica, ki nam je dala Odrešenika sveta. Angelove besede še zdaj oznanujejo in bodo brez prenehanja oznanjevale božjo ljubezen do nas. Bog je poslal svojega Sina iz nebes in Marija je njegova Mati. Zato ponavljamo vedno in vedno: »Zdrava Marija!« Razen Očenaša nam ni nobena molitev tako znana kakor ta molitev. Ko ste bili še otroci, so vas tako učile moliti dobre matere, zdaj pa vi učite svoje otroke.

Največja zahvala tebi, o Marija, da si postala s svojim privoljenjem Zveličarjeva Mati! Mi pa se bomo pri vsakem angelovem češčenju spominjali visokih skrivnosti, ki jih izgovarjamo z besedami nadangela Gabriela.

Marija je sprejela angelovo oznanilo z odgovorom: »Glej, dekla Gospodova sem, zgodi se mi po tvoji besedi.« Če tudi je spoznala veliko čast, ki ji je bila namenjena, ostala je vendar ponižna služabnica. Prav zato jo je povzdignil Bog nad vse stvari. Ne vidimo je več klečati v revnem hlevcu, ne vidimo je stati pod križem na gori Kalvariji, temveč jo gledamo v nebeški blaženosti, venčano s krono neminljivega veličastva. Bog sam jo je tako visoko počastil, o, častimo jo tudi mi. Saj ni prejela samo zase toliko milosti, temveč še bolj zato, da bi nas obogatila ž njimi. Duhovniki dobivajo mašniško posvečenje, da odpirajo vernikom zaklade dušnih dobrot. Prav tako nam je Bog dal Marijo, da deli iz božje zakladnice vse, česar jo prosimo. Sveti Bonaventura pravi o njej:

»Že ko je na tem svetu v revščini živela, je bila usmiljena do drugih, koliko bolj zdaj, ko kraljuje v nebesih, zdaj, ko še bolj pozna brezštevilne človeške reve. Blagor nam, da imamo tako skrbno Mater!“

Toda kako rado se zgodi, ljubi verniki, da iščejo ljudje pomoč pri Mariji le takrat, kadar so v velikih težavah, kadar pretakajo solze ob časni nesreči, kadar jih obiščejo bolezni ali kadar pride smrt v hišo. Prav je to, predragi, ker potrebujemo ob takih žalostnih dogodkih posebne tolažbe. Ne pozabimo pa, da se priporočamo Mariji vsak dan in da pribežimo k njej še posebno v svojih dušnih potrebah. Prosimo jo za milost prave pokore in za lepe čednosti. Potem nam ne bo sprosila samo duhovnih darov, temveč nam bo rada pomagala tudi v vseh zemeljskih zadevah.

Bilo je leta 1492., ko je v mestu Arabida na Španskem klečal pred podobo Matere božje Krištof Kolumb s 45 mornarji. Kaj pa so hoteli ti ljudje? Odločili so se na dolgo pot po morju, da bi odkrili neznano deželo. Španski kralj Ferdinand in kraljica Izabela sta jih oskrbela s potrebnimi ladjami, toda kdo jih bo varoval hudih viharjev, da bi jih ne potopili v globočini morja? Kolumb je dal na svojo ladjo z veli-

kimi črkami zapisati ime »Marija«. Trdno je zaupal na njeno pomoč. Dolgo so mornarji brodarili sem in tja ter že obupavali, da bi prišli še kdaj domov. Očitali so Kolumbu, zakaj jih je zvabil na tako nevarno pot in mu grozili, da ga vržejo v morje. Ta pa ni izgubil srca. Pomirjeval je tovariše in jih vzpodbujal, naj se zanašajo na Marijino varstvo. Kar začenejo mornarji nekega dne vesel glas: »Suha zemlja, suha zemlja!« Kdo bi popisal njih radost! Nov svet je bil najden, odkrita je bila Amerika.

Predragi! Tudi mi se vozimo kakor po morju proti neznani deželi. Komu bomo izročili čolniček svojega življenja? Komu drugemu kakor Mariji Devici z zaupnim klicem:

Kakor veš in znaš nas varno vodi,
skrbna, mila Mati z nami hodi!
Tebi se zročimo vsi,
Spremljaj nas do konca dni.

* * *

Menda še niste slišali o Marijinem svetišču, ki se vzdiguje sredi Pariza z dvema mogočnima zvonikoma nad vsa druga poslopja. Francozi pravijo tej hiši božji »Notre Dame« (Naša Gospa). Težko, da bi bila katera cerkev na svetu čakala toliko časti pa tudi toliko ponižanja kakor ta, čeprav je prestolna cerkev s sedežem kardinala-nadškofa.

Vogelni kamen ji je blagoslovil sam papež Aleksander III. leta 1163. Gradili so jo po tako velikem načrtu, da je bila dovršena šele v sto in tridesetih letih ter posvečena preblaženi Devici Mariji. Stolnico »Notre Dame« prištevajo najlepšim in največjim gotskim cerkvam svetá. Dolga je 130, široka 48, visoka 35 metrov. V notranjščini je 5 ladij, veliki Marijin altar in 37 kapel. Vsak občuduje to preimennitno delo krščanske umetnosti. Cerkev velja kot svetišče vsemu francoskemu narodu. V njej so bili francoski kralji krščeni in poročeni. V njej so se vršili tudi njih slovesni pogrebi. Tukaj so se kralji na kolenih izročali Materi božji, preden so šli na vojsko. Pri njej so iskali pomoči v vseh potrebah,

zahvaljevali se za dobljeno zmago in sklepali mir s tujimi vladarji. Nešteto vernikov je obiskovalo in še obiskuje milostno Devico, ki slovi z naslovom »Naša Gospa« po Francoskem in je znana v daljnem svetu.

Že ime Pariz pomeni nekaj posebnega. To je svetovno mesto, ki šteje več kot dva milijona prebivalcev. Sedež verske vneme pa tudi sedež hudobij. Tujcu pada velika skrb na srce, ko gleda z vzvišenega kolodvorskega prostora na brezbrojne ulice, polne ljudi in vsakovrstnih vozov, polne vrišča in hrupa. Še plašneje se mu zdi, če je čisto sam v brezbrojni množici. Kako bi potreboval znanca v ti babilonski zmešnjavi! Končno se vrže med ljudsko mešanico z zaupanjem da mu bo že Bog pomagal naprej. Seveda mora biti pa tudi sam zelo previden, da se mu ne zgodi kaj neprijetnega. Vedno mora imeti pred seboj francoski izrek: »Garde à vous!« To se pravi: Varuj se! Prišel si v mesto, kjer je bilo že veliko krvavih revolucij, kjer so morili kralje, odstavljali cesarje, streljali nadškofe, odpravili krščansko vero, pa se vendar zopet prepričali, da ni mogoče vladati brez nje. V Pariz prihajajo veseleparji iz največjih mest Evrope. Povsod prežijo nanje stražniki, zasledujejo jih po ulicah in jih spravijo vsak dan nekaj pod streho. Torej pazi, da ne padeš tem nevarnim ljudem v roke!

Kako si srečen, ko prideš čez most, pod katerim teče reka Seine! Od daleč te pozdravlja cerkev Notre Dame. Vesel stopiš vanjo in se priporočiš blaženi Devici. Mestni šum se izgublja v visokih cerkvenih prostorih in v svetem miru se odpočiješ pred milo Marijino podobo. Iz srca ti kipi molitev:

O dobrotljiva in ljubezniva Mati! Prišel sem v mesto, ki ga še pregledati ne morem. Vsem ljudem sem tuj in nikogar ne poznam. Poznam pa tebe, ki si vedno in povsod moja Pomočnica. Priporočam se tvojemu varstvu s ponižno prošnjo, da me srečno pripelješ v domovino. Presveta Devica! Ti si imela le enega Sina, ki si ga nad vse ljubila. In tega Sina si brez pridržka darovala Bogu, da je postal odkupnina za ves svet. O, da bi tudi jaz po tvojem zgledu

vse Bogu daroval. Daj, da trpljenje vdano prenašam in se popolno izročim v božjo voljo. Ozri se na moje dušne bridkosti in podeli mojemu srcu vsaj eno kapljico tistega veselja, ki ga uživaš v nebeški slavi.

Marijina cerkev v Parizu je čakala veliko težavnih preskušenj. Huda francoska vstaja leta 1793. tudi temu svetišču ni prizanesla. Zdivjano ljudstvo je razdejalo altarje in pokončalo dragocenosti. Bogokletje je odmevalo v teh svetih prostorih. Ko so se uporniki znosili nad cerkvijo, so napadli kralja Ludovika XVI. in kraljico Marijo Antoinetto ter oba obsodili na smrt. Šele Napoleon, izvoljen za cesarja, je naredil konec grozovitostim. Cerkev Notre Dame je bila sicer kmalu popravljena, toda verskega življenja Parižanov ni bilo mogoče tako hitro zboljšati. Kako zelo je bilo ljudstvo v tem oziru zanemarjeno, nam kaže sledeči dogodek:

Da je v tako velikem mestu kakor Pariz mnogo popačenosti, si lahko mislimo. Sredi mesta je bila župnija, ki je štela 26 tisoč ljudi. Med toliko tisoč jih je leta 1836. samo 720 zadostilo velikonočni dolžnosti. O največjih godovih jih je prišlo prav malo v cerkev. Nihče ni maral poslušati božje besede. Spovednice so stale zapuščene. Ljudstvo je očitno zaničevalo duhovnike. Ves trud župnika in njegovih duhovnih pomočnikov je bil brezuspešen, nevera se je vedno bolj razširjala. Župnik je premišljeval na razne načine, kaj bi bilo početi. Od nobene strani ni pričakoval pomoči kakor le od Boga na priprošnjo Matere božje. Izročil je župnijo Marijinemu posebnemu varstvu in vpeljal bratovščino Marijinega Srca. Udje so opravljali molitve v ta namen, da bi se nasprotniki ogreli za ljubezen do Boga in blažene Device. Kmalu so se godila čudna spreobrnjenja. Bratovščina se je začela širiti na vse strani. Brezbožneži so se vračali v katoliško Cerkev in mlačni so postali vneti kristjani. Pariške božje hiše so se polnile z verniki in ljudje so zopet spolnjevali krščanske dolžnosti. Nihče ni dvomil, da je bil ta čudoviti spremen očitni dokaz Marijine priprošnje. Saj je Marija polna milosti, ki le to želi, da bi bil Bog

poveličan in da bi bili mi srečni tukaj in v večnosti. V Marijinem srcu je prelep vrtec vseh čednosti. Naj bi tudi v našem srcu rastle blagodišeče cvetke krščanskega življenja. Marija govori vsakemu izmed nas: »Išči življenje in našel ga boš. Malo pa ti koristi življenje telesa, ker pelje v smrt. Išči veliko več življenje duše, zakaj le eno imaš, in ta je draga, ker ne bo nikoli umrla. Če boš hodil po mojih stopinjah, ne dvomi nad mojim varstvom. Vedi, da vse zamorem pri Bogu, saj sem najbližja njegovemu sedežu. Moj otrok, posnemaj me, ako me ljubiti želiš. Poslušaj moj glas in ne pozabi, kar te učim. Potem bo tvoje srce polno tolažbe in tvoja duša polna veselja.«

Sprejmi, sveta Devica, našo hvalo in dodeli nam, česar te prosimo. Usmili se naših slabosti, ti edino zavetje grešnikov. Od tebe upamo dobiti odpuščanje, od tebe, o preblazena, upamo dobiti tudi plačilo. Pridi na pomoč nesrečnim, osrčuj boječe, podpiraj slabotne. Daj da vsi, ki te slavimo, čutimo tvoje mogočno varstvo. Amen.

Šest in dvajseti dan.

Stari Ötting na Bavarskem.

Gotovo je že vsak izmed vas romal na kakšno vsaj bližnjo božjo pot. Z veseljem ste šli od doma. Težko ste čakali, kdaj boste ugledali Marijino cerkev. Z ganjenim srcem ste pokleknilili pred milostno podobo ter izročili Materi božji svoje prošnje in prošnje vseh tistih, ki so se priporočili vaši molitvi.

Prav imate, dragi Marijini častilci, saj je Bog vse zaklade svoje milosti položil Mariji v naročje. Cerkev obrača na njo svetopisemske besede: »Zdaj pa, otroci, poslušajte me. Blagor tistim, ki ohranijo moja pota.« Pod njeno mogočno brambo popotujemo skozi nevarnosti svetá. Hitimo tedaj k nji v vseh potrebah, nji je dana vsa oblast. Marijino pomoč so skusili vsi verniki, ki so jo z zaupanjem prosili, da bi jim pomagala. Marija, ki je dala svojemu

Sinu takó usmiljeno srce, ima gotovo tudi sama srce polno usmiljenja.

* * *

Na Bavarskem je mesto Stari Ötting (Alt Ötting). Leži na ravnini ob reki Inn in šteje 5000 prebivalcev. Kljub malemu številu ljudi je v mestu deset cerkvá in nekaj samostanov. Največja je župnijska cerkev z dvema zvonikoma. Najmanjša, toda najslavnejša med njimi pa je Marijina kapela, zidana na osem voglov in brez posebne umetnosti. Večkrat so že hoteli narediti iz nje veliko hišo božjo, toda ostala je še do danes taka, kakršna je bila pred stoletji. Bavarska dežela ima mnogo imenitnih in umetno zidanih cerkvá, najbolj priljubljena pa je kapela »črne« Matere božje v Starem Öttingu. Bavarca navdaja to ime z veselim upanjem. Črno Marijo kliče bolnik na postelji, da bi mu prosila zdravje. Na njeno podobo se ozira umirajoči, da bi ga Marija tolažila v smrtnem boju. Priporoča se ji vojak na straži, popotnik si jo želi za spremljevalko in tudi turist ji prinese kakšen dar, da bi ga obvarovala nesreče v gorah. V vsaki hiši visi na steni njena podoba; da, vsak otrok pozna Marijo v Starem Öttingu vsaj po imenu. Tukaj je srce katoliške bavarske dežele.

Stari Slovenci so nekdam radi obiskovali Marijina božja pota na Nemškem. Romali so v daljno Marijino svetišče Kevelar, v mesta Aachen, Köln in Trier. V Kölnu je bila posebna ustanova, kjer so bili naši ljudje z vsem preskrbljeni za več dni. Tam so imeli shranjene svoje zastave, obiskovali so v procesijah razne cerkve in jim donašali v dar težke voščene sveče. Slovenci so imenovali to potovanje »romanje v Kelmorajn«. Domov gredé so radi ostali tudi v Starem Öttingu. Ob zadnjem romanju leta 1769. je potovalo na Nemško 265 Slovencev.

Pred Marijino kapelico so zgradili v Starem Öttingu dolgo poslopje z dvema altarjema. V tem prostoru se zbirajo božjepotniki, da hodijo po vrsti skozi ozka vrata v kapelo in od tu skozi druga vrata iz kapele. Podoba Matere božje je v globini

zidu, da je bolje zavarovana. Izrezljana je iz lesa. Marija ima na glavi rdeče pokrivalo, kakršno so nekdanj nosili nemški knezi. V desni roki drži Jezusa, v levi pa kraljevsko palico (žezlo) z lilijo na vrhu. Jezus ima v desnici višnjevo kroglo, ki pomenja svet, z levico pa kaže na svojo Mater. Oba sta okrašena s krono na glavi. Vsa podoba je ogrnjena z dragoceno obleko, da vidimo samo glavi in roke. Pod podobo je altar, ki ga je Mariji daroval bavarski knez Maksimilijan I. Pravo knežje darilo je to. Altar, tabernakelj in svečniki — vse iz čistega srebra, Marijino zlato žezlo pa posuto z biseri. Na nasprotni steni visijo v srebrnih posodah srca bavarskih knezov. Ni treba dostavljati, da je kapelica zavarovana z močnimi zapahi.

Marija naša Kraljica! Tako jo imenuje cerkvena molitev »Salve Regina — pozdravljena Kraljica!« Poglejmo jo v njeni krasoti! Moč jej je podeljena od Boga, zato je njena moč velika. Oblast jej je podeljena kot Materi, zato je kot Mati ljubezniva in usmiljena. Kličé nam: »Pridite k meni vsi, ki ste revni in trudni, jaz vas poživim. V mojem srcu je vir, ki nikdar ne usahne.«

Hitimo k Mariji! Naravno je, da pribežijo otroci v vsaki nevarnosti k materi. Še bolj pa nas vleče vera k tisti, katero nam je Bog dal za Mater. Ona je iz skušnje poznala človeško gorjé. Pogreznjena je bila v morje bolečin, da bi postala Tolažnica žalostnih. Sv. Tomaž iz Vilanove pravi: »Marijine solze posušijo naše.«

Marijino svetišče Stari Ötting je iz pradavnih časov. Prvo kapelico je postavil tukaj že leta 535. sveti Rupert, škof v Salzburgu. Cesar Karel Veliki († 814) je večkrat v njej molil. Njegov zgled so posnemali verniki in v velikem številu romali na ta kraj. Stara pisma pripovedujejo, kakšno je bilo takratno romanje. Dandanes si nihče več ne naklada take pokore. Ljudje so dohajali bosí in z gorečimi svečami v Marijino kapelo. Sveče naj bi pomenile živo vero v pomoč Matere božje. Tudi bogatini se niso vozili, ampak so hodili peš in drsali po ko-

lenih okrog altarja, da bi več pokore storili za svoje grehe. Nekateri so prišli od daleč s težkimi lesenimi križi na ramenih in jih odložili šele pred altarjem. Ostali so po cele tedne pri svetišču, da bi dosegli obilnejše milosti. Zgodovinarji so preračunali iz zapisnikov, da je od leta 1666. do 1719. — torej v 54 letih — več kakor 21 milijonov božjepotnikov prejelo sveto obhajilo v Marijinem svetišču v Starem Öttingu.

Iz teh podatkov spoznamo, da so imeli ljudje do preblazene Device posebno zaupanje in da jim je bila v pravem pomenu njih pribežališče. Seveda so živeli v velikih stiskah in zato je bilo njih zaupanje še večje.

Kje, predragi, bi našli boljše zavetje kakor pri Mariji? Saj je na svetu vedno dovolj nadlog. Saj je človeško srce tolikokrat obteženo z grehom. Kam bi pribežali, če ne k Mariji? Ako bi se ne upali naravnost obrniti k Bogu, imamo Srednico, ki nas ne bo zavrgla. Ona je po božji naredbi Mati človeštva, torej naša Pomočnica. Ime »mati« obsega nekaj vabljivega, nekaj kar zmanjšuje strah, kar vzbuja pogum in daje zaupanje. Sveti Anton Padovanski je imel navado reči: »Tvoj otrok sem, o Marija, in zato se zatekam v tvoje naročje.«

Tristo let je že od tega, kar je divjala po srednji Evropi huda vojna in trajala trideset let (1618 do 1648). Strašno so bile opustošene vse nemške pokrajine. Najbolj so razsajali Švedi, da bi še Turki ne bili huje. Veliko mest in vasi je bilo porušenih, mnogo rodovitnih krajev spremenjenih v puščavo. Dobra polovica nemških prebivalcev je poginila; kamor pa ni segla sovražnikova roka, tam sta razsajali kuga in lakota. Trgovina je skoraj čisto prejenjala. Šole so bile zaprte; mladina, ki ni imela pouka, je podivjala. Vojščaki so postali tatje in razbojniki. Švedski kralj Gustav Adolf si je podjarmil bavarsko deželo tja do glavnega mesta Münchena.

Da bi ne prišla tudi milostna Marijina podoba v Starem Öttingu sovražnikom v roke, so jo prenesli pravočasno v trdnjavo Burghausen. Ta trdnjava

je bila obdana s tako močnim zidovjem, da Švedi niso mogli do nje. V njej pa ni bila shranjena samo Marijina podoba, temveč je tja zbežala tudi deželna mati Elizabeta, žena kneza Maksimilijana I. Elizabeta je vzela s sabo v trdnjavo tudi svojega prvo-rojenega sina, da bi bila oba varna pred preganjalci. Lahko bi torej blagrovali tisti grad Burghausen, v katerem je bila skrita Marijina čudodelna podoba in v katerem sta bila skrita deželna mati z dedičem kraljestva.

Prav tako srečno ali še srečnejše je srcé, v katero pride Marija. Ona ne pride sama in ne s praznimi rokami, temveč prinese s seboj tudi svojega Sina. Kjer je Mati, tam je Sin. Marijo najdemo pri Jezusu v betlehemskem hlevcu, na potu v Egiptet in v Nazaretu. Ona ga spremlja, ko hodi po svoji domači deželi, ko uči po puščavah in gorah, ko deli dobrote in dela čudeže po mestih in vaseh. Ž njim gre na Kalvarijo, pri njem stoji pod križem, v njenem naročju počiva njegovo mrtvo truplo. Kakor se pa svoje žive dni ni ločila od njega, tako je tudi zdaj ž njim združena v tisti srečni deželi, kjer ni nobene ločitve več. To njeno združenje z božjim Sinom je nerazvezljivo. Ako torej Marija pride v tvoje srce, je ž njo tudi njen Sin Jezus. Tisti je ž njo in s teboj, ki je, ganjen zaradi vdovinih solz, obudil mladeniča v Najmu. Tisti usmiljeni Samarijan, ki je tolažil grešnike in jim odpuščal grehe; dobri pastir, ki kliče k sebi izgubljene ovčice; kralj, ki mu je dana vsa oblast v nebesih in na zemlji. Zato blagor nam, če prebiva Marija pri nas. Saj je ona od prvih časov krščanstva do današnjih dni ljudem vedno skazovala materino ljubezen. Po pravici obračamo svoje oči v njen mili obraz, po pravici vzdigujemo k njej svoje roke v vseh potrebah.

Na Zgornjem Avstrijskem je živel pred nekaterimi leti mlad mož, čevljar po poklicu, dober delavec, toda zelo vdan pijači. Vzel je v zakon pobožno in zaradi lepega vedenja občespoštovano deklico. Pred poroko ji je trdno obljubil, da bo živel v prihodnje popolnoma trezno. Nekaj časa je držal obljubo, kmalu

pa se je nad njim uresničil pregovor, da se pijanec težko spreobrne. Mlada žena je vse poskušala, da bi opustil mož svojo strast, toda nič ni opravila. V pijanosti je silno razgrajal, pokončeval pri hiši, kar mu je prišlo pod roke, in tudi ženo pahnil skozi vrata, da je morala ob takih prilikah v drugi hiši iskati stanovanja. Ni bilo drugega pripomočka kakor potrpljenje in tiha vdanost. Nekega dne pa je rekla možu:

»Ker vse prošnje nič ne pomagajo, bom drugje iskala pomoči.«

Na vse zgodaj se je napravila k Materi božji v Stari Ötting s trdno nado, da njena pot ne bo brezuspešna. Bosa je šla od doma in hodila deset ur v Ötting. Prisrčno je tukaj molila za moževo spreobrnjenje.

Bosa je odšla zopet domov, pa vesela, kakor da je za gotovo prepričana, da bo uslišana njena molitev. Ko se je bližala domači vasi, je od daleč zagledala svojega moža, ki ji je šel naproti. Padel ji je pred kolena, prosil jo odpuščenja in prisegel, da ne bo več pokusil opojne pijače. Od tega časa res ni iskal tolažbe v gostilnah, ker ga je za vedno potolažila Marija.

Kaj porečemo k temu? Ničesar drugega kakor da molimo:

K tebi, o nebes Kraljica,
naše se srcé vzdiguje,
vse od tebe pričakuje,
mila naša Pomočnica!
V sili vsaki in nadlogi
ti si voljna pomagati,
vedno si nam skrbna Mati,
večna slava tebi bodi!

Sedem in dvajseti dan.

Stara Boleslava na Češkem.

Od začetka krščanske vere pa do današnjega dne se je glasila Marijina čast. Ta čast ni samo znamenje pobožnosti, temveč tudi znamenje in poseben

pripomoček zveličanja. Če ne veste, kje je prava sreča, iščite jo pri Mariji. Pri njej se bo ogrelo vaše srce. Ona je prinesla veselje, kamor je prišla. Blagor nam, če bomo živeli po njenem zgledu! Zato bo pa Marija naša Priprošnjica, saj je dosegla s častjo tudi najmogočnejšo veljavo pri svojem Sinu. Vsi drugi nebeščani so služabniki božji, Marija pa je Mati božja. Angelom je dano, da gledajo Boga, sveta Devica pa ga je nosila v svojem naročju. Apostoli so ga poslušali in njegov nauk oznanjevali, Marija pa je skrbela za njega kot za svojega otroka. Spoznavalci so sveto živeli, Marija pa je z Jezusom trpela in ga spremljevala do zadnjega zdihljaja na križu. Njeno delo na zemlji je bilo veliko, večje kakor delo drugih ljudi, zato je tudi njeno zasluženje večje in plačilo lepše.

Če pogledamo lepega pomladnega jutra po vrtovih, vidimo brez števila cvetic. Krasne so in prijetno dišijo. Vse so lepe, vendar ima med njimi prednost bela lilija, podoba nedolžnosti. Poznamo pa še eno lilijo, ki je zrastle na zemlji, pa cvete zdaj v nebesih in nikoli ne zvene. Ta cvetka je Marija, lilija nedolžnosti. O njej poje naša pesem:

Karkoli rožic je poljá,
kar gora, vrt jih, log ima,
počasi umrjejo.
Le ena pa se še drži,
ko ji nikjer več sestre ni,
ime ji je Marija.

Ozrimo se jasnega večera po nebu. Na njem vidimo brez števila zvezd. Ena med njimi pa je posebno svetla. Zvečer se prva pokaže in zjutraj zadnja ugasne. To je večernica ali jutranjica. Toda znana je še neka druga zvezda, ki presega v svetlobi vse tovarišice in razveseljuje nebesa s svojo lepoto. Ni treba dostavljati, da je ta zvezda Marija. Kadar gledate zvečer utrujeni proti nebu, tedaj povzdignite svoje misli še više. Tja gor proti nebesom obrnite svoje oči. Brezštevilni angeli obdajajo prestol božji. Vse vrste zveličanih duhov častijo Boga. Svetniki in svetnice hvalijo Gospoda vojnih trum. Med njimi

pa je najbolj povzdignjena Marija, nebeška Kraljica. Ni mogoče opisati njenega veličastva. Le nebesa sama bi nam mogla povedati, s kolikim veseljem je sprejel nebeški Oče svojo Hčer, Sin božji svojo Mater in sveti Duh svojo Nevesto. Pa tudi Bogu samemu je znano, s koliko sladkostjo je napolnil njeno srce.

* * *

Na severnem Češkem je ne daleč od Prage mestece Stara Boleslava. V ondodni cerkvi častijo že od davnih časov slavnoznano Marijino podobo z Jezusom v naročju.

Zgodovina poroča o začetku te božje poti:

Na Češkem je vladal v 10. stoletju pobožni kralj Venčeslav (Vaclav). Vzgojila ga je njegova stara mati sveta Ljudmila in vcepila najblažja čustva v njegovo mlado srce. Ko je zasedel Venčeslav l. 923. prestol čeških kraljev, mu je bila glavna skrb razširjevanje krščanske vere. Sezidal je več cerkvá in bil poseben dobrotnik revežev. Imel pa je dosti nasprotnikov. Najbolj ga je sovražil njegov lastni brat Boleslav, ki je že dolgo hrepenel, da bi postal on kralj. Venčeslav je šel 27. septembra l. 935. v Staro Boleslavo, kjer je prebival njegov brat Boleslav. Hotel se je vrniti še tisti dan v Prago, toda Boleslav ga je pregovoril, da je ostal čez noč v njegovem stanovanju. Dozorela mu je namreč hudobna misel, da ga bo umoril in se polastil kraljestva. Drugo jutro je odšel Venčeslav k sveti maši v Stari Boleslavi. Pri cerkvenih vratih ga je napadel brat in prebodel z mečem. Še zdaj kažejo na cerkvenih vratih železni obroč, za katerega se je kralj Venčeslav prijel, ko ga je brat prebodel. Umorjenega Venčeslava častijo kot svetnika in patrona češkega kraljestva.

Sveti Venčeslav je rad nosil s seboj Marijino podobo, ki mu jo je dala njegova stara mati Ljudmila. Za podobo je vedel Venčeslavov služabnik Povidin. Da bi jo obvaroval onečaščenja, jo je po smrti kralja Venčeslava zakopal v zemljo. Ko je več let pozneje na tistem kraju kmet oral njivo, sta se

konja ustavila in padla na kolena. Kmet je z začudenjem ugledal v preorani zemlji Marijino podobo z Jezusom v naročju. Z veseljem jo je nesel kanonikom v Staro Boleslavo. Na tistem mestu, kjer je bila podoba najdena, so sezidali najprej kapelico. Ker pa je prihajalo vedno več božjepotnikov, so zgradili leta 1630. veličastno svetišče in postavili v prestol glavnega altarja to Marijino podobo.

Takratni časi so bili zelo žalostni. Tridesetletna vojna je opustošila vse ondotne kraje. Ljudje so živeli v vednem strahu zaradi mnogoštevilnih roparjev. Roparjem je prišla na misel tudi bogata cerkev v Stari Boleslavi. V njej bi dobili marsikatero dragocenost, posebno pa Marijino podobo, o kateri je šla govorica, da je naslikana na plošči iz čistega zlata. V temni noči so vdrli roparji v svetišče, pobrali iz njega, kar je imelo kaj vrednosti, in odnesli tudi Marijino podobo. Vse druge uropane stvari bi bili Marijini častilci pogrešili in nadomestili z novimi, toda najhujša jim je bila izguba Matere božje. Pa tudi to so dobili nazaj. Zločinci so se prepričali, da plošča ni zlata in tudi ne srebrna, temveč iz navadne kovine. Zato so razglasili, da vrnejo podobo, če dobijo za njo visoko odkupnino. Povedali so kraj, kje je podoba skrita in kje naj se odda denar za njo. Sam cesar Ferdinand II. je leta 1635. odkupil Marijino podobo.

Slišali ste o žalostni usodi, ki je zadela milostno Marijino podobo v Stari Boleslavi. V zadoščenje naj pa skazujejo kristjani toliko večjo čast blaženi Devici. Naj se razlega njeno češčenje od enega kraja sveta do drugega. Od solnčnega vzhoda do zahoda naj odmeva Marijina slava. Povišujejo naj jo vsi jeziki!

Mati božja v Stari Boleslavi je imela vedno veliko obiskovalcev. Cesarji, kralji in knezi so poklekovali pred njeno podobo ter izročali sebe in svoje dežele Marijinemu varstvu.

Velik razmah je dobila božja pot od tistega leta dalje, ko jo je obiskal češki narodni zavetnik sveti Janez Nepomuk. Sv. Janez je šel kot romar v Staro

Boleslavo v neki posebni zadevi. Ker je ta svetnik tudi Slovencem znan, boste gotovo radi zvedeli vzrok, ki ga je gnal z nepremagljivo silo iskat tolažbe k Materi milosti.

Sveti Janez, rojen v mestu Nepomuk na Češkem leta 1330., je kazal posebno veselje do učenja. Zato so ga poslali starši v šolo. Dovršivši nižje razrede je obiskoval latinske šole in vseučilišče v Pragi. Z odličnim uspehom je napravil skušnje iz bogoslovja in modroslovja ter postal mašnik in pridigar v Pragi. K njegovim govorom je hitelo vse mesto. Tudi dijaki visokih šol, ki jih je takrat bilo blizu 4000, so ga radi poslušali. Ko je postal sveti Janez kanonik pri nadškofijski cerkvi, je prav s tisto apostolsko gorečnostjo nadaljeval svoje dušnopastirsko delo na leci in v spovednici. Pobožna cesarica Ivana, ganjena po njegovih cerkvenih govorih, si ga je izbrala za spovednika. Potrebovala pa je tudi tako dobrega dušnega voditelja, ker ji je cesar, njen soprog, delal zaradi svojega slabega življenja velike težave. Bil je že po naravi neprijaznega značaja, da se njegova odurnost ni prav nič strinjala s prijaznostjo in svetim življenjem cesarice Ivane. Končno je začel soprogo celó sumničiti, da mu ni zvesta, četudi je dobro poznal njeno bogoljubnost.

Poklical je Janeza in kar naravnost tirjal od njega, naj mu pove, kaj se cesarica spoveduje. Svetnik se je ustrašil te zahteve ter cesarju odgovoril, da kaj takega ne more in ne sme storiti, čeprav bi moral še toliko trpeti. Toda cesar ni upošteval nobenega izgovora. Ako Janez ni pokoren njegovemu povelju, ga čaka ne samo ječa, temveč tudi smrt.

Svetnik je bil pripravljen na najhuje. Da bi našel večjo tolažbo in da bi mogel trpljenje prenašati popolno vdan v božjo voljo, je romal k preblaženi Devici v Staro Boleslavo. Pokleknil je pred milostno podobo in se kar ni mogel ločiti od nje. Mariji je izročil dušo in telo ter se pripravil za srečno zadnjo uro. Ne žalosten, temveč vesel je zapustil Staro Boleslavo, se vrnil v Prago in pričakoval cesarjevo obsodbo.

Cesar je vnovič zahteval od njega, naj mu pove, kaj se cesarica spoveduje. Svetnik je položil prst na usta v znamenje, da o tem ne sme govoriti. Tedaj je cesar ukazal rabljem, naj Janeza odpeljejo v ječo in ponoči vržejo v reko Veltavo, ki teče skozi Prago.

Povelje je bilo hitro izvršeno. Na večer Kristusovega vnebohoda 16. majnika leta 1393. so svetemu Janezu Nepomuku zvezali roke in noge ter ga vrgli v reko. Verniki so poiskali njegovo truplo in ga z vso častjo pokopali v nadškofijski cerkvi v Pragi. Pozneje so postavili na most, ki pelje čez reko Veltavo, bronast kip v spomin Marijinemu častilcu in mučencu spovedne molčečnosti. Svetnik drži v desni roki palmovo vejo v znamenje mučeništva, v levi ima križ, en prst pa položen na usta. Glava je nagnjena po strani, pokrita z biretom (duhovsko kapo) in obdana z zvezdami. Plošča iz marmorja kaže kraj, kjer so svetnika vrgli v vodo. Vsako leto dohaja 16. majnika veliko romarjev tu sem. Ob tej priliki je kip svetega Janeza ozaljšan s cvetjem in sijajno razsvetljen.

O sveta Devica in Kraljica mučencev! Sprejmi tudi nas v število svojih služabnikov, kakor si nas že pod križem sprejela za svoje otroke. Po tvoji priprošnji upamo dobiti tisto tolažbo, ki so jo tolikokrat dobili stiskani in žalostni kristjani. K tebi pogleduje marsikatero solzno oko, k tebi zdihuje marsikatero ranjeno srce. Vemo, da si polna milosti in da so vsi zakladi božjega usmiljenja v твоjih rokah. Prosi za nas, da bomo zavarovani v življenju in v smrti s твоjim materinim plaščem. Amen.

Osem in dvajseti dan.

Čenstohova na Poljskem.

Ako bi smeli Marijo primerjati zemeljskim hčeram, primerjali bi jo hčeri egiptovskega kralja Faraona. Usmilila se je revnega deteta Mojzesa, ki je bil določen, da bo potopljen v reki Nil na Egiptov-

skem. Otela ga je, sprejela v kraljevo hišo in skrbela zanj kakor za svojega otroka. Rekla je: »Naj mu bo ime Mojzes, ker sem ga rešila iz vode.«

Tako tudi Marija. Koliko grešnikov je že rešila dušne smrti! Sprosila jim je usmiljenje pri svojem Sinu in jih sprejela za svoje otroke. Veliko lepih imen ima v lavretanskih litanijah, pa nobeno nas tako ne razveseljuje, kakor ime: Marija, pribežališče grešnikov! Presrečni smo, da imamo pri njej varno zavetje pred dušnimi sovražniki. Zato pravi sveti Viljem Pariški: »O ljubljena Mati! V tem revnem stanu, kamor so me pripravili grehi, pribežim k tebi. Če bi me tudi ne hotela sprejeti, bi ti rekel, da si mi dolžna pomagati, ker te vsa katoliška Cerkev časti kot milostljivo Mater. Ti si Bogu toliko ljuba, da te vselej usliši. Tvoja milosrčnost še ni nikogar pustila brez pomoči, zato tudi mene ne boš zavrgla.«

Blagor nam, da imamo tako ljubeznivo Pomočnico. Blagor popotnikom v tej solzni dolini, kjer je toliko revščine in nadlog, da imamo Marijo za svojo Mater. Kakor je ona dobra posameznim ljudem, tako je dobra tudi narodom.

* * *

Poljski narod, ki prebiva med Nemci in Rusi, goji že od nekdaj posebno pobožnost do blažene Device. Vseh Poljakov je dobrih 25 milijonov. Pred svetovno vojno so bili prideljeni trem državam: Avstriji, Nemčiji in Rusiji. Čeprav je bila njih prejšnja država razdrobljena v kosce in čeprav jih je tlačila tujčeva roka, jim je vendar še ostala Čenstohovska Mati božja. V njo so stavili Poljaki vse svoje zaupanje, od nje so pričakovali rešitve. Želja se jim je spolnila. Svetovna vojna je bila končana zanje tako ugodno, da so zdaj Poljaki združeni v eni državi in imajo zdaj vsi eno glavno Marijino svetišče v Čenstohovi.

Čenstohova je precej veliko mesto s 70 tisoč prebivalci. Nad mestom je hrib, ki mu pravijo Jasna gora. Na njej stoji starodavna cerkev, v kateri ima

svoj prestol Kraljica poljskega naroda: »Čenstohovska Matka boska.«

Svetišče je ustanovil poljski kralj Vladislav Jagi-elo leta 1382. Veliko sprememb je čakalo v tej dolgi dobi, toda ostalo je do današnjega dne. Pogledajmo, kako izgleda sedanja cerkev.

Obdana je kakor trdnjava z visokim zidovjem. Trojna vrata z mogočnimi oboki peljejo proti glavnemu vhodu. Pri prvih vratih čaka ob zidu veliko prosjakov. Eni molijo na tihem, drugi glasno. Nekateri prepevajo tudi svete pesmi, pa menda ne toliko Mariji v čast kakor sebi v korist. Vnanjost siromakov je vredna pomilovanja. Zaradi od solnca ožganih obrazov, zanemarjene obleke in hudih telesnih hibe romarju še bolj smilijo. Ko pridemo skozi drugi in tretji obok, smo pred glavnim cerkvenim vhodom.

Pravkar je dospela velika četa božjepotnikov. Samostanska godba jih sprejme s pihali in bobni, romarji pa navdušeno prepevajo v močnem enoglasnem zboru. Samega veselja, da so dospeli srečno k Mariji na Jasno goro, poklekujejo pred cerkvenim pragom, padajo na zemljo in jo poljubujejo. Ne moremo si predstavljati večje stopnje pobožnosti, kakor je zamaknjenje, ko človek popolno pozabi na vnanjost ter ga obvladujejo le čuvstva. Za takega ne obstoji več vnani svet; zdi se, da je duh za nekaj časa zapustil telo ter odšel občevat v višje svetove.

Vstopimo v notranjščino cerkve.

Pred nami je odprta visoka in dolga zgradba, v kateri se vrstijo na obeh straneh kapele, ob gornjem koncu pa stoji veliki altar svetega Križa. Od tu pelje vhod v drugo manjšo cerkev, kjer je milostna Marijina podoba. Njen altar je sestavljen iz črnega marmorja ter okrašen z zlatom in srebrom. Nad altarjem je razpet gotski strop, ves okajen od množine gorečih sveč. Marija, držeča nebeško Dete v naročju, je naslikana na cipresnem lesu in od starosti vsa otemnela. Poteze Jezusa in Marije so mile, posebno lep je Marijin obraz. Njuna obleka je kar posuta z biseri in z zlatom. Na Marijinem desnem licu se

poznata dve podolgovati rani, ki jih je prejela Mati božja od sovražnih Husitov. (Glej sliko v začetku knjige.) Vsak večer pokrijejo dragoceno podobo z železnim zapahom, da je zavarovana pred tatovi. Zjutraj pa zapah zopet odstranijo.

Kdo bi ne gledal z zaupanjem v Pomočnico kristjanov! V vseh potrebah je naša Zavetnica. Ž njo so se nam odprla rajska vrata. Pripravljena nam je pomagati, da dobimo odpuščenje in milost. Vsi cerkveni učenci so v tem edini, da je Marija druga Eva. Prva Eva nam je povzročila smrt, Marija nam je kot druga Eva dala življenje. Eva je mati pogubljenih, Marija Mati izvoljenih. Eva je verovala besedam zapeljivca, Marija besedam nadangela. Eva je poslušala kačo, Marija je kači glavo strla in nam odprla nebesa.

Kar je Slovencem Marija Pomagaj na Brezjah, kar je Primorcem Sveta Gora pri Gorici, Hrvatom Tersat ali Marija Bistrica, Avstrijcem Marijino Celje, to je Poljakom Čenstohovska Mati božja. Poljaki bi bili izgubljeni, ako bi jih ne bila vezala ljubezen do domovine in posebna ljubezen do Marijinega svetišča v Čenstohovi. Stara resnica je, da se družina razide, ko mati umrje. Poljska se ne bo razšla, dokler ji živi Marija na Jasni gori. Isto velja o nas Slovencih. Trdno bomo zvezani med seboj, dokler bomo imeli skupno Mater v Mariji.

Leta 1420. so pridrli sovražni Husiti v čenstohovsko cerkev in vzeli Marijino podobo raz altar, da bi jo odpeljali. Toda konja, vprežena v vozu, nista hotela potegniti. V jezi so vrgli Husiti podobo na tla, da se je razletela v tri kosce. Eden izmed divjakov je zamahnil celó z mečem po Marijinem obrazu. Verniki so pobrali kosce, zložili jih lepo skup in podobo postavili nazaj na altar.

Da Poljaki pri tolikem zatiranju od Nemcev in Rusov niso izgubili vere, se morajo zahvaliti preblazeni Devici, ki so jo od nekdanj prisrčno častili. Kralj Kazimir je sebe in svoje kraljestvo izročil v njeno varstvo. Zanašaje se na njeno pomoč so Poljaki večkrat premagali divje Tatare in druge napadalce.

Nenavadno veliko romarjev obiskuje Čenstohovo. Mnogo darov je prejela cerkev od kraljev in knezov. Meseca septembra 1882 so obhajali Poljaki petstoletnico te preslavne božje poti. Toliko ljudi še ni bilo nikdar v Čenstohovi kakor ob tem godovanju. S Pomorskega, iz Litavije, Galicije, Šlezije, Češke in Moravske je prišlo silno veliko ljudstva počastit Mater božjo. Dospelo je 1500 procesij. Romarji so morali v daljni okolici pred Čenstohovo prenočevati na prostem ali v šotorih, ker v bližini cerkve niso dobili prostora. Pred cerkvijo pa so postavili več altarjev, da so mogli vsi duhovniki opraviti sveto mašo. —

»Srečni Marijini častilci!« — kliče sveti Bonaventura. »Njih imena so zapisana v knjigi življenja. Blaženi v raju jih gledajo kot svoje prihodnje tovariše. Hitimo, hitimo pod Marijin plašč! Tukaj smo obvarovani vsega hudega. Služimo Mariji in zveličanje bo naš delež. Zvesti Marijini služabniki se ne bodo pogubili.« —

Neka posebna pot pa je, predragi, ki jo moramo dokončati združeni z nebeško Kraljico — pot s tega sveta v večnost. Mogočni sovražniki se trudijo, da bi nas pahnili v brezdno. Ti sovražniki so naša slaba nagnjenja in zapeljivi svet. Kako tolažljiva je torej misel, da imamo zanesljivo sredstvo, ki nas varuje pogube. To sredstvo je češčenje Matere božje. Marija nam bo izprosila ob prestolu svojega Sina vse milosti, ona je neizmerno bogata, ker ji je prepustil njen Sin sovladarstvo, da nam lahko pomaga, kadar hoče in kakor hoče. Ona je naša Gospa, mi pa njeni varovanci. Zato ji skazujmo vdano spoštovanje in otroško ljubezen, da bomo vredni njene priprošnje. Recimo s svetim Alfonzom:

»O Marija, ljubim te, toda bojim se, da te premalo ljubim. Ti si tako čista, jaz pa sem omadeževan z grehi. Ti si sveta, jaz pa poln slabosti. O da bi bil vsaj nekoliko tebi podoben! Upam da me ne boš pozabila, saj ti tega ne dopušča tvoje materino usmiljenje, ki ga imaš do nas, svojih otrok.«

Čenstohovski cerkvi je prizidan velik samostan. Ako šteješ njegova okna, jim skoro ne prideš do konca. Če pa hodiš kot neznan človek po njegovih notranjih prostorih, je potrebno, da imaš vodnika, sicer prideš v take oddelke, da ne veš, kje bi dobil izhod. Vsa zgradba s svojimi hodniki, dvoranami, celicami in dvorišči je podobna pasti, v katero se lahko ujameš, da ne moreš več iz nje. V samostanu prebivajo redovniki, oblečeni v bele halje. Ustanovnik jim je sveti Pavel, prvi puščavnik, odtod njih ime Pavlinci. Vse dopoldne imajo opraviti z božjepotniki. Proti večeru, ko prihajajo nove trume, se pa delo zopet začneja.

Pred cerkvijo je obširen razgled po poljskih pokrajinah. Ob vzhodu se odpira ravnina tja do sivih vrhov Lise gore. Na zapadu sega vid do pruskih dežel. Ob južni strani je Galicija, na severu pa planjava tjadol do glavnega mesta Varšave.

Še enkrat pozdravljena čenstohovska Mati božja, Kraljica tebi vdanega poljskega naroda! Varuj ga tudi v prihodnje, kakor si ga varovala do zdaj. Bodi nam vsem ljubezniva Pomočnica! Mi iščemo srečo vsak po svojih potih. Toda kako hitro minejo dobrote sveta! Le ena pot je, ki nas more resnično osrečiti, in ta je pot čednosti. Ti, blažena Devica, si hodila vedno po tej poti in zato je tvoja sreča v nebesih neskončno velika. Ti si najboljši del izvolila, ki ti ne bo odvzet. Bodi nam zvezda-vodnica v življenju in posveti nam enkrat v dom večnega veselja. Amen.

Devet in dvajseti dan.

Kazánska Marija v Petrogradu.

»Vse, kar moremo povedati v večjo slavo Marije Device, je le prav neznatno v primeri s tem, kar je zaslužila zaradi svoje visoke časti.« Te besede, ki jih je zapisal razsvetljeni cerkveni oče sveti Avguštin, kažejo, da se nam ni treba bati pretiravanja v hvali Matere božje.

Nihče ne more priti k njenemu Sinu, če ga ona ne pripelje k njemu s svojo priprošnjo. Jezus je bil njen blaženi sad. Kdor hoče sad uživati, ga mora iskati na drevesu. Kdor hoče priti k Jezusu, se mora obrniti do Marije. In kdor je s pobožnim češčenjem našel Marijo, ta najde tudi njenega Sina. Najde ga v presvetem Rešnjem Telesu, enkrat pa ga bo našel v njegovi večni časti v nebesih.

Kvišku torej, dragi verniki! Častite Marijo, da pride zopet veselje v vaše srce. Sveti Bernard pravi: »Gospodova volja je, da iščemo pomoči pri Mariji, ker nam dohaja vse dobro iz njene roke. Kolikorkrat smo v dušnih ali telesnih potrebah, obračajmo se s polnim zaupanjem do Marije. Četudi sami nismo vredni, da bi nas Bog uslišal, vredna pa je njegova sveta Mati.«

* * *

Obrnimo zadnje tri dneve majniške pobožnosti svoj pogled proti daljnemu severu in vzhodu, kjer prebivajo naši bratje po krvi. Videli bomo, kako častijo Rusi in Rusini blaženo Devico. Veliki ruski modroslovec Vladimir Solovjev piše, da je češčenje Matere božje odlična lastnost katoličanov in da je prav tako njeno češčenje najsvetlejša stran ruskega naroda. To skupno češčenje nam daje upanje, da se bo po Marijini priprošnji obnovilo edinstvo pravoslavne in katoliške Cerkve. Marija je tista ljubezniva vez, ki nas bo združila v eno samo čredo z enim hlevom in z enim pastirjem. Marijino češčenje je sveta in tolažilna zapuščina iz starih časov, ko med kristjani še ni bilo razkola. Sedanji sveti oče Pij XI. je izrekel besede, da severne in vzhodne Slovane njih posebna ljubezen do deviške Matere bolj in bolj zbližuje.

Potovati hočemo v prestolno mesto nekdanjega ruskega carstva, v daljni Petrograd, ki šteje blizu dva milijona prebivalcev, v mesto, kjer so se vršile vesele pa tudi najbolj žalostne zgodbe. Ustanovitelj Petrograda je car Peter Veliki, po katerem je mesto dobilo svoje ime. Iz

vseh krajev svoje države je sklical delavce, da so kopali temelje za Petrograd, da so vozili in zasipali. Določal je, kdo mora priti delat, in kdor ni hotel prostovoljno, je bil prisiljen. Da bi dobil car veliko zidarjev, ni smel tista leta nihče v državi zidati novih hiš. Na ta način so morali vsi iskati dela v Petrogradu. Car Peter pa ni le ukazoval, temveč je tudi sam delal. Leta 1703. so začeli zidati in delo je napredovalo tako hitro, da je car že po preteku desetih let oklical Petrograd za prestolno mesto ruske države.

Največja in najbolj obljudena ulica Petrograda je Nevski prospekt. Na Ruskem se imenujejo vse široke in ravne ulice prospekti. Razteguje se od vzhoda proti zapadu. Prehodil bi ulico v eni uri, ker je dolga skoro pet kilometrov, široka pa pet in trideset metrov. Med stavbami Petrograda zavzema posebno odlično mesto veličastno Marijino svetišče, ki mu pravijo Rusi »Sobor Kazánskoj božjej Materi«. Najprej bomo ogledali cerkev od vnanje strani, potem pa v notranjščini.

Nikdar bi ne pričakovali v pravoslavni Rusiji tako krasne zgradbe. Nikdar bi si ne mogli misliti, da časti ruski narod na tako sijajen način blaženo Devico. Kdor je že videl trg pred cerkvijo svetega Petra v Rimu in kdor gleda trg pred cerkvijo Kazánske Matere božje v Petrogradu, bo rekel: »Kako sta si oba trga podobna!« Čeprav ločeni od Rima, so vendar ruski stavbeniki vnanjost Kazánskega svetišča popolno posneli po vzorcu trga pred cerkvijo svetega Petra v Rimu. Na pol zaokroženo stebrišče (kolonada), sestavljena iz 132 kamenitih stebrov; mogočna kupola in notranji drzni oboki: vse nas spominja na prvi pogled Vatikanske bazilike. Prostor sicer niso tako ogromni, toda splošni vtis je ta, da imamo pred sabo posnetek največje cerkve na svetu.

Marijina stavba v Petrogradu, ki je bila dovršena leta 1811. ter stala milijone in milijone, spričuje, koliko so storili Rusi v čast Materi božji. To bogastvo in ta krasota presega pojme vseh, ki še niso

videli svetišča Kazánske Bogoródice. Odkod so dobivali Rusi sredstva za zidanje tako veličastne hiše božje? Odgovor: Žrtvovali so ogromne vsote in delovali z združenimi močmi. K temu jih je nagibalo trdno zaupanje na Marijino pomoč. Kdor pa ni mogel nič dati, je brezplačno pomagal z delom.

Dragi verniki! Ljubezen do blažene Device je nagibala kristjane, da so tako veliko storili v njeno večjo slavo. Zidali so ji lepe cerkve, krasili njene altarje, poveličevali jo s petjem. Naj se tudi naša pobožnost, ki jo imamo v srcu, pokaže na zunaj s tem, da bomo žrtvovali kaj več v Marijino čast.

Kakšna pa je notranjščina Kazánske cerkve v Petrogradu? Pravilno ime za njo bi bilo katedrala, ne cerkev. Tudi znotraj sestoji skoro iz samega stebrovja. Povsod lesketanje zlatih in srebrnih okraskov. Središče vse lepote pa je sveta Bogoródica z milim obličjem. Naslikana je v rdeči zgornji obleki; spodnja obleka, ki se le malo vidi, je temnomodra in okrog vratu zlato obrobljena. Jezus, stoječ v njenem naročju, ima belo obleko in po vrhu rumenkast plašč. Z desnico kaže na svojo Mater.

Ruska slikarska umetnost je ohranila najdalje izraz prvih krščanskih časov. Osebe so podolgovate in raztegnjene, v nasprotju s krajšimi in močnejšimi oblikami zapadnih mojstrov. Ko je začel grški cesar Leon III. leta 726. zatirati svete podobe in ukazal slike z apnom pobeliti, je zelo škodoval slikarski umetnosti. Imel je napačno misel, da je češčenje svetih podob malikovanje. Trdil je, da smemo častiti le osebe, ne pa njih podob. Slikarji so tedaj bežali iz vzhodnih krajev proti zapadu, da so se rešili surovega preganjanja. Šele vesoljni cerkveni zbor v Niceji je leta 787. poravnal ta hudi prepir. Določil je: »Kdor se pred sveto podobo prikloni ali pred njo poklekne, ne časti podobe kot take, temveč le tistega, katerega podoba predstavlja.« Vojna zoper podobe je bila na Jutrovem končana in pobegli umetniki so se zopet vračali v domovino.

O Kazánski Mariji moramo še to omeniti, da se imenuje Kazánska zato, ker so jo leta 1579. našli v

Kazánu, mestu v bližini Volge, vzhodno od Moskve. Najprej so jo prinesli v Moskvo. Od tukaj jo je ukazal car Peter Veliki prenesti v Petrograd, da je dal svoji novozgrajeni prestolnici toliko večji verski značaj.

Kdor vidi v Kazánski cerkvi pobožnost ruskega naroda in njegovo zaupanje do Matere božje, mora reči: To ljudstvo ni izgubljeno. Poznavalci pravoslavnih dežel trdijo, da presegajo Rusi na verski gorečnosti vse vzhodne slovanske kristjane in da imajo prvenstvo v Marijinem češčenju. Prav ta iskrena ljubezen, ki jo izkazuje Rusija sveti Bogoródici, daje tej državi tisti sijaj, po katerem se je imenovala in se bo — tako upamo — še v prihodnje imenovala »sveta Rusija«.

Poglejmo zdaj, kako se opravlja v Kazánskem Marijinem svetišču služba božja.

Bilo je ob devetih dopoldne. Na veliki ulici »Nevski prospekt« je vršalo in šumelo. Ropot vsakodnevnih vozil je silil v ušesa. Mnogo ljudi je zapuščalo glavno ulico in šlo proti Kazánski katedrali, kjer je mestni šum ponehaval. Pred glavnim cerkvenim vhodom so ljudje kupovali sveče in jih nosili v dar blaženi Devici. V notranjščino je dohajalo vedno več pobožnega ljudstva. Duhovniki so bili opravljeni v zlata in živobarvana oblačila. Prepevali so pred Marijinim altarjem in v sredi cerkve, napolnjene z oblaki dišečega kadila. Molili so nad navzočimi, jih blagoslavljali, dajali jim poljubovat križ in evangeljsko knjigo, ljudstvo pa se je gnetlo okoli njih in donašalo sveče v dar. Vmes so prepevali pevci v dobro izvežbanih zborih in mnogokrat sklepali pesmi z besedo »aleluja«.

Tujec se vprašuje: »Kakšen praznik je li danes?« — toda ne more si domisliti nobenega posebnega dneva ter sklepa iz tega, da se vršijo v tej cerkvi vsak dan ali vsaj večkrat tako lepi obredi. Pred Marijino milostno podobo, okrašeno z zlatom in biseri, žari na mogočnih svetilnikih celo morje luči. Krasota ne zaostaja prav nič za krasoto, ki jo vidimo v naših romarskih cerkvah, temveč jo celó nadkri-

ljuje. Ljudje še vedno in vedno donašajo novih sveč, kakor bi bila dosedanja razsvetljava nezadostna. Ker v ruskih cerkvah ni klopi, stojijo verniki pomešani med seboj brez stanovskega razločka, saj so vsi Marijini otroci, naj so kmetje ali plemeniti gospodje, častniki ali rokodelci, preproste žene ali visoke dame. V tihi molitvi gledajo na sveto podobo, globoko se klanjajo in prekrižavajo od čela do prsi, od leve strani na desno.

V poteptani boljševiški Rusiji je ostala kristjanom samo še Marija kot varno zavetje, trdno poroštvo in upanje v srečno rešitev izpod jarma brezboštva. Zato se zateka verni ruski narod k Mariji z naslednjo molitvijo:

Ponižno padamo pred teboj, o sveta Bogoródica. Iz globočine duše kličemo: Kraljica, pomagaj nam, usmili se nas! Grešni in skesani te prosimo: Hiti nam na pomoč in ne zavrzi svojih služabnikov, ki imajo edino upanje v tebe. Kdo bo sprejel naše srčne vzdihe? Samo ti, brezmadežna in čista. Reši nas, da bi te mogli slaviti na vekov veke. Amen.

Trideseti dan.

Ibérska Mati božja v Moskvi.

Ganljivo je češčenje, ki ga izkazuje ruski narod Materi božji. Nebroj cerkvá je posvečenih preblaženi Devici. V vsaki cerkvi je pozlačena stena, ki loči altar od prostora za ljudstvo. Na steni visi poleg Kristusove podobe tudi Marijina. Ti dve podobi ruski duhovniki posebno častijo, kadar opravljajo službo božjo. Preden začnejo z daritvijo, se pred njima priklanjajo in zažigajo kadilo. Sploh ne najdeš pri Rusih hiše brez Marijine podobe. Ne veljal bi za kristjana, kdor bi ne imel v stanovanju njene slike. —

Rusi obhajajo tiste Marijine praznike kakor mi. Za največji praznik jim velja Veliki Šmarin, ko se spominjajo »Vzpenenja« (Vnebovzetja). Pripravljajo

se nanj s 14 dnevnim postom. Veliko čast izkazujejo Rusi Mariji pri daritvi svete maše. Ko je darovanje, moli ruski duhovnik:

»Opravimo sveto daritev tudi v spomin nad vse hvaljene, preslavne Kraljice in vedno Device Marije. Po njeni priprošnji sprejmi, o Gospod, ta dar na svoj nebeški altar!«

Po povzdigovanju moli:

»Zares, spodobi se, da te slavimo, o sveta Bogoródica, ki si brez vsakega greha in vredna vse hvale, ti, ki si Mati našega Boga. Častivrednejša si kot kerubi in serafi.«

Tudi pri delitvi zakramentov ne pozabijo ruski duhovniki Matere božje. Ko delijo sveto poslednje olje, molijo:

»Ti čista in predobrotljiva Gospa, po kateri se je zemlja napolnila z usmiljenjem, reši s svojo priprošnjo tega bolnika!«

Pri pogrebi rabijo naslednje besede:

»O Mati Solnca, ki nikdar ne zaide! Prosi svojega predobrotljivega Sina, da podeli rajnkemu mir, kjer duše pravičnih počivajo v zavetišču božjih dobrot. Pripelji ga, o Brezmadežna, v družbo izvoljenih!«

Poleg tega imajo Rusi veliko Marijinih pesmi, ki so odlikujejo po bujni domišljiji in lepi besedi. Marijo primerjajo lestvi, segajoči od zemlje do nebes. Marija jim je most, ki veže Boga s človekom; vinska trta, ki je rodila grozd-Kristusa in posreduje vse milosti. —

O da bi se narod, ki tako prisrčno časti Mater Gospodovo, združil s katoliško Cerkvijo! V ta namen je ustanovljeno »Apostolstvo svetega Cirila in Metoda pod zavetjem Device Marije«. Združeni v bratovščini se hočemo večkrat spominjati severnih in vzhodnih kristjanov, ki jih katoliška Cerkev kliče k edinosti. Ta spomin naj nas spodbuja, da molimo za ločene brate. Posebno zdaj v Marijinem mesecu odprimo okno na vzhod, od koder nam je prisijala jutranja zarja Marija. Od tam je k nam zadehtel sladki vonj rože Marije, od tam se je Marijino češčenje presadilo k nam na zahod, od tam smo prejeli

prve Marijine praznike in njene podobe. Od svetega Cířila in Metoda, ki sta velika apostola cerkvene edinosti, pa se učimo krščanskega življenja, da se bo vedno lepše razcvetala naša domovina. Sveti Ciril in Metod nam glasno kličeta: Čim bliže bomo Kralju Kristusu, tem bliže bomo vesoljnemu cerkvenemu edinstvu.

* * *

Drugo veliko mesto Rusije je Moskvá. Ako je Petrograd glava ruske države, je pa Moskva njeno srce.

Moskva je sveto mesto za milijone Rusov, ki prebivajo od Arhangelskega do Odese, ali od Severnega do Črnega morja. Vsak Rus želi tja romati vsaj enkrat v življenju, ker je slišal že kot otrok toliko o cerkvah in gradovih Moskve. Kaj čuda, ako se snujejo v srcu mladine čudovite predstave o bajni lepoti tega mesta. Zato prihaja v Moskvo silno veliko ljudi, da obiskujejo njene svete kraje, kakor so obiskovali nekđaj Židje tempelj v Jeruzalemu.

Glavna točka in najstarejši del mesta je velikanski grad Kremlj, ležeč na vzvišenem prostoru. V njem so samo cerkve, samostani in državna poslopja. Prodajalnice ni nobene, da ne bi onečastila svetega kraja. Rusi pravijo: »Višja in lepša kakor Kremlj so samo nebesa.« Skoro da govorijo resnico. Tako čudovito v celoto združenih zidov, stolpov, cerkvá, zvonikov, kupol, samostanov, palač in zgodovinskih spomenikov bi težko iskali na svetu.

V Kremlj drži petero vrat. V posebni časti so vrata, okrašena s podobo Kristusa, Odrešenika sveta. Skozi nje mora iti vsak moški gologlav. Naj pripada kakršnikoli veri, dvigniti mora klobuk in spoštljivo iti skozi vrata. Rusi pa se ne odkrivajo samo, ampak se tudi prekrižujejo tako dolgo, da pridejo skozi debele oboke.

Ni mogoče vsega popisati, kar se vidi v Kremlju. Le nekatere reči prej omenimo, preden obiščemo glavno svetišče Ibérske Matere božje.

Mimo raznih poslopij pridemo do zvonika, ki mu pravijo Ivan Véliki. Visok je 97 metrov. Ob njegovem vznožju počiva na tleh najtežji zvon, kolikor jih je bilo kdaj ulitih v Evropi. Tehta namreč 120 tisoč kilogramov. Ogromna je ta številka, pa vendar resnična. Ulil ga je zvonar Matórin leta 1735., toda niso ga mogli dvigniti v zvonik. Zvonu se je odkrušil ob spodnjem koncu velik kos, ki leži zdaj poleg njega.

Pravkar je zapel iz lin mogočen zvon (spodnji Es), ki tako doni, kakor bi se treslo vse zidovje. Ob njegovih straneh pa visi še 32 manjših zvonov. Naravnost čarobno mora biti v Moskvi o Veliki noči, ko poje z njenih cerkvá sto in sto zvonov, pozdravljajočih vstajenje Gospodovo. Velikonočno nedeljo sme namreč vsak Rus zvoniti v katerikoli cerkvi, in tako dolgo, dokler se mu poljubi.

V Kremlju se vrsti cerkev za cerkvijo, vsaka okrašena s pozlačenimi ali raznobarvnimi kupolami. Tu je katedrala Marijinega oznanjenja, tam katedrala Marijinega vnebovzetja in ne daleč proč Arhangelska cerkev. V notranjščini božjih hiš pa vidiš, da za okrašenje Marijinih podob niso varčevali ne z biseri ne z zlatnino in srebrom.

Eno stvar pogreša tujec v Kremlju — drevje. »To niso mehke trate, to kamenit je tlak« bi rekel s pesnikom. Nič ne sme rasti na teh prostorih. Vsaka travica je skrbno opleta, vse je sam kamen. Mesto drevoredov zijajo topovi na zidovih.

Ruskemu narodu je prirojeno posebno nagnenje do pobožnosti. Skoro v vsaki moskovski ulici opaziš — če ne cerkev — pa kapelo. Povsod so zbrani ljudje, ki hodijo od »ikóna do ikóna« (od podobe do podobe), jih poljubljajo, se klanjajo pred njimi ter se večkrat zapored prekrizujejo.

Posebno lepe prizore pa vidiš pred glasovito kapelo Ibérske Matere božje, ki ni prav v Kremlju, ampak ob njegovi vnani strani. Nekoliko niže je Voskresenski trg z javnimi palačami, od tega trga navzgor pa vidiš Ibérsko kapelo in okoli nje polno pobožnega ljudstva. Ker je to národno

svetišče nekaj posebno značilnega za Moskvo in za ves ruski narod, moramo več povedati o njem.

Kapela je bila postavljena leta 1669., ko je vladal Rusijo pobožni car Aleksėj Mihajlovič. Ta je dobil čudotvorno Marijino podobo iz Ibérskega samostana gore Atos na Grškem ter jo z veliko svečanostjo ustoličil v omenjeni kapeli na javnem trgu pred vhodom v Kremlj. Na Marijinem obrazu se pozna črta, ki jo je neki Tartar vsekali na njeno lice. V množini prižganih sveč in svetilk se lesketa Marijina zlata obleka, žari nakitje pristnih biserov okoli njenega vratu ter odseva dragocena krona na glavi. Ves dan je polno ljudi pred podobo in vsak bi prišel rad blizu, da bi jo videl prav natanko. Mestnim ljudem se navadno mudi po opravkih, a tukaj obstoji vsak, se klanja in križa ter gre šele potem naprej. Prijazno gleda sveta Bogoródica na ljudske množice, ki stopajo skozi dvojna obokana vrata v Kremlj ali pa prihajajo iz njega. To se ponavlja dan za dnem, od leta do leta. Nikoli ne ugasnejo luči na altarju, nikoli ne poide olje v svetilkah, nikdar ne prenehata molitev in petje menihov. Okoli te podobe se gnete ves dan in večkrat tudi ponoči verni ruski narod ter se obrača v vseh potrebah do milostne Device. Tu kleči ljudstvo v prahu, mnogokrat tudi v blatu in snegu ter se ne zmeni kljub živahnemu prometu na Voskresenskem trgu za nobeno drugo stvar. Majhna je Ibérska kapela, pa je največje svetišče Rusije. Kdor pride v Moskvo, ga pelje prva pot ne v Kremlj, temveč k Ibérski Materi božji. Nič drugače ni tukaj kakor na naših najslavnejših božjih potih. Razložek je samo ta: Ko so naša božja pota v zimskem času bolj slabo obiskovana, ima Ibérska Marija pozimi in poleti toliko častilcev, da jih ni na tisoče, temveč na milijone. Kdor ne stori drugega, ko gre mimo kapele, se mora vsaj odkriti, naj je luteran, žid, mohamedan, budist ali brezverec, ker bi ga ljudstvo ne pustilo brez kazni naprej. Vsak ondotni kamen je trikrat svet in trikrat oblagodarjen. Ko je bil pred leti kardinal Vanutelli pred

kapelo Ibérske Matere božje. se je razjokal, ko je videl to pobožnost ruskega ljudstva.

Da — kdor hoče spoznati bistvo ruske duše, naj obiše ta sveti kraj, naj gleda prizore, ki se vršijo tukaj, in kmalu bo uvidel, kako prisrčno časté Rusi Mater božjo.

Če povemo, da je v Moskvi 450 cerkvá in 25 samostanov, se ne bo nikomur čudno zdelo, da imenujejo Moskvo »ruski Rim«.

Toda kakšna je Moskva dandanes? Boljševiki so bogokletno posegli po najdražjih ruskih svetinjah. Odkrito in načelno se boré proti veri in delajo z vsemi močmi na to, da bi jo popolnoma zatrli. Nebroj duhovnikov je izgnanih, veliko je bilo pomorjenih ali odpeljanih v ječo ter v strašna taborišča na Soloveckih otokih. Kar jih je pa še ostalo, živijo v veliki revščini. Pred cerkvami ali po ulicah prosijo dobre ljudi miloščine v Kristusovem imenu. Vidiš tudi take, ki nimajo spodnje obleke. Poleg tega so še brezpravni. Evropa si komaj more misliti, kaj pomeni v Rusiji biti brezpraven. Tak nima pravice do karte za živež, ne do dela in zaslužka. Obsojen je na smrt z izstradanjem.

Ruski brezbožniki so veliko cerkvá oropali, zaprli ali porušili. Nekatere so spremenili v muzeje. In kaj so naredili s pravkàr opisano kapelo Ibérske Matere božje? Ves krščanski svet se je zgrozil, ko je došlo poročilo, da so boljševiki v noči od 29. do 30. julija leta 1929. podrli to največjo rusko Marijino svetišče, Marijino podobo pa oddali v neko manjšo cerkev v Moskvi.

O neskončno pravični Gospod! Ozri se z nebeškega prestola in zadrži s svojo mogočno roko divje preganjanje ruskih kristjanov. Po vsaki sveti maši vzdihujemo k Tebi: »Odrešenik sveta, reši Rusijo!«

In ti, preblazena Devica, tudi gotovo ne boš zapustila zatiranega naroda, ki ti je vdan iz vsega srca. Trdno upamo, da bo Rusija rešena na tvojo mogočno priprošnjo. Amen.

Eden in trideseti dan.

Dve Marijini svetišči v Kijevu.

Veliko veselje napolnjuje naše srce ob misli, da je bila božja Mati vzeta v nebesa. Sveta Cerkev druží svoj glas z angelskimi spevi, ko slavi Marijino povelíčanje in kliče: »Marija je bila vzeta v nebesa. Veselite se, ker kraljuje s Kristusom na veke. Povzdignjena je sveta Bogoródica nad angelske vrste v nebeško kraljestvo.«

Kako naj bi posebno danes, zadnji dan majnika, ne povzdignili svojih misli tja gor pred prestol njenega Sina ter je ne prosili, naj ne pozabi nas, ki se ji tolikokrat priporočamo? O, naj izprosi tudi našim, od cerkvene edinosti ločenim bratom, da bi se v eni veri in ljubezni združili z nami ter se enkrat vsi pri svoji skupni Materi veselili v nebesih!

* * *

Zapustimo Moskvo in obrnimo pogled proti jugu ruske države, kjer prebiva ljudstvo, ki mu pravijo Malorusi ali Rusini. Že od daleč se svetijo na gričih pozlačene kupole cerkvá. Prepeljemo se čez dolg, železen most, pod katerim šumi mogočni Dnjepr, kralj rek v Mali Rusiji. Nad njegovim skalovjem stoji zibelka krščanstva in mati vseh ruskih mest. To je starodavno mesto Kijev, ki šteje danes pol milijona prebivalcev. Višine Kijeva padajo v podobi skalnatih sten kar naravnost proti spodaj tekoči reki. Zato so ceste in ulice, držeče na vrh Kijeva, precej strme. Popotnik bi ne pričakoval tako lepe lege na maloruskih planjavah. Mesto sestoji iz treh delov. Najnižji del, raztegnjen ob reki, se imenuje Podól. Tukaj je glavni stan kijevske trgovine. Blago dohaja po železnici ali pa ga dovažajo veliki parobrodi po reki Dnjepr. Drugi mestni del je zgrajen na pečinah, odtod njegovo ime Pečersk. Rekli bi mu tudi sveto mesto, ker so v tem okraju cerkve in samostani pravoslavnih menihov. Tretji mestni oddelek ima pa najvišjo lego. To je stari Kijev. Nenevadne za naše oko so hiše, pokrite z zeleno opeko.

Kijev ima slavno, staro zgodovino. Tukaj je sto-
loval nekoč veliki knez Vladimir (980.—1015.) s
pridevnikom »Sveti«. Skupno s svojim ljudstvom se
je dal krstiti v Dnjepru ter postal prvi krščanski
vladar na kijevskem knežjem prestolu. Pozneje se
je poročil s carigrajsko kneginjo Ano ter sprejel
sveto pismo in druge knjige, ki sta jih spisala sveta
Ciril in Metod. Na ta način so se Rusi seznanili s
cirilsko pisavo, ki je med njimi še dandanes v rabi.
Vladimir je ustanovil v Kijevu nadškofijski sedež.
Nadškofija je bila sicer podrejena Carigradu, toda
z Rimom je ostala v zvezi še več let potem, ko je
Carigrad v verskem oziru odpadel od Rima.

V Kijevu sta dve imenitni Marijini sve-
tišči.

Prvo svetišče je nadškofijska cerkev,
ki jo je dal sezidati veliki knez Jaroslav Vladimi-
rovič sredi 11. stoletja. Katedrala je glede stavbne
umetnosti nekaj posebnega. Ima pet ladij in po-
vprečno ladjo. Tudi vnanjost cerkve kaže, da je iz-
redna stavba. Nad njo se vzdiguje glavna kupola in
14 stranskih kupol, ki se bleščijo v zlatu. Vse moraš
sam videti, da imaš pojem o krasoti te hiše božje.
Vsak še tako živahen opis ti nudi le senco prave
lepote.

V notranjščini cerkve ugledaš veliko Marijino
podobo, ki je sestavljena iz raznobarvanih marmor-
natih kamenčkov. Koliko truda, časa in stroškov je
bilo treba za izvršitev takega dela! Toda za Marijino
čast so kristjani vse radi storili, da so ji le skazali
iskreno ljubezen. Kakor naznanjata zelenje in cvetje
začetek pomladi, tako je napočila pomlad Mariji-
nega češčenja že v prvi dobi krščanstva ter se raz-
vijala bolj in bolj skozi vsa stoletja. Ako svet spoštuje
slike in kipe slavnih junakov, da se spominja njih
velikih del, s koliko večjo pravico častimo kristjani
Marijine podobe, ki nas spominjajo preslavne ne-
beške Matere ter ogrevajo naše srce zánjo. Saj
presega Marijina slava slavo vseh veljakov tega
sveta, kakor presega žareče solnce vsako drugo
svetlobo.

Nadškofijska stolnica v Kijevu z Marijino podobo je najstarejša cerkev v tem mestu. Nad glavnim vhodom je ostal še iz tiste dobe grški napis: »Vrata usmiljenja nam odpri, o preblazena Bogoródica, da bi mi, ki zaupamo v tebe, ne bili zavrženi, temveč rešeni vseh nevarnosti, saj si ti Pomočnica kristjanov!«

Spodbudno je gledati naše pravoslavne brate in sestre, kako pobožno molijo pred Marijino podobo in kako stegujejo proti njej roke s trdnim zaupanjem, da jim Marija ne bo zavrnila prošnje. Taki prizori utrjujejo tudi v srcih katoličanov ljubezen do Matere božje.

Iz povedanega si lahko naredimo sodbo o pobožnosti maloruskega ljudstva. Še bolj bomo spoznali njegovo vdanost do Marije, če obiščemo v Kijevu Pečersko Lavro, zgrajeno na nekoliko nižjem griču kakor nadškofijska cerkev. Tukaj bomo našli nasebino pravoslavnihi menihov, videli njih svetišče in gledali trume božjepotnikov, ki prihajajo v Pečersko Lavro ali odhajajo iz nje.

Rusi zaznamujejo z besedo »Lavra« velike samostane, v katerih so bogoslovne šole in kjer živi množica redovnikov s predstojnikom, ki mu pravijo arhimandrit (opat). Pečerska pa se imenuje zato, ker je zgrajena na pečinah, pod katerimi teče reka Dnjepr.

Kijevska Lavra je najslavnejši ruski samostan, ne le gledé cerkvá in pripadajočih stavb, temveč tudi v zgodovinskem oziru. V devetem stoletju in še poprej so stanovali v ondotnih pečinah puščavniki, med katerimi so posebno znani Hilarij, Teodozij in letopisec Nestor. Poleg njih je živelo v ondotnih duplinah mnogo drugih samotarjev, ki so zapustili knežji sijaj, si izbrali preprosti meniški stan ter se posvetili božji službi in izobrazbi zapuščenega ljudstva.

V samostanu Pečerske Lavre biva 1500 redovnikov. Za tako veliko število prebivalcev morajo biti pa tudi veliki prostori in veliki dohodki. Te dobivajo od romarjev, ki jih pride vsako leto več milijonov. Žal, da so razgnali boljšeвики tudi to častito samostansko družino na vse strani.

Preden stopiva v Marijino cerkev Pečerske Lavre, si ogledava še samostansko dvorišče, kamor prideva z ulic skozi visoka obokana vrata. Tukaj srečujeva čete božjepotnikov, dospelih iz raznih krajev. Ob straneh dvorišča so dolgi pokriti hodniki, iz katerih drži sto in sto vrat v celice menihov, ki prebivajo večinoma vsi v pritličju. Menihi imajo dolge brade in dolge lase, padajoče po ramenih. Oblečeni so v črne halje in nosijo čez pas široke jermene. Na glavah imajo visoka okrogla pokrivala, raz katera jim visi kos črnega sukna. Res častitljive prikazni. Ob desni strani dvorišča se vzdiguje 92 metrov visok zvonik, stoječ sam za-se. Razdeljen je v štiri nadstropja, v katerih visi veliko zvonov.

Ko greva naprej, ugledava hišo božjo, v kateri kraljuje sveta Bogoródica. Cerkev je zidana v pravilnem četverokotu, 45 metrov dolga in 45 metrov široka. Posvečena je Marijinemu vnebovzetju. Vsa je poslikana; stena pa, ki loči svetišče od ladje, odseva v zlatu in srebru ter spominja tistega, ki jo je dal narediti, carja Petra Velikega.

Pri slovesni maši je polno vernikov. Tujec občuduje krasno opravo duhovščine in ubrano petje mnogoštevilnega zbora. Pevci imajo prostor na listni vzvišeni strani pred sveto steno, ki zakriva veliki oltar. Vsi pojo brez spremljevanja inštrumentov tako blagoglasno, da se pozna, kako pravoslavni cenijo človeški glas, ki ga ne more nadomestiti nobeno glasbeno orodje. Treh reči pa ni v ruskih cerkvah: orgel, klopi in kipov. Zato imajo pa toliko več zvonov in svetih »obrazov« (slik).

Posebno spodbudno je vedenje vernikov pri božji službi. Neprestano gledajo proti sveti steni, na kateri visijo poleg dragocene Marijine podobe slike pravoslavnih svetnikov. Ljudje nimajo molitvenikov v rokah, na očeh se jim pa pozna, kako pazljivo zasledujejo svete obrede. Mirno spremljajo v tihi molitvi duhovska opravila pred sijajno razsvetljeno podobo Matere božje. Pripomniti pa moramo da se ne vedejo tako vzorno samo preprosti ljudje, temveč tudi vsi omikanci brez razločka, naj pripadajo trgovskemu,

uradniškemu ali vojaškemu stanu. Ljudstvu se pozna po vnanje, da ima res verno srce in neomajano zaupanje na Marijino pomoč.

O Marija, mi otroci rimsko-katoliške Cerkve, se trdno zanašamo na tebe, da boš izprosila nezedinjenim Rusom in Grkom obilnost božjih darov, da se vrnejo v našo družbo ter v zvezi iste vere in iste ljubezni pripoznajo svetega očeta kot najvišjega pastirja in učenika, nekoč pa prejmejo, ker tebe iskreno častijo, pri tvojem Sinu večno plačilo.

Sklep.

Tako smo torej dokončali romanje po Marijinih cerkvah v Evropi. Videli smo, kako kristjani tudi po drugih krajih častijo Mater Gospodovo. Naj je naše srce zdaj še bolj vneto v ljubezni do blažene Device. Z veseljem smo se zbirali ves mesec pred njenim altarjem in zdi se nam, kakor bi se danes poslavljali od Marije. Pač se poslavljamo za eno leto od Šmarnic, nikdar in nikoli pa od Marije. Noben dan ne sme miniti, da bi se je ne spomnili. Vedno in do zadnjega ji hočemo zvesti ostati.

Spletli smo ti, o nebeška Kraljica, venec časti in slave. Danes, zadnjega majnika, ga pokladamo na tvojo glavo, ž njim pa izročimo tudi svoje srce tvojemu usmiljenemu srcu. Sprejmi našo zahvalo za vse milosti, ki smo jih prejeli od tebe. Obžalujemo svoje grehe in te prosimo, da dosežeš skesanim odpuščenje pri svojem Sinu. Kadar nas obiščejo težavni dnevi, jih hočemo prenašati vdani v božjo voljo in z zaupanjem na tvojo pomoč. Bodi nam ljubezniva Mati, tolažba v bridkostih, bramba v skušnjavah, rešitev v nevarnostih. Podpiraj sveto Cerkev, vladaj še naprej in do konca dni našo domovino, kakor si jo vladala že od davni preteklosti. Blagoslavljalaj vsa slovenska srca, da ostanejo zvesta veri svojih očetov, zvesta stari podedovani ljubezni do tebe. Spomni se

tudi naših rajnkih, ki morebiti še niso deležni večne blaženosti. Ozri se nanje, reši jih s svojo priprošnjo in združi nas enkrat vse v kraljestvu svojega Sina, kjer bomo tebe z nebeškimi izvoljenci gledali, hvallili in ljubili vekomaj. Amen.

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

Jun 35-

